

Jaarverslag 2022

Onderzoeksprogramma
departement Law & Tax
Erasmus School of Law

Programmaleider: prof. mr. dr. M.M.W.D. Merx
Rotterdam, 28 februari 2023

Jaarverslag 2022

Onderzoeksprogramma
Departement Law & Tax
Erasmus School of Law

Teksten en eindredactie: Madeleine Merx

Ondersteuning, tabellen en lay-out: Daan Kessels

Ondersteuning bij overzicht van onderzoeksoutput: Karin van Aken en Danou Duifhuizen

Rotterdam, 28 februari 2023

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Het programma	8
2.1	Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht	8
2.1.1	Internationaal en Europees beleid en fiscale autonomie	9
2.1.2	Indirecte belastingen en internationale handel	14
2.1.3	Belastingrecht in een digitale wereld	17
2.1.4	Duurzaamheid en sustainable development goals	18
2.1.5	Rechtsbescherming	21
2.2	Lokale belastingheffing in de 21e eeuw	22
2.2.1	Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ	23
2.2.2	Duurzaamheid & Lokale belastingen	24
2.2.3	Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling	26
2.2.4	Internationalisering & lokale belastingen	26
2.3	Fiscale autonomie en kunst, cultuur, goede doelen en sport	27
2.3.1	Goede doelen, mecenaat en kunst	27
2.3.2	Sporters en artiesten	30
3	De mensen	32
3.1	Deelnemers vanuit het departement Law & Tax en FEI (ESE)	32
3.2	Buitenpromovendi	34
3.3	Promotieonderzoeken in uitvoering	35
4	Georganiseerde seminars en bijeenkomsten	37
4.1	Seminars en andere activiteiten in het kader van EFS	37
5	Kennismaking van studenten met het onderzoek	40
5.1	Inbedding onderzoek in het onderwijs	40
5.2	Scripties van studenten in relatie tot het onderzoeksprogramma	42
6	Zichtbaarheid van het programma	44
6.1	Kernpublicaties	44
6.2	Valorisatie door conferenties en lezingen	46
6.3	Invloed op overheidsbeleid	46
6.4	Optredens in de media	46
6.5	Lidmaatschappen van redacties, vaste medewerkerschappen	48
6.6	Onderzoek voor derden	49
6.7	Contacten met de fiscale praktijk	50
6.8	Colleges op andere universiteiten en overige wetenschappelijke activiteiten	50
7	Tot slot	52
	Annex	53
	Tabel 1: Personele formatie in fte's onderzoek	53
	Tabel 2: Promoties per jaar	53
	Tabel 3: Lidmaatschappen van promotie- en oppositiecommissies	53
	Tabel 4: Kwantitatieve onderzoeksresultaten per jaar	55
	Tabel 5: Onderzoeksoutput 2022	56
1	Wetenschappelijke publicaties	56
1.1	Artikelen	56
1.2	Boeken	57

1.3	Hoofdstukken in een boek	58
2	Vakpublicaties	59
2.1	Artikelen	59
2.2	Boeken	60
2.3	Hoofdstukken in een boek	60
2.4	Bijdragen aan encyclopedische werken (online)	61
2.5	Annotaties	61
2.6	Internetartikelen en digitale producten	71
3	Populariserende publicaties en media optredens	72
3.1	Bijdrage week- of dagblad	72
3.2	Media optredens	73
4	Lezingen, expertmeetings, paneldebatten	73
4.1	Internationaal	73
4.2	Nationaal	75
5	Rapporten	76

1 Inleiding

In 2022 heeft een wijziging in de organisatiestructuur binnen Erasmus School of Law plaatsgevonden. Hierbij zijn vier departementen gecreëerd, waarbij de sectie Belastingrecht het departement Law & Tax is gaan vormen. Binnen dit departement heeft het afgelopen jaar opnieuw maatschappelijk en wetenschappelijk relevant en interessant onderzoek plaatsgevonden, vanaf medio februari onder leiding van Madeleine Merckx. Zij heeft vanaf dat moment het stokje portefeuillehouder onderzoek overgenomen van Sigrid Hemels, die is benoemd als Statenraad in de Raad van State. 2022, was anders dan de voorafgaande jaren geen (volledig) coronajaar, waardoor weer meer bijeenkomsten, zoals seminars en congressen fysiek konden plaatsvinden. Daarbij bleek maar weer, dat ondanks dat onze onderzoekers ook in coronatijd in staat zijn geweest onderzoek te doen met maatschappelijke impact en dit te valoriseren, het persoonlijk contact toch beter werkt. We hopen dat 2023 ons ook die mogelijkheid biedt.

In 2022 hebben maar liefst drie promovendi hun onderzoek met goed gevolg verdedigd en mogen zich dus inmiddels doctor noemen. Mitra Tydema-Yousef promoveerde als eerste op 14 april 2022 op haar proefschrift met de titel 'Op zoek naar de heilige Graal - Een juridische en fiscaal onderzoek naar de anbi-categorie religie, spiritualiteit en levensbeschouwing.' Het proefschrift is opgenomen in de Fiscale Monografieën reeks als

nr. 174.¹ Vervolgens verdedigde Shu Chien Chen op 15 september 2022 succesvol haar proefschrift getiteld: 'Towards a Neutral Formulary Apportionment System in Regional Integration'.² Een handelseditie van het proefschrift zal in 2023 door Kluwer worden gepubliceerd. Loes van Hulst, promoveerde op 20 oktober 2022. De titel van haar proefschrift luidt: 'Treaty Application for Companies in a Group'. Ook dit proefschrift is verschenen in de reeks Fiscale Monografieën onder nr. 178.³ De reeks Fiscale Monografieën is een prestigieuze fiscale boekenreeks, met een selectieve redactie, bestaande uit hoogleraren belastingrecht en fiscale economie en raadsheren bij de Hoge Raad. Deze reeks wordt dan ook goed gelezen. Het feit dat twee van onze proefschriften in deze reeks zijn opgenomen en dat ook het derde proefschrift zal worden gepubliceerd door Wolters Kluwer, is een teken van de hoge kwaliteit van en de externe waardering voor het promotieonderzoek dat binnen het onderzoeksprogramma aan de ESL wordt gedaan.

¹ Mitra Tydeman-Yousef, 'Op zoek naar de heilige Graal - Een juridische en fiscaal onderzoek naar de anbi-categorie religie, spiritualiteit en levensbeschouwing.' Deventer: Wolters Kluwer 2022.

² Formulary Apportionment (FA) has been a less accepted perspective on dividing taxing rights on cross-border economic activities in the international tax regime, although there are already a few sub-national level FA systems. However, the latest development of the international tax reform efforts, including the OECD's Pillar One Proposal and the European Union's tax reform project "Business in Europe: Framework for Income Taxation" (BEFIT), demonstrate that FA as a possible option to address the problem of Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) is gaining increasing acceptance and attention. The core puzzle remains: when FA becomes a feasible option, what will be important for a good FA system? This dissertation focuses specifically on the European Union.
<https://pure.eur.nl/en/publications/towards-a-neutral-formulary-apportionment-system-in-regional-integration>

³ Hulst, L.C. van (2022). Treaty application for companies in a group. Fiscale Monografieën 178. Uitgeverij Wolters Kluwer.

Daarnaast zijn er in 2022 maar liefst drie prijzen in de wacht gesleept door onze onderzoekers en studenten. Martijn Schippers won de dissertatieprijs van de Vereniging voor Belastingwetenschap voor zijn promotieonderzoek met als titel: 'Douanewaarde in een globaliserend wereld'.⁴ De Dissertatieprijs is een door de Vereniging voor Belastingwetenschap ingestelde prijs voor het beste proefschrift gewijd aan een onderwerp dat een

rechtstreeks en important verband houdt met het Nederlandse belastingrecht. Loes van Hulten won de Stevensprijs 2021 voor haar wetenschappelijke publicaties, waarmee zij een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de signalering van knelpunten in ontwikkelingen op haar vakgebied.⁵ Wolters Kluwer reikt deze prijs jaarlijks uit aan een jonge auteur (35 jaar of jonger) die complexe fiscale materie op eenvoudige wijze weet te verwoorden. Ilona van den Eijnde is genomineerd voor de Stevensprijs 2022, die op 3 februari 2023 zal worden uitgereikt. Ongeacht of zij de prijs wel of niet wint, is de nominatie alleen al een kroon op het onderzoek dat zij doet binnen ons departement.

Naast deze individuele successen, mag niet onvermeld blijven dat de kracht van het onderzoeksprogramma bestaat uit de samenballing van alle individuele bijdragen van de aan het onderzoeksprogramma verbonden medewerkers. Juist die gezamenlijkheid maakt de individuele successen mogelijk. Samenwerking is daarom het streven van het onderzoeksprogramma, niet concurrentie. Deze samenwerking gaat over diverse grenzen heen. Allereerst de facultaire grens nu in dit onderzoeksprogramma niet alleen fiscale onderzoekers van de Erasmus School of Law (ESL), maar ook de via Fiscaal Economisch Instituut (FEI) aan de Erasmus School of Economics (ESE) verbonden fiscalisten samenwerken. Maar ook de universitaire en landsgrenzen overschrijden de onderzoekers graag en regelmatig. Wij zijn ervan overtuigd dat door dergelijke samenwerkingsverbanden het beste en voor de maatschappij meest impactvolle fiscale onderzoek kan worden gerealiseerd.

Zo leverden Sigrid Hemels en Maarten de Wilde beide een bijdrage aan het bij Kluwer Law International verschenen, geheel gereviseerde, achtste druk van het vermaarde internationale handboek Terra/Wattel European Tax Law, vol. 1 General topics and direct taxation.⁶ Dit boek is een vanuit de Universiteit van Amsterdam/Amsterdam Centre for Tax Law (ACTL) geïnitieerde samenwerking van wetenschappers uit diverse Europese landen. Van het boek is in 2022 ook

⁴ Het juryrapport is te raadplegen via de website van de Vereniging voor Belastingwetenschap: <https://belastingwetenschap.nl/ybw/dissertatieprijs/>

⁵ Zie hierover het bericht van Wolters Kluwer: <https://www.wolterskluwer.com/nl-nl/expert-insights/loes-van-hulten-wint-stevensprijs-2021>

⁶ Sjoerd Douma, Otto Marres, Hein Vermeulen, Dennis Weber (ed.), Terra/Wattel European Tax Law, vol. 1 General topics and direct taxation, Kluwer Law International 2022. Het gaat hier om de hoofdstukken Company tax proposals and tax policy initiatives (de Wilde) en Exchange of information and recovery assistance: background, history and legal basis, the directive on administrative cooperation en Concurrence rules (Hemels).

weer een studentenversie verschenen.⁷ Deze wordt op diverse universiteiten in binnen- en buitenland verplicht voorgeschreven, op de ESL is dit het geval in het mastervak verdieping Europees belastingrecht. Madeleine Merx, Martijn Schippers en Ilona van den Eijnde zijn auteurs van Volume 2 van dit boek dat zich richt op indirecte belastingen, waarvan in 2022 de studenteneditie verscheen.

Naast wetenschappelijke kwaliteit van onze onderzoeksactiviteiten, een vanzelfsprekendheid, streeft het onderzoeksprogramma ook nadrukkelijk naar maatschappelijke impact en valorisatie. Het belastingrecht is immers bij uitstek een sociaal fenomeen dat één op één verbonden is met de maatschappij waarin het tot stand komt en functioneert. Wij zien het als onze opdracht om een wetenschappelijk onderbouwde bijdrage te leveren aan de maatschappelijke discussie. Dit past naadloos in de Strategie 2024 van de EUR *Creating positive societal impact*. Met deze strategie wil de EUR bijdragen aan onze samenleving: niet als kennisinstituut op afstand, maar als kenniscentrum midden in de maatschappij. Exact dit is wat wij als onderzoekers vanaf de start van het onderzoeksprogramma, dus ruim voordat de EUR deze strategie formuleerde, als onze bestaansreden zien. Wij omarmen deze strategie dus van harte en hebben ook dit jaar weer uit volle overtuiging hieraan bijgedragen door onze internationale en nationale wetenschappelijke, vaktechnische en populariserende publicaties en optredens.

Het onderzoeksprogramma is nauw verknoot met het fiscale onderwijs dat op de ESL en ESE wordt verzorgd in de bachelor en master fiscaal recht en fiscale economie. Juist ook onderwijs draagt bij aan het creëren van *positive social impact*. Via het onderwijs delen vele collega's hun onderzoeksresultaten met studenten, enthousiasmeren we ze en betrekken we ook de aankomende generaties fiscalisten bij het wetenschappelijke fiscale onderzoek en de maatschappelijke valorisatie daarvan.

Als fiscalisten zijn we er ons bij uitstek van bewust dat belastingbetalers ons onderzoek mogelijk maken. Naar hen gaat onze grote dank uit, evenals naar onze financiers uit de publieke en private sector die, zonder invloed uit te willen oefenen op de inhoud van ons onderzoek, een belangrijke aanvulling leveren op ons onderzoeksbudget en onze onderzoekscapaciteit.

In dit jaarverslag leggen wij met gepaste trots aan al onze stakeholders en financiers verantwoording af over onze activiteiten in het afgelopen jaar. Graag blijven we de dialoog ook komend jaar voortzetten. Dus heeft u opmerkingen, gedachten of een andere terugkoppeling bij dit jaarverslag: laat het ons weten!

---

⁷ Sjoerd Douma, Otto Marres, Hein Vermeulen, Dennis Weber (ed.), *Terra/Wattel European Tax Law*, vol. General topics and direct taxation, Student Edition, Wolters Kluwer 2022.

2 Het programma

Internationale afspraken leidden ertoe dat landen diverse protectionistische maatregelen in de vorige eeuw afschaften. Ook technologische en logistieke innovaties en het wegvallen van culturele barrières droegen bij aan de versnelling van de internationale mobiliteit van personen, goederen, kapitaal en diensten. Burgers en ondernemingen kunnen zich makkelijker vestigen in andere landen. Inmiddels is er ook een tegenbeweging ontstaan: Brexit, nationalistisch protectionisme en de coronacrisis leveren een beperking van de internationale mobiliteit op. De globalisatie lijkt er echter niet door te worden gestopt.

De globalisering, digitalisering en toegenomen mobiliteit heeft als effect dat landen bij de inrichting van hun belastingstelsel minder vrij en autonoom, zijn dan voorheen. Er zijn steeds meer en duidelijker invloeden waarneembaar van andere disciplines, binnen de rechtsgeleerdheid, maar ook daarbuiten, zowel op directe als op indirecte belastingen. Enerzijds wordt fiscale autonomie begrensd door andere rechtsbronnen, eventueel van hogere orde. Anderzijds hebben niet-juridische factoren invloed op de fiscale autonomie, zoals de genoemde globalisering, belastingconcurrentie, technische ontwikkelingen en veranderende politieke, culturele en sociale inzichten.

Centrale vraag van het programma is daarom welke invloeden van buitenaf werkzaam zijn of zijn geweest op het formele en materiële belastingrecht, dan wel in de toekomst daarop van invloed zullen zijn en tot welke gevolgen dat heeft geleid of mogelijk zal leiden. Omgekeerd gaat ook invloed uit van het belastingrecht op andere rechtsgebieden dan wel andere disciplines. Het gaat, met andere woorden, steeds om de wisselwerking tussen het fiscale domein en andere domeinen en wat de gevolgen daarvan zijn voor het belastingrecht.

De centrale onderzoeksvraag is ook in 2022 uitgewerkt aan de hand van drie onderzoeksthema's:

1. Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht;
2. Lokale belastingheffing in de 21e eeuw;
3. Fiscale autonomie en kunst, cultuur en goede doelen.

De meeste onderzoekers concentreren zich op één thema, maar er zijn veel dwarsverbanden tussen de thema's. Sommige onderzoekers doen daarom structureel of incidenteel in meerdere thema's onderzoek. Deze samenwerking en verbindingen worden nadrukkelijk aangemoedigd. Binnen de thema's onderscheiden we verschillende onderzoekslijnen. De onderzoekslijnen worden regelmatig herijkt en waar nodig herzien, vervangen of beëindigd.

2.1 Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht

Bij het deelthema "Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht" zijn de meeste onderzoekers uit het programma betrokken. Dit is dan ook het grootste onderzoeksthema. Het onderzoek is geclusterd in een aantal onderzoekslijnen, die hierna worden besproken.

2.1.1 Internationaal en Europees beleid en fiscale autonomie

De onderzoekslijn "Internationaal en Europees beleid en fiscale autonomie" was ook afgelopen jaar weer zeer actueel. Op het terrein van de winstbelastingheffing van het internationale bedrijfsleven is de resterende fiscale autonomie van landen door globalisering en digitalisering sterk in het geding. De belastingheffing van multinationals staat nog steeds vol in de schijnwerpers, zowel in internationaal verband (G20/OESO/Inclusive Framework en Verenigde Naties (VN)) als binnen de EU (Business in Europe: Framework for International Taxation; BEFIT). Harmonisatie via het BEPS 1.0 en BEPS 2.0 project (Pillar 1 en Pillar 2) en, in de EU-context, richtlijnen, de verkeersvrijheden en staatssteun wordt ingezet om belastingontwijking tegen te gaan. Diverse onderzoekers in deze onderzoekslijn hebben hun onderzoeksfocus op deze maatschappelijk zeer relevante problematiek gelegd. Dit doen zij niet alleen in wetenschappelijke artikelen, maar ook door op te treden op seminars, congressen en in de media. De onderzoekslijn heeft niet alleen een Westerse focus, maar richt zich ook op ontwikkelingslanden. Daarnaast wordt niet alleen naar multinationals onderzoek gedaan, maar ook naar natuurlijke personen. De onderzoekers zoeken actief samenwerking met elkaar en onderzoekers die zich op andere universiteiten in binnen- en buitenland met deze thematiek bezighouden.

De winstbelastingheffing, een onderwerp waar diverse onderzoekers zich mee bezig houden, betreft zowel zuiver nationaalrechtelijke vraagstukken als vraagstukken in de context van het internationaal belastingrecht en het Europees recht. Dit onderwerp is actueel en maatschappelijk zeer relevant. Het is niet louter een technocratisch onderwerp. In de politieke arena en in de maatschappij wordt stevig gediscussieerd over belastingposities van multinationals en

belastingconcurrentie door landen. Het onderzoek van Maarten richt zich in de kern tot een belangrijk terrein waar de (resterende) fiscale autonomie van landen door globalisering en digitalisering sterk in het geding is: de winstbelastingheffing van het internationale bedrijfsleven en het mondialiserende belastingbeleid in dit verband. De focus van zijn werkzaamheden ligt op vraagstukken die in dit verband opkomen in het internationaal belastingrecht en het Europees recht op het gebied van de directe belastingen. Dit onderwerp is actueel en maatschappelijk zeer relevant. De belastingheffing van multinationals staat volop in de schijnwerpers, zowel in internationaal verband (G20/OECD/Inclusive Framework en VN) als binnen de EU (Business in Europe: Framework for International Taxation; BEFIT). Dit, onder de noemer 'Base Erosion and Profit Shifting' (BEPS) en de zogenoemde 'two-pillar solution' (tweepijleroplossing). Ook binnen de samenleving wordt stevig gediscussieerd over belastingposities van multinationals en belastingconcurrentie door landen. Noemenswaardig is dat binnen EU-verband op 12 december 2022 overeenstemming is bereikt over het Pillar 2 dat een minimumbelastingheffing van 15% bevat voor grote multinationals en nationale groepen of bedrijven met een omzet van € 750 miljoen of meer.⁸

Op het thema van de belastingheffing van multinationals leverde Maarten de Wilde dit jaar verschillende nationale en internationale academische en professionele publicaties op, alleen en in samenwerking met collega's binnen en buiten de Erasmus Universiteit. IBFD publiceerde

⁸ Het persbericht hierover is te raadplegen via: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/12/international-taxation-council-reaches-agreement-on-a-minimum-level-of-taxation-for-largest-corporations/>

Maarten's bijdrage 'Towards a "2020s Compromise" in International Business Taxation: Reflections on an Emerging New Tax Paradigm' (Bulletin for International Taxation) over de fiscaaltheoretische bedding van de voorgestelde maatregelen c.q. het tekort daarin.⁹ De Nederlandstalige bewerking van deze bijdrage gaf aanleiding tot Kamervragen. Kluwer publiceerde Maarten's bijdrage 'International Company Tax

Developments and Some Reflections on Ways Forward for the African Continent' (Intertax) over de impact van de maatregelen voor ontwikkelende landen en landen met een economie in transitie.¹⁰ Kluwer publiceerde Maarten's bijdragen 'On an animal farm and 'equality, however' according to the Pillar 2 Commentary'¹¹ (Kluwer International Tax Blog; herpublicatie GLOBTAXGOV) over de ongelijke behandeling in de voorgestelde maatregelen in het voordeel van grote landen ten opzichte van kleine landen en 'Why Pillar Two Top-Up Taxation Requires Tax Treaty Modification'¹² (Kluwer International Tax Blog) over de onverenigbaarheid van de maatregelen met de belastingverdragen. Nederlandstalige bewerkingen van deze bijdragen op Kluwer International Tax Blog verschenen in NLFiscaal Opinie.¹³ Kluwer publiceerde Maarten's bijdrage 'De digitaliserende economie als aanjager van mondiale winstbelastinghervormingen' (Ondernemingsrecht)¹⁴ over de ontwikkelingen als onderdeel van een special over de uitdagingen van de digitaliserende economie voor de rechtstoepassing in meer brede zin.

Kluwer International Tax Blog

IIR, OECD, PILLAR II, UTPR

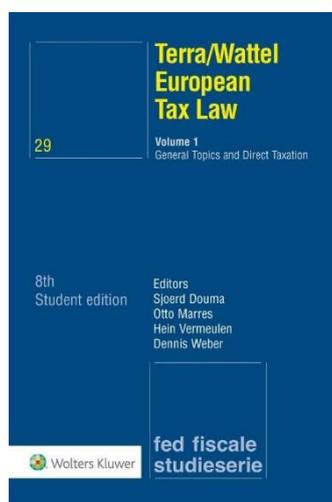
On an animal farm and 'equality, however' according to the Pillar 2 Commentary

Maarten de Wilde (Erasmus School of Law, PwC) / March 15, 2022 / Leave a comment

Prof.M.F. (Maarten) de Wilde^[1]

Summary

Yesterday, on 14 March 2022, the OECD published the Commentary on the Pillar 2 Model Rules, the global minimum rate for large multinationals. When reading the first pages, the author was overwhelmed by the urge to write this opinion and, 'equally, however', to make a connection with an animal farm.

Samen met Ciska Wisman (UvA) schreef Maarten een bijdrage voor Kluwer (Kluwer International Tax Blog) getiteld 'After CJEU now EFTA Court too embraces arm's-length standard as a beacon; what's next?'¹⁵ over de ontwikkelende EU-misbruikdoctrine en wat dit bijvoorbeeld betekent voor de rol en positie van de Hoge Raad. Een Nederlandstalige bewerking van deze bijdrage verscheen in NLFiscaal Opinie ('Ook EVA-Hof omarmt na HvJ in Lexel arm's length-standaard als baken, wat nu?').¹⁶ Onder andere deze publicatie inspireerde de Hoge Raad tot het stellen van prejudiciële vragen aan het HvJ in een belangwekkende belastingzaak over de toepassing en EU-verenigbaarheid in dat verband van een van de renteaftrekkbeperkende maatregelen in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969. Voor het prestigieuze academische handboek European Tax Law schreef Maarten het hoofdstuk 'Company tax proposals and tax policy initiatives'.

⁹ Te raadplegen via https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4031417

¹⁰ Te raadplegen via https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3983132

¹¹ Te raadplegen via <https://kluwertaxblog.com/2022/03/15/on-an-animal-farm-and-equality-however-according-to-the-pillar-2-commentary/>

¹² Te raadplegen via <https://kluwertaxblog.com/2022/01/12/why-pillar-two-top-up-taxation-requires-tax-treaty-modification/>

¹³ de Wilde, M.F. (2022) Over een dierenboerderij en gelijkheid volgens het Pijler 2-commentaar. NLFiscaal Opinie 2022(11)

¹⁴ de Wilde, M.F. (2022). De digitaliserende economie als aanjager van mondiale winstbelastinghervormingen. Ondernemingsrecht, (2), 1-11. [14].

¹⁵ Te raadplegen via <https://kluwertaxblog.com/2022/06/10/after-cjeu-now-efta-court-too-embraces-arms-length-standard-as-a-beacon-whats-next/>

¹⁶ de Wilde, M.F., & Wisman, C. (2022) Ook EVA-Hof omarmt na HvJ in Lexel arm's length standaard als baken, wat nu?

Ook hield Maarten alleen en met anderen diverse (online) voordrachten op nationale en internationale seminars en bijeenkomsten, zoals bij EFS, T.F.V. De Smeetskring en de Vereniging voor Belastingwetenschap. Maarten leverde input aan de reactie van de NOB op de publieke consultatie van het Ministerie van Financiën inzake de Wet Minimumbelasting 2024 (het consultatiewetsvoorstel inzake de implementatie van de EU-richtlijn inzake de implementatie van Pijler 2 Inclusive Framework (OESO/G20).

Sigrid Hemels en Maarten de Wilde gaven op 4 November 2022 een presentatie tijdens de internationale ACTL-conferentie Pressing Issues in EU Tax law.¹⁷ Deze conferentie vond plaats ter gelegenheid van het verschijnen van de achtste druk van het handboek Terra/Wattel European Tax Law, Volume I General topics and direct taxation. Maarten en Sigrid spraken beide in de sessie met als onderwerp Future of European business taxation. Maarten sprak over de problemen met de belastingheffing van multinationale ondernemingen, suggereerde oplossingen voor deze problemen en besprak of we op de goede weg zijn. Hij besloot met de stelling dat we uiteindelijk toe moeten naar een Destination Based Business Income Taxation. Sigrid sprak over hoe het unanimiteitsvereiste, dat geldt voor harmonisatie van directe belastingen, in Europa wordt omzeild als het om belastingheffing van ondernemingen gaat. Zij voorzag voor de toekomst een belangrijkere rol voor de U2 song 'With or without you' dan voor 'All together now' van The Farm. Tot verrassing van de aanwezigen zong ze tijdens haar presentatie een aantal regels van de refreinen van beide liederen. Reden daarvoor was dat de conferentie ook bedoeld was om het emeritaat van muzikieliefhebber Peter Wattel luister bij te zetten. Pas in de laatste sessie van de conferentie werd dit aan de emeritus onthuld met de overhandiging van een Liber Amicorum getiteld Rara Avis met daarin een rijke diversiteit aan bijdragen van vooraanstaande civiel- en fiscaaljuristen uit binnen- en buitenland. Vanuit onze onderzoeksgroep hebben Sigrid Hemels en Maarten de Wilde hieraan een bijdrage geleverd.¹⁸

Op 17 juni 2022 sprak Sigrid Hemels tijdens het European Association of Tax Law Professors (EATLP) congres Taxation of companies in economic and financial distress op de Wirtschafts Universität Wien aan de hand van de voor dit congres gemaakte landenrapporten over de fiscale gevolgen van afwaarderingen en kwijtscheldingen van schulden in winstbelastingen en de overeenkomsten en verschillen tussen de onderzochte landen.

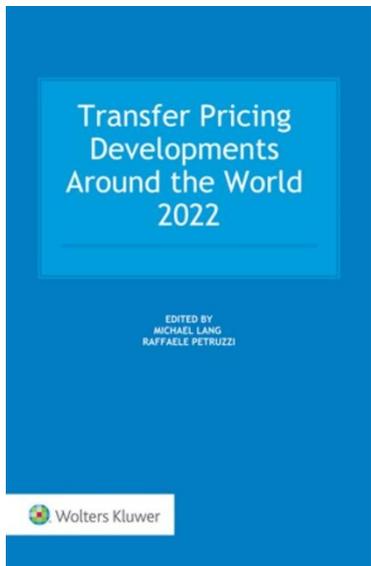
Reinout Kok is een andere algemeen erkend deskundige op het gebied van de winstbelastingen. Hij heeft zich in 2022 vooral gericht op de nationale vennootschapsbelasting. Zo werkte Reinout in 2022 aan zijn Fiscale Monografie over de earningsstrippingbepaling (art. 15b Wet VPB 1969). Het boek

zal begin 2023 zal verschijnen.

¹⁷ <https://actl.uva.nl/content/events/2022/11/4-november-2022.html?origin=YOMQKICSQDewO9Dtxqi3KQ>.

¹⁸ Sigrid Hemels, Dutch Tax incentives for Private Patronage: Neither Thin Soup Nor Philanthrocapitalists Taking Over. p. 119-123 en Maarten de Wilde Dislocation refuted? P. 197-205 In: Otto Marres and Dennis Weber (ed.), Rara avis, liber amicorum Peter J. Wattel, Wolters Kluwer 2022.

Eva Boomsluiter richtte zich in 2022 eveneens op de, sterk door Europese ontwikkelingen beïnvloedde winstbelasting in Nederland, in het bijzonder fusies en splitsingen. In het MBB-artikel 'Bewijslastverdeling en misbruikindicatoren in het secundaire Unierecht' heeft zij aan de hand van recente jurisprudentie van het Hof van Justitie onderzocht wat de rol en betekenis is van verschillende misbruikindicatoren in het kader van de richtlijnen betreffende de directe belastingen.¹⁹ Voor NLFiscaal schreef zij commentaren bij de nieuwe Besluiten voor de bedrijfsfusie, de juridische afsplitsing, de zuivere splitsing en de juridische fusie.²⁰ Ook schreef zij diverse noten bij verschenen uitspraken op het gebied van splitsingen en fusies.²¹ Voor het Register Belastingadviseurs (RB) hield zij op 8 februari 2022 een lezing over zakelijke overwegingen bij fusie en splitsing tijdens de RB Academy.

Transfer pricing, het beprijzen van transacties tussen gelieerde ondernemingen, is een complexe, maar een belangrijk en relevant onderwerp voor multinationale ondernemingen en overheden. Transfer pricing heeft direct invloed op de verdeling van winst tussen jurisdicties. Het onderwerp stond dan ook in 2022 weer volop in de belangstelling. Op nationaal niveau is de Wet tegengaan mismatches bij toepassing zakelijkheidsbeginsel²² in werking getreden en werden een nieuw verrekenprijsbesluit²³ en een nieuw besluit winstallocatie vaste inrichtingen²⁴ gepubliceerd. Ook publiceerde de belastingdienst het jaarverslag over rulings met een internationaal karakter.²⁵ Dit verschaft een inzicht in de ervaring met rulings in 2021. Internationaal verscheen een nieuwe versie van de OESO verrekenprijsrichtlijnen.²⁶ Ook publiceerde de OESO de statistieken over onderling overleg procedures voor het jaar 2021²⁷ en verscheen een

public consultation document over het onderwerp Pillar One – Amount B welke een gesimplificeerde benadering verschaft voor de toepassing van het arm's length principe voor 'baseline' marketing en distributie activiteiten.²⁸ Het nieuwe verrekenprijsbesluit kan worden gezien als de belangrijkste ontwikkeling van 2022 op het gebied van Transfer Pricing. Het Besluit presenteert nieuwe verrekenprijsrichtlijnen voor financiële dienstverleningslichamen. Verder is de paragraaf over financiële transacties aangepast om rekening te houden met het nieuwe Hoofdstuk X van de 2022 OESO-verrekenprijsrichtlijnen. Met Clive Jie-A-Joen heeft het

¹⁹ Boomsluiter, E. (2022). Bewijslastverdeling en misbruikindicatoren in het secundaire Unierecht. *MBB* 2022(40).
²⁰ Besluit zuivere splitsing; toepassing artikel 14a, lid 3, Wet VPB 1969 - MvF, 12 augustus 2022, NLF 2022/1749, Besluit juridische fusie; toepassing artikel 14b, lid 3, Wet VPB 1969 - MvF, 12 augustus 2022, NLF 2022/1750, Besluit juridische afsplitsing; toepassing artikel 14a, lid 3, Wet VPB 1969- MvF, 12 augustus 2022, NLF 2022/1751 en Besluit bedrijfsfusie; toepassing artikel 14, lid 2, Wet VPB 1969 - MvF, 12 augustus 2022, NLF 2022/1752.
²¹ Keuze voor juridische splitsing niet zakelijk; hoofddoel belastingontwijking, NLF 2022/2081, Aan splitsing kan geen terugwerkende kracht worden verleend, NLF 2022/0355. Geen synergiegoodwill op fiscale (hoofdhuis)balans waarop kan worden afgeschreven, NLF 2022/0665.
²² Staatsblad 2021, 654.
²³ Besluit van 14 juni 2022, nr. 2022-0000139020, Stcrt 2022, 16685
²⁴ Besluit van 14 juni 2022, nr. 2022-0000143421, Staatscourant 2022, nr. 16683
²⁵ De Belastingdienst, Rulings met een internationaal karakter, jaarverslag 2021. Te raadplegen via o.a. NLFiscaal 2022/1015.
²⁶ Internationaal Belastingrecht. Verrekenprijzen, toepassing van het arm's-lengthbeginsel en de Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations, Stcrt. 2022, 16685.
²⁷ Zie <https://www.oecd.org/tax/new-mutual-agreement-procedure-statistics-on-the-resolution-of-international-tax-disputes-released-on-oecd-tax-certainty-day.htm>.
²⁸ <https://www.oecd.org/tax/beps/public-consultation-document-pillar-one-amount-b-2022.pdf>

onderzoeksprogramma een zowel nationaal als internationaal erkend deskundige op dit gebied in haar gelederen. Hij publiceerde onder andere over het nieuwe Nederlandse verrekenprijbsbesluit in Maandblad Belasting Beschouwingen en Tax Management International Journal.²⁹ Daarnaast heeft Clive bijgedragen aan het boek "Transfer Pricing Developments around the World 2022" (gepubliceerd door Kluwer Law International) met een hoofdstuk over "Recent Developments on Transfer Pricing and Business Restructurings".³⁰ Op 1 maart 2022 trad Clive Jie-A-Joen op als docent bij de SOB-cursus "Inleiding Transfer Pricing". Hij gaf daarnaast een PE-cursus "Intangibles en Transfer Pricing Waarderingen" georganiseerd door de SOB op 19 april 2022.

Zowel Shu-Chien Chen en Loes van Hulsten hebben in 2022 hun promotieonderzoek binnen deze onderzoekslijn verdedigd. Aan deze onderzoekslijn zijn daarnaast diverse in 2022 nog lopende promotieonderzoeken verbonden. Sophia Murrillo wordt begeleid door Maarten de Wilde en Ellen Hey. Sissie Gonzalez-Fung en Jie Wang worden begeleid door Arnaud de Graaf en Maarten de Wilde. Uyanga Dorlig wordt begeleid door Reinout Kok en Maarten de Wilde.

Shu-chien verdedigde op 15 september 2022 succesvol haar promotieonderzoek. De verdediging werd live gestreamd, zodat ook mensen uit het buitenland de verdediging konden volgen. Het onderzoek van Shu-Chien Chen focust op het ontwikkelen van een normatief raamwerk voor regionale formulary apportionement systemen zoals de CCCTB.

In het afgeronde onderzoek van Loes van Hulsten staat de vraag centraal of, beoordeeld vanuit doel en strekking van het OESO-modelverdrag, de per-entiteit-benadering ten aanzien van de toepassing van verdragsregels in het OESO-modelverdrag zou moeten worden vervangen door een groepsbenadering. Als deze vraag bevestigend wordt beantwoord, is de vervolgvraag wat dit voor de verdragsregels zou betekenen. Daarnaast is Loes onder meer auteur van een bijdrage voor de WFR-jubileumbundel 'Verschuivende machtsverhoudingen in de fiscaliteit'³¹, coauteur van een artikel over de Principal Purpose Test en het normvereiste³² en coauteur van een artikel over een richtlijnvoorstel voor een meer gelijke fiscale behandeling van vreemd en eigen vermogen.³³

Binnen deze onderzoekslijn zijn niet alleen bedrijven, maar ook burgers een relevant onderzoeksobject. Erik Ros

²⁹ Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). Observaties ten aanzien van het nieuwe Nederlandse verrekenprijbsbesluit: Transfer pricing. *MBB*, 2022(13), 23. [44], Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). The Newly Updated Dutch Transfer Pricing Guidance, Part 2: Treatment of Intercountry Financial Transactions. *Tax Management International Journal*, 51(8).

³⁰ Jie-A-Joen, C.S.J., van Herksen, M. I. E., & Albayrak, O. (2022). Recent Developments on Transfer Pricing and Business Restructurings. In *Transfer Pricing Developments Around the World 2022* (pp. 213). Kluwer Law International.

³¹ Hulsten, L.C. van (2022). Het Nederlandse verdragsbeleid – de OESO aan zet?. in: P.H.J. Essers e.a. (red.), *Verschuivende machtsverhoudingen in de fiscaliteit. Jubileumbundel ter gelegenheid van 150 jaar Weekblad Fiscaal Recht*, Deventer: Wolters Kluwer 2022

³² Adriaans, S.H.J.P. & Hulsten, L.C. van (2022). De PPT en het normvereiste. *Weekblad fiscaal recht* 2022(206).

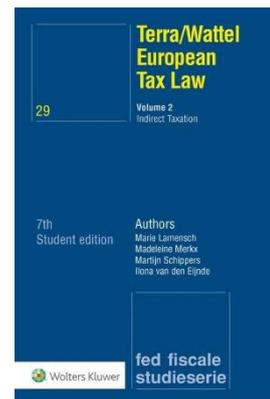
³³ Hulsten, L.C. van, Korving, J.J.A.M. Korving & Nolten, A. (2022). DEBRA: A Good Idea?. *Finance and Capital Markets (formerly Derivatives & Financial Instruments)*. 23(3).

onderzoekt de fiscale aspecten van het vrije verkeer van personen binnen de EU. In het verlengde hiervan heeft Erik onderzoek gedaan naar de fiscale aspecten van het vrije verkeer van personen tussen de EU en Zwitserland. Het onderzoek heeft geresulteerd in een publicatie in *EC Tax Review*.³⁴ Erik heeft ook op een ander terrein onderzoek gedaan naar de doorwerking van het Unierecht in de nationale rechtsorde van lidstaten. Het onderzoek heeft geresulteerd in een publicatie in *NLF-W* waarin Erik de markttoegangsjurisprudentie bespreekt en ingaat op de vraag of de markttoegangstest onderscheidend vermogen heeft om te bepalen welke nationale regels wél of niet onder de reikwijdte van de vrijverkeersbepalingen vallen.³⁵ Het antwoord op deze vraag gaat in de kern over de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en lidstaten. Hij heeft daarnaast samen met Anne-Fleur Bruin onderzoek gedaan naar de fiscale behandeling van een door werknemers ontvangen schadevergoeding voor immateriële schade. In *MBB* bespreken Anne-Fleur Bruin en Erik Ros aan de hand van een recent arrest wanneer een letselschadevergoeding betaald aan werknemers voor schade in verband met de uitoefening van de dienstbetrekking wordt aangemerkt als loon voor de heffing van loonbelasting.³⁶

2.1.2 Indirecte belastingen en internationale handel

Ook binnen het gebied van de indirecte belastingen speelt het Europese belastingrecht en het internationale recht (niet alleen het internationale belastingrecht, maar ook andere rechtsgebieden zoals bijvoorbeeld het WTO-recht) een belangrijke rol. Binnen het rechtsgebied van de indirecte belastingen doen diverse deelnemers aan het onderzoeksprogramma onderzoek naar de doorwerking van dit Europese en internationale (belasting)recht.

Naast de individuele onderzoeksresultaten van de onderzoekers in deze onderzoeklijn, is veel onderzoek in interne en externe samenwerkingsverbanden verricht. Zo hebben Walter de Wit en Martijn Schippers hun deelname aan het internationale onderzoeksproject naar onderwaardering van ingevoerde goederen binnen het douanerecht gecontinueerd. Het onderzoeksproject, getiteld 'European Common Customs Evaluation (ECCE)' is een onafhankelijk juridisch onderzoeksproject gefinancierd door de Europese Commissie, het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) (Hercule III program) en Alma Mater Studiorum – University Bologna. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de EUR, de Westfälische Wilhelms-Universität Münster, de Universidad de Valencia en het Joint Research Centre (ISPRA).³⁷ In het kader van het onderzoeksproject hebben in 2022 diverse (hybride) seminars plaatsgevonden. In maart organiseerde Walter en Martijn een ECCE-seminar op de campus van de EUR waar meer dan 200 deelnemers aan deelnamen. Zij hielden tijdens dit seminar een presentatie over Hof van Justitie uitspraken die zien op het gebruik van statistische waardes.³⁸ Tijdens het

³⁴Ros, E. (2022). Free Movement of Persons Between the EU and Switzerland: Quo Vadis? *EC Tax Review*, 31(2022-5), 238-250.

³⁵Ros, E. (2022). Over markttoegang en de zoektocht naar de dispariteit. *NLFiscaal Wetenschappelijk*, 2022(19), 1-20. [19].

³⁶Ros, E., & Bruin, A.H.E. (2022). Smeerkuil 2.0: als je begrijpt wat ik bedoelde... *MBB*, 2022(13), 16-22. [43].

³⁷De website van de onderzoeksgroep: <https://site.unibo.it/ecce/en>.

³⁸De opnames en slides kunnen hier worden gevonden: <https://site.unibo.it/ecce/en/documents>.

ECCE-seminar in Münster spraken zij over de douanewaardebehandeling van royaltyrechten en tijdens het laatste afsluitende ECCE-seminar in Bologna presenteerde Martijn de belangrijkste onderzoeksresultaten vanuit zijn rol als landenrapporteur voor Nederland binnen het project - in welke hoedanigheid hij kwalitatief empirisch onderzoek heeft verricht. De onderzoeksresultaten zullen begin 2023 in boekvorm verschijnen bij Bologna University Press. Jorge J. Milla-Ibáñez, universitair - docent aan de universiteit van Valencia en deelnemer aan het ECCE-project - is in het najaar als gastonderzoeker verbonden geweest aan het departement waarbij Walter en Martijn als host hebben opgetreden. Zijn verrichte onderzoek zal in 2023 worden gepubliceerd. Walter en Martijn hebben tijdens het jaarlijkse wetenschappelijke congres van de Werelddouaneorganisatie (PICARD Conference) een paper gepresenteerd over het gebruik van statische waardes voor het detecteren van onderwaardering dat in april 2023 in het prestigieuze tijdschrift *Journal of World Trade* gepubliceerd zal worden. Ook organiseerden Walter en Martijn op verzoek van het European Institute of Public Administration (EIPA) 21 online douanemodules voor ambtenaren van de Europese Commissie waarvan er vier door Martijn zijn verzorgd.

Martijn Schippers is als universitair docent verbonden aan het departement. Douanewaarde bleef als één van de drie onderzoekspijlers waarop Martijn zich naast globalisering en duurzaamheid richt aanleiding geven voor ander onderzoek. Zo werkte hij mee aan de update van het Nederlandse landenrapport van het IBFD-boek over de samenloop tussen verrekenprijzen en douanewaarde,³⁹ hield hij diverse lezingen over de douanewaarde in het kader van het ECCE-project. Ten aanzien van de pijler globalisering werkte hij mee aan een special van het Tijdschrift *Fiscaal Ondernemersrecht* over ontwikkelingen rondom douane en btw-aspecten bij grensoverschrijdende goederentransacties tezamen met Emma van Doornik, Frank Nellen en Ad van Doesum, resp. wetenschappelijk docent, universitair docent en hoogleraar aan Maastricht University.⁴⁰ Deze bijdrage

alsook een bijdrage aan de bundel 'De meergelaagde Curaçaose rechtsorde'⁴¹ vormde de basis voor zijn lezing 'Douanetrends en new indirect taxes at the horizon' tijdens het seminar 'Curaçao te midden van internationale fiscale ontwikkelingen' die hij gaf tezamen met Rose Boevé, gastdocent UoC, op de campus van de Curaçao Dr. Moises Da Costa Gomez.⁴² Voor UoC had hij gesprekken met diverse stakeholders binnen de overheid tijdens zijn bezoek aan Curaçao en heeft hij het concept douanewetgeving van Suriname becommentarieerd. Als onderdeel van de pijler globalisering sprak hij ook over Brexit tijdens een online conferentie 'V International Forum on Customs and trade Law: a strategic vision of business from the Tax, Customs, and Exchange (TAC)' georganiseerd door de International Business program van de Fundación Universitaria Compensar en Fundación Universitaria San Mateo.

³⁹ M.L. Schippers et. (2022). Netherlands – Transfer Pricing and Customs Valuation. In A. Bakker & B.R. Obuoforibo (Eds.), *Transfer Pricing and Customs Valuation: two worlds to tax as one*. Amsterdam: International Bureau of Fiscal Documentation

(IBFD).

⁴⁰ M.L. Schippers (2022) - Handelsliberalisatie en multilateralisme op hun retour?: Over handelspolitiek, globalisatie en mondiale belastingontwikkelingen. *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, 2022 (178), 3.

⁴¹ M.L. Schippers (2023). Verkenning van handelsfacilitatie en douanerechtelijke instrumenten als stimuleringsmaatregelen

voor de Curaçaose internationale handel. In G. Rekwest et. (Eds.). *De meergelaagde Curaçaose rechtsorde*. Snaar 48. BJU Den

Haag.

⁴² M.L. Maduro en G. Pourier, Verslag UoC seminar 'Curaçao te midden van internationale fiscale ontwikkelingen', *CFN* 2022/111, p. 1-8.

Madeleine Merx is als hoogleraar indirecte belastingen zowel verbonden aan ESL als aan de ESE. Zij is een veelgevraagd auteur en spreker op dit gebied. In 2022 schreef zij een peer reviewed artikel voor Intertax over de substance over form leer binnen de btw wanneer het gaat om het recht op aftrek van voorbelasting.⁴³ Ook schreef zij samen met student(-assistent) Wouter den Hoed over de grensoverschrijdende fiscale eenheid btw.⁴⁴ Tevens werkte zij in 2022 aan een update van haar

proefschrift 'De woon- en vestigingsplaats in de btw' dat als handelseditie is uitgegeven in de reeks Fiscale Monografieën. De geüpdatete versie zal in 2023 verschijnen. Daarnaast sprak Madeleine op verschillende bijeenkomsten. Zowel voor EFS als ERA gaf zij een lezing over recente en lopende Hof van Justitie zaken op het gebied van de btw. Bij EFS, Erasmus University, samen met Marie Lamensch en

bij ERA samen met Erwan Loquet. Met Erwan Loquet gaf zij in juli 2022 ook het btw-gedeelte tijdens de summer course European Tax Law van ERA. Ook sprak zij op 18 mei 2022 samen met Hans van den Hurk tijdens de door TEIA georganiseerde roundtable met als titel 'Tax Challenges and opportunities of a centralized sales business model – interactions between VAT fixed establishment, direct tax permanent establishment and transfer pricing'. Op 31 oktober maakte zij onderdeel uit van het panel van de Btw-jamsessie georganiseerd door Hertoghs advocaten. Vanuit het panel sprak zij met andere panelleden, sprekers en deelnemers over het vertrouwensbeginsel in de btw en NFTs. Tijdens de Tax Talks uitzending van 24 mei 2022 sprak Madeleine over diverse actuele btw-onderwerpen.

Noel Chow is sinds 2022 als buitenpromovendus verbonden aan het departement. Onder begeleiding van Walter en Martijn schrijft hij een proefschrift onder de werktitel: The Role of The Private Sector In Realising The ASEAN Economic Community: Reasonable Care and Informed Compliance as an Enabler of Trade Facilitation. In het kader van zijn proefschrift zal hij onder andere kwalitatief empirisch onderzoek verrichten in welk kader hij interviews zal afnemen van diverse stakeholders in landen die bij ASEAN zijn aangesloten.

Het onderzoek van de aan FEI (ESE) verbonden John Gruson gaat over het gebruik van soft law

in de btw. Van dit instrument wordt steeds meer gebruik gemaakt, omdat het lastig is nieuwe richtlijnen en verordeningen aan te nemen op het gebied van btw in verband met de vereiste unanimiteit. Promotoren van John zijn Madeleine Merx en Walter de Wit. Samen met Albert Bomer en Ted Braakman voert hij een soft law project uit waarbij diverse soft law documenten zijn opgenomen in de NLFiscaal database. In 2022 is dit project live gegaan. John organiseert als lid van de Medior Orde van Belastingadviseurs van de NOB diverse lezingen voor fiscalisten die vijf

⁴³ M. Merx, 'Just a Formality! Substance over Form in EU VAT and the Right to Deduct Input VAT', Intertax 2022, issue 687, p. 1-12.

⁴⁴ M. Merx en W. den Hoed, 'Sans frontiers en ohne Grenzen: tijd voor een grensoverschrijdende fiscale eenheid in de btw', MBB 2022,12, p. 4-15.

tot tien jaar actief zijn in het vak. Vanaf 1 januari 2023 is hij voorzitter van de Medior Orde Belastingadviseurs. In 2022 heeft hij samen met Raoul Ramautarsing een presentatie gegeven genaamd 'Btw en douane bij e-commerce - een adviseursmes snijdt aan twee kanten' waarin zij nader zijn ingegaan op de nieuwe e-commerce-regels. Op 6 oktober 2022 heeft John als een presentatie gegeven voor de SOB in het kader van het Programma Permanente Educatie tijdens het PE-seminar 'DAC7 – nieuwe rapportageverplichting voor digitale platformexploitanten'. Hij trad daarbij op als inleider en heeft daarbij aandacht besteed aan de vaktechnische kant van deze nieuwe wetgeving die per 1 januari 2022 in werking is getreden. Begin 2022 is John als docent-lid meegegaan op studiereis naar Dubai samen met de studenten van R.F.V. Christiaanse-Taxateur. Hij heeft aan de Middlesex University Dubai op 15 maart 2022 een gastcollege 'EU VAT and MTIC fraud' mogen verzorgen aan de internationale studenten van deze universiteit en aan de studenten die deelnamen aan de reis.

Nino Arzini (wetenschappelijk docent) verricht als promovendus onderzoek naar de aftrek van btw bij onroerend goed. Het onderzoek toetst met name het huidige Europese en Nederlandse stelsel aan het rechtskarakter van de btw en de eisen van goede/uitvoerbare wetgeving. Zijn promotores zijn Madeleine Merckx en René van de Paardt (emeritus-hoogleraar ESE). Nino heeft in 2022 gepubliceerd over de btw bij inbreng om niet in een samenwerkingsverband.⁴⁵ Daarnaast is hij als vaste medewerker verbonden aan NTFR, waarvoor hij ook annoteert. Naar aanleiding van prejudiciële vragen van Rechtbank Gelderland over het vervaardigingsbegrip is hij – net als Marco Gomes Vale Viga – door TaxLive geïnterviewd over het belang van deze zaak en de in die zaak aan de orde gestelde fiscale problematiek.⁴⁶

Marco Gomes Vale Viga doet onderzoek naar indirecte belastingheffing over verzekeringen (btw en assurantiebelaasting). Zijn promotores zijn Madeleine Merckx en Peter Kavelaars (ESE). Marco schreef daarnaast diverse artikelen en sprak tijdens een cursus van de Vereniging voor Notariele Registrergoed Specialisten over 'Bouwen en slopen: btw of overdrachtsbelasting?' samen met John Seerden. Ook gaf hij tijdens de Post Master EU VAT van EFS, Erasmus University, een college over EU VAT legislative procedures.

2.1.3 Belastingrecht in een digitale wereld

Diverse aan het onderzoeksprogramma verbonden onderzoekers bestuderen vanuit verschillende fiscale invalshoeken (internationaal belastingrecht/directe belastingen, indirecte belastingen en lokale heffingen) digitalisering en informatietechnologie (IT) in een fiscale context. Dit is een zeer actueel onderwerp waar een aantal van onze onderzoekers zich al geruime tijd mee bezighoudt.

Madeleine Merckx heeft digitalisering/de digitale economie als een van haar onderzoeksspeerpunten vanuit de invalshoek van indirecte belastingen. Ook in 2022 deed zij verder onderzoek naar de verantwoordelijkheid van platforms voor de voldoening van btw onder de nieuwe e-commerce-regels.⁴⁷ Samen met Anne Janssen en Maxime

⁴⁵ N.P. Arzini, 'Btw-aftrek bij inbreng om niet', *BtwBrief* 2022/74.

⁴⁶ 'Vastgoedsector snakt naar concreter vervaardigingsbegrip', Taxlive 18 februari 2022:

<https://www.taxlive.nl/nl/documenten/nieuws/vastgoedsector-snakt-naar-concreter-vervaardigingsbegrip/>

⁴⁷ M. Merckx, 'Platform liability an efficient and fair collection model for VAT?', in F. Matesanz (ed) *VAT Challenges and opportunities in the new digital economy*, p. 15-29.

Leenders deed zij onderzoek naar de samenloop van boekhoudverplichtingen voor platforms onder die nieuwe e-commerce regels en de per 1 januari 2023 in werking getreden regels onder DAC 7.⁴⁸ Ook schreef zij samen met Anne Janssen een opinie over de controle van transacties die worden aangegeven via de One Stop Shop (OSS)⁴⁹ naar aanleiding van het negende rapport van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over btw-registratie, inning en controleprocedures.⁵⁰ Ook schreef zij twee publicaties over de nieuwe btw-regels voor onderwijs-, gemakkelijheidsdiensten etc. in geval van virtuele deelname, zoals die per 1 januari 2025 gaan gelden en de mogelijkheid om verlaagde btw-tarieven ook op de digitale variant van deze diensten toe te passen.⁵¹ Ook sprak zij over market places and VAT op het door EANO VAT georganiseerde congres over VAT in the digital age. Tijdens het jubileumcongres van EFS, Erasmus University Rotterdam sprak zij over digitalisering en btw en tijdens de post master EU VAT samen met Oscar Smeets over VAT in a digital environment.

Diverse promovendi doen onderzoek binnen deze onderzoekslijn. Anne Janssen doet als buitenpromovendus onderzoek naar de handhaving van btw-regels bij grensoverschrijdende e-commerce transacties. Haar promotoren zijn Madeleine Merckx en Rex Arendsen (Universiteit Leiden). Ook schreef zij in het afgelopen jaar diverse Nederlands- en Engelstalige publicaties met de omzetbelasting als onderwerp. Jurian Lock verricht aan de Universiteit Leiden als promovendus onderzoek naar de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van btw-regelgeving inzake grensoverschrijdende e-commerce. Het onderzoek, mogelijk gemaakt door het Dutch Institute for Advanced Logistics, is in het bijzonder gericht op de geschiktheid van fiscale aangrijpingspunten en de rol van e-commerce platforms. Zijn promotoren zijn Rex Arendsen (Universiteit Leiden) en Madeleine Merckx. Zowel Anne als Jurian gaven een lezing over de onderwerpen van hun promotieonderzoek tijdens de conferentie van EFS, Erasmus University Rotterdam over 'Similarities between artist/sportsman taxation and pillar 1 (and 2) and how to learn from VAT developments'.

Hayat Essaghir doet als buitenpromovenda onder begeleiding van Reinout Kok een multidisciplinair onderzoek naar fiscaliteit in de context van digitale businessmodellen. Het onderzoek richt zich op de vraag hoe een (internationaal) fiscaal raamwerk eruit zou moeten zien om te leiden tot een neutrale en rechtvaardige belastingheffing van winsten gemaakt via een dergelijk digitaal bedrijfsmodel.

2.1.4 Duurzaamheid en sustainable development goals

Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk thema, dat de EUR heeft opgepakt als een relevant thema voor onderwijs en onderzoek. Taking responsibility on sustainable development is namelijk één van de zeven doelen die de universiteit heeft gesteld in haar strategiedocument Creating Societal Impact- the Erasmian Way 2024. Binnen het onderzoeksthema Lokale belastingheffing in de 21e eeuw wordt hier al geruime tijd onderzoek naar gedaan. Die onderzoeksactiviteiten worden in paragraaf 2.2.2 gepresenteerd. Inmiddels wordt hier ook elders in het onderzoeksprogramma onderzoek naar gedaan. Duurzaamheid wordt hierbij

⁴⁸ M. Merckx, A. Janssen en M. Leenders, 'Platforms, a Convenient Source of Information Under DAC7 and the VAT Directive: A Proposal for More Alignment and Efficiency', EC Tax Review 2022, issue 4, p. 202-218 en M. Merckx, A. Janssen en M. Leenders, Platforms een nuttige bron van informatie onder DAC7 en de Btw-richtlijn – een voorstel voor meer afstemming en efficiency, MBB 2022/45.

⁴⁹ M. Merckx en A. Janssen, 'Laat de OSS geen vrijplaats worden', N Fiscaal 9 maart 2022.

⁵⁰ Report from the Commission to the European Parliament and the Council, Ninth Report from the Commission on VAT registration, collection and control procedures following Article 12 of Council Regulation (EEC, EURATOM) No. 1553/89, 7 April 2022, COM(2022) 137, p. 21.

⁵¹ M. Merckx, 'Closing the Geelen Loophole and Creating New Issues', International VAT Monitor 2022, nr. 4 en M. Merckx, 'Nieuwe plaats-van-dienst-regels voor gemakkelijheidsdiensten: vermaak voor de btw'er', BTW-bulletin 2022, nr. 11/80.

breder opgevat dan alleen het milieu, zoals ook blijkt uit de Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties.

Fiscaliteit is een belangrijk middel dat wordt ingezet om duurzaamheid te bevorderen en om niet duurzaam gedrag te ontmoedigen. Dit fiscale instrument is zowel op bedrijven als op burgers gericht. Dit raakt niet alleen de nationale overheid, maar is ook een focuspunt van de EU. Zo bevat het Covid-19 herstelplan van de Europese Raad van 17-21 juli 2020 voorstellen voor de introductie van nieuwe eigen middelen binnen het speelveld van de indirecte belastingen die erop gericht zijn om de groene en digitale transitie te ondersteunen. In 2021 volgde het Fit-for-55 plan van de Europese Commissie met daarin onder andere een voorstel voor de introductie van een CO2-grensheffing. Ook werd in 2021 een Europese plastic levy ingevoerd. De overheid wordt in haar autonomie bij het gebruik van dit instrument echter beperkt, zowel door internationale en EU verdragen en EU-regelgeving, als door niet-juridische begrenzingen, bijvoorbeeld op het gebied van gedragseconomie en gedragspsychologie. In 2022 zelf hebben diverse voorstellen op het gebied van duurzaamheid, geopolitieke verschuivingen en juridische uitspraken aanleiding gegeven voor een groot aantal onderzoeksresultaten die het belang van de steeds verder uitdijende onderzoekslijn onderstrepen. Hierbij kan onder andere worden gewezen op de nieuwe plasticbelastingen die diverse (voormalige) EU-landen (gaan) invoeren, de ontwikkelingen rondom de Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) en plannen voor due diligence verplichtingen aan de EU-grens om forced labor en ontbossing tegen te gaan.

In het themanummer over duurzaamheid van het tijdschrift Orde van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs kwamen diverse deelnemers aan het onderzoeksprogramma aan het woord. Ilona van den Eijnde werd geïnterviewd over het ESG en Veerle Drok werd samen met Olga Menger geïnterviewd over hoe de overheid fiscale instrumenten het beste kan inzetten voor verduurzaming.

Ook Madeleine Merx en Martijn Schippers zijn onderzoekers die zich binnen de indirecte belastingen bezighouden met het onderwerp duurzaamheid. Naar aanleiding van de deelname van Madeleine aan het matchmaking evenement van de NWO, nemen Madeleine en Martijn deel aan een fundingaanvraag bij de NWO in het kader van de KIC circulaire economie met onderzoekers van Delft University en Wageningen University om het circulair gebruik van elektronische consumptiegoederen door reparaties te stimuleren. Martijn Schippers, Noel Chow en Walter de Wit doen daarnaast mee aan een EU-fundingaanvraag voor de bevordering van de handel tussen Cambodja en de EU met o.a. een link met SDG 8 (decent work and economic growth) en 17 (partnership for the goals). In 2022 werd ook het artikel dat Martijn Schippers samen met Julia Hörnig schreef en presenteerde tijdens het wetenschappelijke congres van de WDO in 2021

gepubliceerd in het open-access tijdschrift World Customs Journal.⁵² Over nieuwe (EU) (belasting)maatregelen die raken aan de internationale handel op het gebied van plastics, CBAM, forced labor en de ontbossingsverordening, hield Martijn diverse lezingen voor de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, het seminar ter gelegenheid van het 30 jarig bestaan van EFS, Erasmus University Rotterdam het eerder genoemde seminar op Curaçao en als onderdeel van de EIPA-douanemodules voor de Europese Commissie.

Ilona van den Eijnde verricht binnen deze onderzoeklijn als buitenpromovenda onderzoek naar of, en de wijze waarop, een "lifestyle" of levensstijl kan worden belast. Zij focust zich daarbij op de belastingen (accijnzen en btw) op eten en alcoholvrije dranken in West-Europa en kijkt aan de hand van casestudies wat er in de rest van de wereld gebeurt. Haar onderwerp won onlangs ook voor Nederland sterk aan relevantie, door het voornemen in het Coalitieakkoord om, weliswaar op lange termijn, naar de mogelijkheden voor introductie van een suikertax te kijken. Op korte termijn overweegt de regering een verlaagd (nul) btw-tarief op de verkoop van groente en fruit en tariefdifferentiatie in de bestaande verbruiksbelasting naar suikergehalte. Ook deze ontwikkelingen zijn relevant en interessant in het kader van haar promotieonderzoek.

Duurzaamheid en de Social Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties gaan echter niet alleen over het klimaat. Sigrid Hemels houdt zich in haar onderzoek als gasthoogleraar bij Lund University bezig met het thema gendergelijkheid, SDG nummer 5. In het EATLP boek History and Taxation: The Dialectical Relationship between Taxation and the Political Balance of Power schreef ze over fiscaliteit en de vrouwenkiesrechtbeweging in diverse landen in de negentiende en begin van de twintigste eeuw.⁵³

Ze hield zich ook in een meer hedendaagse context met dit onderwerp bezig in een artikel in het Weekblad fiscaal recht over het fenomeen dat op een fiscaal congres alle sprekers mannen zijn, de zogenaamde 'manels'.⁵⁴ In deze constructief bedoelde bijdrage beschreef ze ook hoe congresorganisatoren, sprekers, congresfinanciers en vrouwen er samen voor kunnen zorgen dat dit een uitstervend fenomeen wordt. Haar LinkedIn-post over dit artikel had met meer dan 26.000 impressions een groot bereik en werd ook internationaal opgepakt. Zij werd naar aanleiding hiervan gevraagd om over de problematiek van de 'manels' een blog te schrijven voor het goed gelezen Kluwer International Tax Blog.⁵⁵ Dit maakte ook in de internationale fiscale wereld het een en ander los en droeg bij aan een grotere bewustwording op dit gebied.

Daarnaast gebruikte Sigrid Hemels de bevindingen uit haar Zweedse onderzoek over gender equity and taxation in drie lezingen die ze in 2022 hield voor diverse studenten- en

⁵² M.L. Schippers & J. Hörnig (2022). Compensation for cargo damage in reverse supply chains. World Customs Journal 16 (1), 61-86.

⁵³ Sigrid Hemels, No Vote, No Tax! Taxation and Women's Suffrage Movements. In: Peter Essers (ed.) History and Taxation: The Dialectical Relationship between Taxation and the Political Balance of Power, IBFD 2022, p. 127-134.

⁵⁴ S.J.C. Hemels, 'Manels: niet van deze tijd, ook niet in de fiscaliteit', Weekblad fiscaal recht, nr. 7444, 8 september 2022, WFR 2022/156, p. 1014-1018, https://www.linkedin.com/posts/sigridhemels_wfr-artikel-manels-activity-6973670904681680897-0RnQ?utm_source=share&utm_medium=member_desktop

⁵⁵ Diversity in Tax Panels: not a Nice to Have, but a Need to Have! Kluwer International Tax Blog 11 November 2022 <http://kluwertaxblog.com/2022/11/11/diversity-in-tax-panels-not-a-nice-to-have-but-a-need-to-have/>.

jongerendoelgroepen. Dit betrof enerzijds een lezing die ze op uitnodiging van de Juridische Faculteitsvereniging Rotterdam (JFR) en R.F.V. Christiaanse-Taxateur hield over de hervorming van het Nederlandse belastingstelsel, waarbij ze betoogde dat een gezinsbelasting niet in het belang van vrouwen, jongeren en lagere inkomens is. Over dit thema sprak ze ook voor JOVD leden. Voor de JOVD Rijnmond verzorgde ze daarnaast een lezing over het aanverwante thema Vermogensongelijkheid, vermogensbelasting en schenk- en erfbelasting.

Op 20 mei jl. vond een online seminar plaats getiteld: '[Using the law to save the planet](#)'. Het seminar was een gezamenlijk initiatief van Erasmus School of Law, Erasmus Law Review en het Erasmus Initiative on Dynamics of Inclusive Prosperity. Zowel Anneke Monsma en Arjen Schep als Ilona van den Eijnde gaven een presentatie. De presentatie van Anneke Monsma en Arjen Schep ging over het door het ESBL geschreven artikel 'How Taxes can Contribute to Climate Change Policies of Local Governments'. Ilona van den Eijnde presenteerde haar artikel met de onderzoeksvraag 'To what extent can measures of fiscal nature standalone aid in preventing climate change in the EU by changing producer's or consumer's behaviour?' Beide artikelen zullen begin 2023 – na een peer review – worden gepubliceerd in Erasmus Law Review.

Arjen Schep, Madeleine Merx, Anneke Monsma en Robert Kastelein namen daarnaast deel aan de door Erasmus School of Law georganiseerde workshop Law & Sustainability op 20 oktober 2022, waar zij hun onderzoek op het gebied van belastingrecht en duurzaamheid pitchten samen met onderzoekers van Erasmus School of Law en andere universiteiten uit binnen- en buitenland.

2.1.5 Rechtsbescherming

Na de financiële crisis is er wereldwijd een grote focus gekomen op het bestrijden van belastingontwijking en -ontduiking. De vraag is echter of de rechtsbescherming van belastingplichtigen hierbij niet in het gedrang komt. Deze vraagstelling is niet alleen internationaal en Europees van belang in de post-BEPS-wereld, maar ook nationaal en lokaal. Diverse onderzoekers hebben binnen deze onderzoekslijn gepubliceerd en gevaloriseerd.

Rechtsbescherming is een belangrijk onderwerp in het onderzoek van Guido de Bont. Zijn onderzoek begeeft zich regelmatig op het snijvlak van het belastingrecht en het strafrecht. Dit is eveneens het geval bij Claire Hofman. Zij specialiseert zich primair in het formele belastingrecht.

Het promotieonderzoek van Leo Neve richt zich op de rechtsbescherming van de belastingplichtige die voorwerp is van een fiscaal onderzoek, waarvoor vragen worden gesteld aan een buitenlandse belastingautoriteit. Zijn promotoren zijn Sigrid Hemels en Rob Widdershoven (Universiteit Utrecht). Het promotieonderzoek richt zich op het normatieve kader waarbinnen de procedure zich afspeelt. Dat normatieve kader is verschillend naar gelang de juridische grondslag waarop het fiscale onderzoek is gebaseerd. Als het onderzoek zijn grondslag vindt in een verdrag ter voorkoming van dubbele belasting is het internationale publiekrecht het normatieve kader. Maar als de Richtlijn 2011/16 (DAC) de grondslag vormt voor de grensoverschrijdende administratieve samenwerking, is het Unierechtelijke bestuursrecht het beoordelingskader. Het Unierechtelijke beoordelingskader stoelt enerzijds op de bepalingen uit het Handvest over de toegang tot een effectieve voorziening in rechte. Dit betreft de rechtvaardiging van een belemmering van de toegang tot de rechter en de voorrang van de bestrijding van fraude en ontduiking. Anderzijds speelt de vraag of de essentie van het recht op effectieve rechtsbescherming geschonden wordt door de voorrang van de RL 2011/16

boven de gegevensbescherming van Verordening 16/689 (AVG). Leo heeft dit jaar ook weer geschreven over informatieverplichtingen.⁵⁶

Sigrid Hemels schreef een drietal hoofdstukken over internationale fiscale informatie-uitwisseling in zowel de studenteneditie als de wetenschappelijke editie van het bij Wolters Kluwer verschenen standaardwerk *Terra/Wattel European Tax Law*. Een deel van het onderzoek voor deze hoofdstukken populariseerde ze in een expert opinie in het Financieele Dagblad.⁵⁷ In de hoofdstukken en de opinie besteedde ze ook nadrukkelijk aandacht aan rechtsbescherming van belastingplichtigen. Rechtsbescherming, maar dan tegen fiscale rechtsvermoedens, was ook het thema van haar bijdrage over fiscale rechtsvermoedens in Nederland aan het Franse – vanwege coronamaatregelen in Parijs online – seminar *Les presumptions et droit fiscal* en het aan dit seminar gekoppelde themanummer van het tijdschrift *Revue européenne et internationale de droit fiscal*.⁵⁸

Willem Boei heeft ook dit jaar onderzoek verricht naar internationale gegevensuitwisseling. In het kader van het afronden van de Postmaster Internationaal en Europees belastingrecht van EFS, Erasmus University Rotterdam, heeft hij een paper geschreven waarin hij de gegevensuitwisselingsaspecten van het Unshell-richtlijnvoorstel vergelijkt met de reeds bestaande Nederlandse praktijk van gegevensuitwisseling over dienstverleningslichamen.⁵⁹ Daarnaast heeft hij sinds dit jaar een aantal NDFR artikelsgewijze commentaren van artikelen uit de WIB onder zijn hoede. Naast onderzoek naar internationale gegevensuitwisseling, heeft Willem zijn onderzoek naar de fiscale COVID-19 maatregelen afgerond. Hij heeft in dit kader een artikel geschreven over het versoepelde bijzonder uitstel van betaling waarbij hij onder andere stilstaat bij het tot voor kort vreemd uitwerkende dividend-, bonus- en eigen inkoopverbod.⁶⁰ In dit artikel heeft hij ook suggesties gedaan voor de toekomstige inrichting/afwikkeling van de versoepelde uitstelmaatregel.

2.2 Lokale belastingheffing in de 21e eeuw

Het onderzoek binnen het deelthema lokale belastingheffing in de 21e eeuw werd in 2022 verzorgd door Arjen Schep, Anneke Monsma en Robert Kastelein. Zij zijn verbonden aan het Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden (ESBL).⁶¹ Arjen Schep heeft ook een onderwijsaanstelling. Verder hebben Simone Versteeg en Anna Tran het ESBL als student-assistent in 2022 ondersteund. Jan Monsma is na zijn emeritaat via een gastvrijheidsovereenkomst aan het ESBL verbonden.

Het ESBL en de leerstoel Heffingen lokale overheden worden extern bekostigd door Stichting J.H. Christiaanse, een financiering waar het onderzoeksprogramma zeer erkentelijk voor is. Daarnaast vindt financiering van onderzoek plaats door onderzoekopdrachten die het ESBL

⁵⁶ Bijvoorbeeld: Neve, L.E.C. (2022). Het verzamelen van informatie die een aanzienlijke hoeveelheid persoonsgegevens inhoudt waartoe de belastingautoriteit van een lidstaat overgaat bij een marktdeelnemer is onderworpen aan de vereisten van de AVG, in het bij zon der die van artikel 5, lid 1. 173. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Unie, 24/02/22, C-175/20 AB Rechtspraak Bestuursrecht, 2022(21), 1461-1476. Rechtbank Den Haag, 22/03/22, 21/308, ECLI:NL:RBDHA:2022:2434 NLFiscaal, 2022(0830).

⁵⁷ Hemels, S.J.C., Informatie-uitwisseling moet wel wat opleveren, *Opinie in Het Financieele Dagblad* 3 januari 2022, p. 25 <https://fd.nl/opinie/1425362/informatie-uitwisseling-moet-wel-wat-opleveren-hca2cavTC9mn>.

⁵⁸ Hemels, S.J.C. "Tax presumptions in the Netherlands" *Revue européenne et internationale de droit fiscal*, 2022/2, p. 225-232.

⁵⁹ <https://www.europesefiscalestudies.nl/upload/Willem%20Boei.pdf>

⁶⁰ W. Boei, 'Bijzonder (corona)uitstel van betaling: een vloek of een zegen?', *WFR* 2022/139.

⁶¹ Zie ook www.esbl.nl en de [LinkedIn-pagina van ESBL](#).

tegen betaling verricht voor derden. Door deze financiering beschikt deze onderzoekslijn over relatief veel onderzoeks-fte's en grotere onderzoeksinstellingen dan de andere onderzoekslijnen.

Het ESBL verrichtte in 2022 zowel zelfstandig onderzoek als onderzoek in opdracht. Het onderzoek van het ESBL focust zich sinds 2020 op een viertal gebieden:

1. Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ
2. Duurzaamheid & lokale belastingen
3. Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling
4. Internationalisering & lokale belastingen

2.2.1 Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ

Het ESBL creëert maatschappelijke impact door gevraagd en ongevraagd in te spelen op de actualiteit. Actuele gebeurtenissen roepen fiscale vragen op, die vanuit de wetenschap beantwoord kunnen worden of van context kunnen worden voorzien. De onderwerpen binnen dit gebied hebben dan ook vaak nauwe raakvlakken met de onderwerpen die in de andere onderzoeksthema's worden onderzocht. Er vindt dan ook kruisbestuiving plaats tussen deze thema's in het onderzoeksprogramma.

Het ESBL onderzocht in 2022 in opdracht van Belastingamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) de gevolgen voor de WOZ-waardering en lokale belastingheffing van de sferovergang van bouwgrond naar bouwterrein en van niet-woning naar woning in aanbouw. Het onderzoek is uitgevoerd door Robert Kastelein als invulling van een detachingsperiode bij BghU.⁶² De resultaten zijn door Robert gepresenteerd op 27 september en 13 oktober 2022 respectievelijk bij BghU en tijdens het Landelijk Taxatie-overleg van de Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB). Het onderzoeksrapport biedt praktische handvatten door middel van voorbeeldcasussen (ontleend aan de praktijk), die worden uitgewerkt aan de hand van stappenplannen en uitvoeringskaders. Naar aanleiding van dit onderzoek is een bewerking ervan verschenen in de vorm van een beschouwing in Belastingblad.⁶³

Van Arjen Schep verscheen een column over de afhandeling van WOZ-bezwaren en de rol van gemachtigden die werken op basis van no-cure no pay.⁶⁴ Hij nam tevens deel aan de rondetafelgesprekken

die door het Ministerie van Financiën zijn georganiseerd over dit onderwerp en die hun weerslag hebben gekregen in de Kamerbrief van de Staatssecretaris van Financiën van 30

⁶² Het rapport kan worden geraadpleegd via: <https://www.eur.nl/en/esl/media/2022-10-onderzoek-van-bouwterrein-naar-woning-def>

⁶³ Zie: R.H. Kastelein, 'Bouwterrein: OZB voor gebruikers?', *Belastingblad* 2022/449.

⁶⁴ <https://www.taxlive.nl/nl/documenten/opinie/columns/ncnp-gemachtigden-in-woz-procedures-onderzoek-alle-dingen-behoud-het-goede/>

september 2022.⁶⁵ Ook nam hij deel aan een voortzetting/update van de in 2020 en 2021 uitgevoerde onderzoeken rond herziening van het provinciale en gemeentelijke belastinggebied in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Tevens heeft Arjen Schep een column geschreven over dit onderwerp.⁶⁶ Ook gaf hij een lezing over de toekomst van de provinciale belastingen aan de Beroepsvereniging voor Statenleden op 31 mei. Tevens nam hij deel aan de denktank overheidsfinanciën van de onafhankelijke denktank Nederland 2040: een toekomstbeeld.⁶⁷

In het St Anne's College van Oxford gaf Robert Kastelein samen met Arnold van den Berg (Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden, GBD) op 8 december 2022 een presentatie tijdens de Conference of Valuation Agencies, georganiseerd door International Property Tax Institute (IPTI). De presentatie, die Robert Kastelein en Arnold van den Berg eerder

al gaven tijdens jaarcongres van GBD (1 december 2022), ging over de vraag hoe de onderbouwing van modelmatig bepaalde WOZ-waarden naar (juridisch) begrijpelijke termen kan worden vertaald, zodat deze onderbouwing overtuigend is voor zowel belastingplichtigen als de rechter. Met andere woorden: hoe modelmatig bepaalde WOZ-waarden effectief kunnen worden gecommuniceerd zodat men het waardeberekende computermodel (en de uitkomsten ervan) niet langer ziet als een onduidelijke 'Black Box', maar als een

transparante en eenvoudig te begrijpen 'Glass Box'. Dit onderwerp, dat Robert Kastelein heeft onderzocht, zal binnenkort in een rapport worden gepubliceerd.

Ook gaven de onderzoekers van het ESBL diverse lezingen over lokale belastingheffing, waaronder voor de gemeente Amsterdam, ABAB belastingadviseurs, gemeente Drechtsteden en Rechtbank Rotterdam (samen met Micha Noordegraaf). Arjen Schep sprak ook tijdens het door ORTEC georganiseerde WOZ-congres: Verantwoord waarderen en samen met Robert Kastelein tijdens het lustrumcongres van de LVLB.

Gemeente Amsterdam

Special: 'Op de planken met Arjen Schep & ...'
Meld je snel aan via intranet!

Na 2 jaar weer live samen met al je collega's van Belastingen

- Datum: dinsdag 12 april
- Tijd: 14.00-16.00 uur, daarna borrel
- Locatie: Bijlmer Parktheater, Anton de Komplein 240

Belastingen Amsterdam

2.2.2. Duurzaamheid & Lokale belastingen

Het ESBL heeft ruime onderzoekservaring binnen het thema 'Duurzaamheid en lokale belastingen'. Het gaat daarbij enerzijds om mogelijkheden van bekostiging van verduurzamingsmaatregelen door middel van lokale belastingen en anderzijds om het

⁶⁵ Kamerstukken II, 2022-2023, 29 279, nr. 734.

⁶⁶ <https://www.taxlive.nl/nl/documenten/opinie/uitvergroot/een-nieuw-provinciaal-belastinggebied-kiezen-of-delen/>

⁶⁷ <https://www.toekomstnederland2040.nl/>

stimuleren van duurzaam gedrag. Dit onderzoek naar lokale belastingen houdt ook nauw verband met het binnen het thema Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht verrichte onderzoek naar duurzaamheid en belastingen op nationaal en internationaal niveau. Ook dit jaar is er zowel zelfstandig onderzoek als onderzoek in opdracht binnen dit thema verricht.

Begin 2022 verscheen het rapport 'De gemeentelijke verduurzamingsregeling getoetst'.⁶⁸ Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de provincie Utrecht, ondersteund door de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland. Het onderzoek is uitgevoerd door het ESBL, in samenwerking met EY. In dit onderzoek is de gemeentelijke verduurzamingsregeling die is ontwikkeld door De Woonpas getoetst. Het ESBL en EY komen in dit rapport tot de conclusie dat de gemeentelijke verduurzamingsregeling een veelbelovend instrument is om woningen van particulieren te verduurzamen, maar dat er wetswijziging nodig is om de fiscaal-juridische houdbaarheid te borgen. Mede naar aanleiding van dit onderzoek hebben de Nederlandse provincies samen met bijna zestig gemeenten en een aantal belangenorganisaties de minister van BZK, Financiën, VROM en Klimaat en Energie middels een brief verzocht werk te maken van aanpassing van wetgeving.⁶⁹

Het ESBL is in de persoon van Arjen Schep projectpartner bij het initiatief van de gemeente Amsterdam: Circulaw.⁷⁰ CircuLaw is een transitietool: het wil de transitie naar de circulaire economie versnellen door beleidsmakers meer en beter gebruik te laten maken van de mogelijkheden die nu binnen de bestaande regelgeving aanwezig zijn. Het ESBL helpt bij het in kaart brengen van de (on)mogelijkheden binnen de lokale belastingwetgeving. Ook worden studenten fiscaal recht een scriptie-stagemogelijkheid aangeboden. Tevens werd Arjen in 2022 namens Erasmus School of Law genomineerd voor de Sustainability Award van de Erasmus Universiteit. Deze award zal worden uitgereikt aan het beste duurzaamheidsinitiatief van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Robert Kastelein schreef in MBB over 'Groene parkeerbelastingen in binnen- en buitenland'. Op 22 juni 2022 gaf hij samen met Arjen Schep tijdens het Mass Appraisal Valuation Symposium 2022, georganiseerd door het International Property Tax Institute (IPTI) en International Association of Assessing Officers (IAAO) een presentatie getiteld

⁶⁸ <https://www.eur.nl/en/esl/media/2022-02-de-gemeentelijke-verduurzamingsregeling-getoetst-def>

⁶⁹ <https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/gezamenlijke-oproep-rijk-geef-meer-handvatten-om-woningen-te-verduurzamen>

⁷⁰ <https://www.circulaw.nl/>

'Interaction between Sustainable Adaptation of Buildings and Value and Property Tax'.

2.2.3 Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling

Het ESBL heeft specifieke expertise op het terrein van de bekostiging van de leefomgeving, gebiedsontwikkeling en werkgebieden. Dit vindt zijn oorsprong in het promotieonderzoek uit 2012 van Arjen Schep, getiteld 'Naar evenwichtig bijzonder kostenverhaal voor gemeenten'.

Er is in 2022 onder meer een enquête uitgezet onder een groot aantal BIZ-organisaties. Het evaluatierapport verschijnt in het voorjaar van 2023. In opdracht van het buurtschap Crailo onderzocht het ESBL de mogelijkheid van harmonisatie van lokale belastingen binnen het buurtschap, dat in een drietal gemeenten ligt (nog niet gepubliceerd). Daarnaast was Arjen Schep key note speaker op de Dag voor de Ondernemersfondsen op 5 oktober 2022, georganiseerd door Stichting CLOK. Ook werd hij geïnterviewd door de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli) in het kader van een onderzoek van de raad naar de bekostiging van verduurzaming van bedrijventerreinen.⁷¹

2.2.4 Internationalisering & lokale belastingen

Internationaal deelt het ESBL zijn kennis over lokale belastingen eveneens graag, zodat ook binnen dit thema valorisatie plaatsvindt. Het onderzoek en de activiteiten binnen dit thema lopen via een drietal lijnen: onderzoek en activiteiten gericht op de wetenschappelijke ontwikkeling van Domestic Resource Mobilisation projecten met Property Taxes in ontwikkelingslanden, rechtsvergelijkend onderzoek en wetenschappelijke publicaties in internationale journals.

Het ESBL heeft in opdracht van de Waarderingskamer een internationaal benchmarkonderzoek uitgevoerd. Het Nederlandse stelsel van WOZ-waardering en heffing van OZB is vergeleken met een viertal andere hoog presterende jurisdicties, namelijk die van Georgia (Verenigde Staten), British Columbia (Canada), Singapore en Zweden. Uitgangspunt vormde de Scorecard⁷² die in 2019 verscheen van het International Property Tax Institute. Het onderzoeksrapport is afgerond en zal begin 2023 worden gepubliceerd. Het rapport is door de Waarderingskamer aangeboden aan de Staatssecretaris van Financiën.

Vanaf oktober is Arjen Schep 1 dag per week actief bij VNG international als 'Scientist in Residence' om kruisbestuiving te realiseren tussen theorie en praktijk van projecten rond

verbetering van de eigen belastinginkomsten van lokale overheden in ontwikkelingslanden. Daarnaast gaf Arjen Schep samen met Sebastiaan Polder een workshop op een door de Asian Development Bank georganiseerde webinar 'Strengthening Property Tax Management to Enhance Local Revenue' op 31 augustus 2022.

⁷¹ <https://www.rli.nl/in-voorbereiding/verduurzaming-bedrijventerreinen>

⁷² <https://www.ipiti.org/press-release-ipiti-cost-scorecard>

2.3 Fiscale autonomie en kunst, cultuur, goede doelen en sport

Met het thema Fiscale autonomie en haar grenzen in relatie tot kunst, cultuur, goede doelen, daaronder begrepen het mecenaat en sport wordt binnen het onderzoeksprogramma onderzoek gedaan dat uniek is in Nederland. Dit thema is niet alleen wetenschappelijk relevant, maar staat ook maatschappelijk zeer in de belangstelling. Binnen dit thema is valorisatie, in het bijzonder publiekscommunicatie, communicatie met de culturele sector en met de overheid van groot belang. De onderzoekers binnen dit thema werken dan ook regelmatig mee aan perspublicaties, bijeenkomsten van de culturele sector en overheidsoverleggen. Nauw verwant aan de fiscale problematiek van artiesten, is die van sporters. Ook daar wordt binnen dit thema aandacht aan besteed. Ook wordt in dit thema veel samengewerkt met onderzoekers uit andere disciplines, van andere universiteiten en uit andere landen.

Sigrid Hemels, Dick Molenaar, Mitra Tydeman en Renate Buijze doen onderzoek in dit deelthema. Hoogleraar Sigrid Hemels wordt zowel in binnen- als buitenland als een expert op dit thema gezien. Zij stond in 2022 op een gedeelde plaats 38 (in 2021 stond ze nog op plaats 88) in De Dikke Blauwe DBB top 100 van filantropie-influentials in Nederland, een lijst bedoeld om mensen in beeld te brengen die op een of andere manier maatschappelijke impact hebben gerealiseerd met geld, tijd of ideeën (zij valt als een van de acht wetenschappers in de lijst in de laatste categorie).

Gastonderzoekers Dick Molenaar (All Arts Belastingadviseurs), Renate Buijze (Disbursement & Operations manager bij het Erasmus Trustfonds) en Mitra Tydeman (PwC, Tilburg University) zijn allemaal aan de Erasmus Universiteit gepromoveerd en hebben hun sporen op dit onderzoeksthema ruimschoots verdiend. Dit blijkt ook uit de diverse uitnodigingen die ze uit binnen- en buitenland krijgen om over hun onderzoek te spreken.

2.3.1 Goede doelen, mecenaat en kunst

Sigrid Hemels was samen met Lorenzo del Federico (Università degli Studi G. d'Annunzio Chieti – Pescara), José-Andrés Rozas (Universitat de Barcelona) en Silvia Giorgi (University of Florence) editor van het in 2022 bij het IBFD uitgekomen boek *Taxation and cultural heritage*. Dit was het eindproduct van een aantal jaren lopend (voor 70% door het Italiaanse ministerie van onderwijs en wetenschap en voor het overige deel door de universiteiten van Chieta-Pescara, Florence, Venice Ca'Foscari en Teramo gefinancierd) internationaal onderzoeksproject (project of relevant national interest) over fiscaliteit en cultureel erfgoed waarin wetenschappers van diverse universiteiten binnen en buiten Italië samenwerkten. Omdat Sigrid Hemels dit onderzoeksthema eerder al op de Europese kaart had gezet, was zij hier vanaf het begin bij betrokken. Het was voor haar een bijzondere ervaring dat nu ook internationale fiscale wetenschappers die normaal gesproken geen onderzoek doen naar kunst en cultuur, zich met dit thema bezig hielden. Ze was ook een van de co-auteurs van de inleiding en de conclusie van het boek en schreef daarnaast de hoofdstukken over

internationale belastingverdragen en cultureel erfgoed en over mogelijkheden in diverse landen om belasting met cultureel erfgoed te betalen. Dick Molenaar schreef een hoofdstuk, over belastingsubsidies voor kunstenaars en contemporaine kunst. Ook een andere EUR-collega, dr. Anna Mignosa (ESHCC en University of Catania) werkte mee aan dit project en schreef het hoofdstuk over de OECD- richtsnoeren en hun impact op nationaal beleid voor cultureel erfgoed.

Sigrid Hemels werkte ook mee aan een internationaal onderzoeksproject naar maatschappelijke ondernemingen van het interdisciplinaire Geneva Centre for Philanthropy van de Universit  de Genève in Zwitserland. In dat kader sprak zij ook op de door dit onderzoekscentrum samen met de Schwab Foundation for Social Entrepreneurship (een zusterorganisatie van het World Economic Forum), georganiseerde conferentie Social entrepreneurship and philanthropy.⁷³ Een andere EUR-collega, prof. dr. Tine de Moor van RSM, was ook bij dit project betrokken. Sigrid is ook lid van het interdisciplinaire Scientific Committee van het Geneva Centre for Philanthropy. Dit gremium bestaat uit internationaal bekende en gerespecteerde hoogleraren uit diverse vakgebieden met algemeen erkende expertise op het gebied van filantropie. Dit biedt nog meer mogelijkheden voor uitbreiding van het interdisciplinaire en internationale netwerk van filantropie-onderzoekers.

De onderzoekers richtten zich echter ook op het Nederlandse fiscaal-wetenschappelijke debat. Mitra Tydeman promoveerde als buitenpromovendus op 14 april 2022 op een onderzoek naar de Nederlandse fiscale behandeling van religie, spiritualiteit en levensbeschouwing. In het afgelopen decennium is er in Nederland een toename in de fiscale rechtspraak over uiteenlopende religieuze en levensbeschouwelijke instellingen. Het gaat dan veelal om het verkrijgen of behouden van de anbi-status met de bijbehorende fiscale faciliteiten. Mitra onderzocht of er een verschil bestaat in de fiscale

Anbi's interview
Kerkgenootschappen worden in bepaalde belastingregelingen bevoordeeld boven andere instellingen met een maatschappelijke functie. Aan die positie moet een einde komen, betoogt fiscaal jurist Mitra Tydeman-Yousef in haar proefschrift.

'Fiscale uitzondering kerkgenootschappen is niet van deze tijd'

Titel *Mitras boek is een studie van de fiscale behandeling van kerkgenootschappen en levensbeschouwelijke instellingen met een maatschappelijke functie. Aan die positie moet een einde komen, betoogt fiscaal jurist Mitra Tydeman-Yousef in haar proefschrift.*

Wat is de achtergrond van dit onderzoek?
De laatste jaren zijn er in Nederland een aantal fiscale uitzonderingen voor kerkgenootschappen en levensbeschouwelijke instellingen met een maatschappelijke functie. Dit is vooral te zien in de fiscale behandeling van kerkgenootschappen en levensbeschouwelijke instellingen met een maatschappelijke functie. Aan die positie moet een einde komen, betoogt fiscaal jurist Mitra Tydeman-Yousef in haar proefschrift.

Wat is de achtergrond van dit onderzoek?
De laatste jaren zijn er in Nederland een aantal fiscale uitzonderingen voor kerkgenootschappen en levensbeschouwelijke instellingen met een maatschappelijke functie. Dit is vooral te zien in de fiscale behandeling van kerkgenootschappen en levensbeschouwelijke instellingen met een maatschappelijke functie. Aan die positie moet een einde komen, betoogt fiscaal jurist Mitra Tydeman-Yousef in haar proefschrift.

Mitra Tydeman-Yousef is promovendus op een onderzoek naar de Nederlandse fiscale behandeling van religie, spiritualiteit en levensbeschouwing. Het gaat dan veelal om het verkrijgen of behouden van de anbi-status met de bijbehorende fiscale faciliteiten. Mitra onderzocht of er een verschil bestaat in de fiscale

behandeling van instellingen van religieuze, spirituele en levensbeschouwelijke aard ten opzichte van elkaar en ten opzichte van andere anbi's en indien dat het geval is, of er een rechtvaardiging daarvoor bestaat. Dit onderwerp belicht zij vanuit diverse perspectieven: historisch-maatschappelijk,

⁷³ <https://www.unige.ch/Social-Entrepreneurship-Philanthropy/international-conference>.

grondrechtelijk, civielrechtelijk en fiscaal. Tevens bevat haar proefschrift aanbevelingen voor de wet- en regelgever. Het boek is uitgegeven in de belangrijke reeks fiscale monografieën.⁷⁴ Het boek bevat naast het fiscaalrechtelijke perspectief ook een maatschappelijke, mensenrechtelijke en civielrechtelijke invalshoek. Rens Pieterse schreef in zijn Kroniek van het belastingrecht dat tijdens de verdediging van haar proefschrift te merken was dat zij met veel plezier en wetenschappelijke gretigheid aan het onderzoek heeft gewerkt.⁷⁵ Zij werd ook door anderen geprezen over haar enthousiaste verdediging. Mogelijk mede naar aanleiding hiervan (er zaten drie Tilburgers in haar commissie) is haar een baan aangeboden als universitair docent aan Tilburg University. Ook in de media was er aandacht voor haar proefschrift.⁷⁶ Sigrid Hemels was haar promotor en Dick Molenaar was haar co-promotor. Mitra heeft naar aanleiding van haar proefschrift ook een aantal artikelen gepubliceerd. Op 28 december 2022 werd zij samen met PwC-collega Marjon den Toom geïnterviewd door BNR radio over o.a. de jubelton, giftenaftrek en willekeurige afschrijving.

Nauw gerelateerd aan deze problematiek was het artikel dat Sigrid Hemels in FBN schreef over de vraag of de verplichting die anbi's hebben om de namen van hun bestuurders te publiceren, in overeenstemming is met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).⁷⁷

Het doel van dit onderzoeksthema is ook nadrukkelijk om kennis uit de belastingwetenschap te delen met de samenleving en andere wetenschapsgebieden die zich met kunst, cultuur en goede doelen bezighouden, in het bijzonder de humaniora en de sociale wetenschappen. Sigrid Hemels is in dat kader lid van de advisory board van de aan het Centre for Philanthropic Studies van de Vrije Universiteit Amsterdam verbonden Leerstoel 'De maatschappelijke betekenis van goede doelen loterijen' en lid van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het door dit centrum uitgevoerde onderzoeksproject geven in Nederland.

⁷⁴ Tydeman-Yousef, M. (2022). Op zoek naar de heilige graal: Een juridisch en fiscaal onderzoek naar de anbi-categorie religie, spiritualiteit en levensbeschouwing. *Fiscale monografieën* 174, Uitgeverij Wolters Kluwer.

⁷⁵ Rens Pieterse, Kroniek van het belastingrecht, NJB 2022/2367, paragraaf 4.1.

⁷⁶ Trouw-interview 9 mei, 'Fiscale uitzonderingspositie kerkgenootschappen is niet van deze tijd', Elsevier boekbespreking 28 mei 2022, 'Boeiende studie biedt inzicht in de juridische privileges van religieuze organisaties, Accountancy 9 mei 2022: <https://www.accountancyvanmorgen.nl/2022/05/09/promovenda-stelt-fiscale-voordelen-kerkgenootschappen-ter-discussie/> en Reformatorisch Dagblad 14 april 2022: <https://www.rd.nl/artikel/971912-promovenda-tydeman-definitie-van-begrip-religie-ontbreekt-in-wet>.

⁷⁷ Hemels, S.J.C. 'Anbi-verplichting publicatie namen bestuurders AVG-proof?' *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 7 april 2022, 2021/436, NTFR 2022/1410, p. 1-5.

Delen van de kennis met de samenleving gebeurt door populariserende publicaties en medewerking aan media-publicaties zowel via interviews en quotes⁷⁸ als door het geven van achtergrondinformatie aan journalisten zonder dat dit noodzakelijkerwijs tot een quote leidt, maar wel tot beter geïnformeerde journalistiek. In 2022 schreef Sigrig Hemels ook een op haar eerdere onderzoek gebaseerde expert-opinie in het Financieel Dagblad

waarin ze meer openheid bepleitte over het betalen van erfbelasting met kunst.⁷⁹ Renate Buijze en Sigrig Hemels zijn

daarnaast lid van de fiscaal-juridische denktank van Museum Boijmans van Beuningen, het Boijmans Genootschap. Op deze wijze wordt de wetenschappelijke kennis ook met de sector gedeeld.

Renate Buijze is gastonderzoeker en doet onderzoek binnen het deelthema Fiscale autonomie en kunst, cultuur en goede doelen. Ze is gepromoveerd op onderzoek naar de fiscale aspecten van geven aan goede doelen in het buitenland. Renate Buijze is lid van de Commissie Code Goed Bestuur, van de FIN, brancheorganisatie voor fondsen en foundations. Renate zat tijdens de Najaarsbijeenkomst van de FIN, brancheorganisatie voor fondsen en foundations, in een panel over impact investing. Tijdens de paneldiscussie werd stilgestaan bij algemeen nuttige investeringen door ANBIs en de fiscale vraagstukken die hierbij horen. Ook was zij spreker bij een seminar over het belang van het fiscaal framework voor charitatieve donaties op de Lisbon Law School of Universidade Catolica Portuguesa (Portugal) over het belang van de fiscale faciliteiten voor internationale filantropie.

2.3.2 Sporters en artiesten

Dick Molenaar is als gastonderzoeker verbonden aan het onderzoeksprogramma en doet onderzoek naar fiscaliteit op het gebied van kunst, cultuur, sport en media. Hij is zowel nationaal als internationaal erkend als dé deskundige op het gebied van belastingheffing van artiesten en sporters. In dat kader is hij ook co-promotor van het promotieonderzoek van Luis J. Duria

Garcia aan de Universiteit van Valencia (Spanje) getiteld the Force of Attraction of Article 17 OECD Model. Van augustus t/m oktober 2022 was Luis als gastonderzoeker op de EUR in Rotterdam om het internationale aspect van zijn onderzoek nader uit te werken. Hij sprak ook op het door EFS, Erasmus University Rotterdam – op initiatief van Dick - georganiseerde congres "Similarities between artist-sportsman taxation and pillar 1 (and 2) and how to learn from VAT developments" op 2 november 2022. Binnen de ESL werkt Dick op het terrein van sportrecht samen met Guido Hahn.

Dick schreef in 2022 diverse publicaties in Nederlands- en Engelstalige tijdschriften. Als lid van de International Association of Entertainment Lawyers (IAEL) schreef hij het hoofdstuk "The tax

⁷⁸ Zie bijvoorbeeld quotes van Sigrig Hemels in Anouk Kemper, Patagonia- oprichter geeft honderden miljoenen winst weg voor het klimaat, RTL Nieuws 15 september 2022, <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5333489/patagonia-oprichter-geeft-bedrijf-weg> en in Jeroen Koot, Waarom krijgt een kerk subsidie voor haatzaaien? Pointer 22 maart 2022, <https://pointer.kro-ncrv.nl/staat-subsidie-ANBI-kerk>

⁷⁹ Hemels, S.J.C., Maak belasting betalen met kunst transparant, *Opinie in Het Financieele Dagblad* 24 januari 2022, p. 25 <https://fd.nl/opinie/1427365/maak-belasting-betalen-met-kunst-transparant-ija2caDJwzRl>

implications of the International Disposition of Music Catalogs” voor het boek “the International Disposition of Music Catalogs”. De IAEL bestaat uit entertainmentrecht juristen van over de hele wereld en hield zijn jaarlijkse congres tijdens het congres van het Amsterdam Dance Event in oktober. Dick Molenaar was ook tweemaal spreker op dat congres.

Ook schreef hij een hoofdstuk over “Taxation of influencers” voor het boek van de Universiteit van Belgrado, Servië, dat in 2023 bij de IBFD zal verschijnen. Begin oktober werd alvast een tweedaags congres in Belgrado georganiseerd onder de titel “International tax challenges raised by mobility of individuals / work force as a result of digitalization”. Op 14 maart 2022 gaf Dick Molenaar een gastcollege op de Universiteit Maastricht over art. 17 OESO Modelverdrag en de belastingheffing van sporters en artiesten.

3 De mensen

Aan het onderzoeksprogramma van het departement Law & Tax nemen per 31 december 2022 17 onderzoekers deel die als werknemer met een onderzoeksaanstelling verbonden zijn aan de sectie Belastingrecht (gemiddeld over het jaar 3,963 onderzoeksfte). Deze getallen geven echter een onvolledig beeld van de omvang en de vitaliteit van het onderzoeksprogramma. In het programma is ook een belangrijke rol weggelegd voor niet door de faculteit gefinancierd onderzoek. Buitenpromovendi, wetenschappelijk docenten, gastonderzoekers en (gast)docenten met alleen een onderwijsaanstelling nemen eveneens deel aan het onderzoeksprogramma en leveren daar een belangrijke bijdrage aan. Bovendien doen ook fiscaal onderzoekers met een aanstelling bij de ESE mee aan het onderzoeksprogramma. In totaal verrichtten in 2022 48 personen op enig moment activiteiten binnen het onderzoeksprogramma. Binnen meestal kleine aanstellingen, of zelfs zonder dat sprake is van formele onderzoekstaken, wordt met veel enthousiasme aan het onderzoek gewerkt, vaak ook samen met andere onderzoekers uit of van buiten het programma.

3.1 Deelnemers vanuit het departement Law & Tax en FEI (ESE)

De volgende personen zijn ultimo 2022 verbonden aan het onderzoeksprogramma met het navolgend aantal onderzoeksfte's. Het aantal fte's is gebaseerd op de berekening voor de procedure Sanderskwalificatie voor het jaar 2017. Hierdoor hebben fulltime onderzoekers geen 1,0 onderzoeksfte in het onderstaande overzicht. Bij indiensttreding of wijziging van de onderzoekstaak gedurende het jaar is het aantal fte berekend op een gemiddelde inzet over het hele jaar:

• mr. dr. M. Albers	0,053	
• mr. N.P. Arzini	p.m.	Onderwijsaanstelling/buitenpromovendus
• W. Boei LL.M.	p.m.	Onderwijsaanstelling
• A.H.E. Bruin LL.M.	p.m.	Onderwijsaanstelling
• prof. dr. G.J.M.E. de Bont	0,08	
• mr. dr. E. Boomsluiters	0,40	
• dr. R. Buijze	p.m.	Gastonderzoeker
• dr. S. Chen LL.M.	p.m.	Buitenpromovenda/gastonderzoeker
• N. Chow	p.m.	Buitenpromovendus
• U. Dorlig LL.M.	p.m.	Buitenpromovenda
• V.F. Drok LL.M.	p.m.	Onderwijsaanstelling
• I. van den Eijnde LL.M.	p.m.	Buitenpromovenda
• drs. H. Essaghir	p.m.	Buitenpromovenda
• prof. dr. M.W.C. Feteris	p.m.	Onbezoldigde aanstelling
• M.D.C. Gomes Vale Viga MSc	p.m.	Buitenpromovendus
• mr. W.S. Gonzalez-Fung	p.m.	Buitenpromovenda
• mr. drs. J. Gruson	p.m.	Buitenpromovendus/ESE
• prof. dr. S.J.C. Hemels	0,08	
• W.M. den Hoed LL.M.	p.m.	Onderwijsaanstelling
• mr. dr. C. Hofman	0,06	Onderwijsaanstelling bij de sectie Strafrecht
• dr. L.C. van Hulst	p.m.	ESE
• A.D.M. Janssen LL.M.	p.m.	Onderwijsaanstelling/buitenpromovenda
• dr. C.S.J. Jie-A-Joen MSc	0,08	

• R.H. Kastelein LL.M.	0,54	Gefinancierd door Stichting Christiaanse/ESBL/buitenpromovendus ESE
• prof. dr. P. Kavelaars	p.m.	
• prof. dr. Q.W.J.C.H. Kok	0,16	
• mr. F.J.H.L. Makkinga	p.m.	Onderwijsaanstelling
• prof. mr. dr. M.M.W.D. Merckx	0,16	Gefinancierd door EFS
• N.S. Milogolov	p.m.	Buitenpromovendus
• dr. D. Molenaar	p.m.	Gastonderzoeker
• mr. A.P. Monsma	0,54	Gefinancierd door Stichting Christiaanse/ESBL
• prof. mr. J.A. Monsma	p.m.	Emeritus
• S. Murillo Lopez LL.M.	p.m.	Buitenpromovenda
• mr. L.E.C. Neve	p.m.	Buitenpromovendus
• mr. F.A.C. den Ouden	0,06	Promovenda
• mr. J. van Poppel	p.m.	Onderwijsaanstelling
• mr. E.J.M. Roosendaal	p.m.	Onderwijsaanstelling
• mr. dr. E.W. Ros	0,36	
• Prof. mr. dr. A.W. Schep	0,72	Gefinancierd door Stichting Christiaanse/ESBL
• dr. M.L. Schippers LL.M.	0,20	
• A. Schoneveld LL.M	p.m.	Onderwijsaanstelling
• A.W. Smolowska	0,15	Promovenda
• mr. dr. M. Tydeman-Yousef	p.m.	Buitenpromovenda/gastonderzoeker
• mr. K. Verburg	p.m.	Buitenpromovendus
• J. Wang LL.M.	p.m.	Buitenpromovendus
• mr. M.D. van Werkhoven	p.m.	
• prof. mr. dr. M.F. de Wilde	0,24	
• prof. mr. W. de Wit	0,08	

3.2 Buitenpromovendi

Aan het onderzoeksprogramma zijn ultimo 2022 14 buitenpromovendi verbonden. Zij doen hun onderzoek op onbetaalde basis naast een meestal volledige baan in de fiscale praktijk. Als gevolg hiervan hebben zij uiteraard meer tijd nodig voor hun onderzoek dan aio's die door de universiteit worden betaald om zich fulltime met hun promotieonderzoek bezig te houden.

Promovendus	Jaar aanvang	Promotor(en)	Co-promotor
mr. W.S. Gonzalez-Fung	2013	prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf prof. mr. dr. M.F. de Wilde	
S. Murillo Lopez LL.M.	2013	prof. dr. E. Hey prof. mr. dr. M.F. de Wilde	
mr. L.E.C. Neve	2013	prof. dr. S.J.C. Hemels prof. mr. dr. R.J.G.M. Widdershoven	
drs H. Essaghir	2015	prof. dr. Q.W.J.C.H. Kok	
mr. T. El Ouardi	2018	prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf prof. mr. F.P.G. Pötgens	
mr. drs. J. Gruson	2018	prof. M.M.W.D. Merx Prof. mr. dr. W. de Wit	
A.D.M. Janssen LL.M	2019	prof. dr. M.M.W.D. Merx prof. dr. ir. R. Arendsen	
I. van den Eijnde LL.M	2019	prof. dr. W. de Wit prof. dr. M.M.W.D. Merx	
mr. K. Verburg	2019	prof. dr. M.M.W.D. Merx prof. dr. G.J.M.E. de Bont	
M.D.C. Gomes Vale Viga MSc	2019	prof. dr. M.M.W.D. Merx prof. dr. P. Kavelaars	
N.P. Arzini LL.M	2019	Prof. dr. M.M.W.D. Merx dr. M. Albers LL.M	
N.S. Milogolov	2020	prof. dr. Q.W.J.C.H. Kok prof. mr. dr. M.F. de Wilde	
N. Chow	2022	prof. dr. W. de Wit dr. M.L. Schippers	
R.H. Kastelein LL.M	2022	prof. dr. A.W. Schep	

3.3 Promotieonderzoeken in uitvoering

In 2022 werden 21 promovendi door een promotor uit het onderzoeksprogramma begeleid. Niet al deze promotie-onderzoeken vinden op de Erasmus School of Law plaats. Onderstaand een overzicht van alle promotieonderzoeken in uitvoering per 31 december 2022:

Promovendus		Prom./coprom
N. P. Arzini LL.M	Aftrek van btw bij onroerend goed transacties	Prof. dr. M.M.W.D. Merkx dr. M. Albers LL.M
N. Chow	Managing Customs Barriers through Reasonable Care and Informed Compliance: An Evaluation of the Private Sector's Role In Realising The ASEAN Economic Community	prof. dr. W. de Wit dr. M.L. Schippers
U. Dorlig LL.M.	Influence of international tax policies developed by international organisations on the tax autonomy of the former communist countries	prof. dr. Q.W.J.C.H. Kok prof. mr. dr. M.F. de Wilde
L. Dura Garcia LL.M	Limits to force of attraction of Article 17 (promotietraject Universitat de Valencia)	dr. J. Landete Casas dr. D. Molenaar
drs. H. Essaghir	Taxation in the Context of Business Models Emerging from Digitalization – Creating Value in a Digital Era	prof. dr. Q.W.J.C.H. Kok
mr.T. El Ouardi	Werknemersparticipaties in (inter)nationaal verband	prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf prof. mr. F.P.G. Pötgens
I. van den Eijnde LL.M	How to tax a lifestyle?	prof. dr. W. de Wit prof. dr. M.M.W.D. Merkx
M.D.C. Gomes Vale Viga MSc	Verzekeringen, btw en assurantiebelasting	prof. dr. M.M.W.D. Merkx prof. dr. P. Kavelaars
mr. W.S. Gonzalez-Fung	International Policy and Fiscal Autonomy	prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf prof. mr. dr. M.F. de Wilde
mr. drs. J. Gruson	Soft law en btw	prof. dr. M.M.W.D. Merkx prof. mr. dr. W. de Wit
A.D.M. Janssen LL.M	Effectieve handhaving van de btw-wetgeving bij e-commerce	prof. dr. M.M.W.D. Merkx prof. dr. ir. R. Arendsen
R.H. Kastelein LL.M.	Klimaatmitigatie en lokale belastingen	prof. dr. A.W. Schep
mr. J.I.W. Lock	Heffing van btw bij e-commerce via platforms (promotietraject Universiteit Leiden)	prof. dr. ir. R. Arendsen

		prof. dr. M.M.W.D. Merx
N.S. Milogolov	Tools and outcomes of international tax competition with investment hub jurisdictions	prof. dr. B. Unger prof. mr. dr. M.F. de Wilde
S. Murillo Lopez LL.M.	Impact of international Policy on Tax Autonomy of Developing Countries	prof. dr. E. Hey prof. mr. dr. M.F. de Wilde
mr. F.A.C. den Ouden	De beginselen van goede procesorde in het Nederlandse belastingrecht.	prof. dr. G.J.M.E. de Bont dr. C. Hofman
mr. L.E.C. Neve	Protection of taxpayers' rights under Exchange of Information for Tax Purposes; A multilevel assessment of the exercise of public authority under the Rule of Law	prof. dr. S.J.C. Hemels prof. mr. R.J.G.M. Widdershoven
C. Schwartz LL.M.	International taxation of income from employment (promotietraject Lund University)	dr. A. Hilling prof. dr. S.J.C. Hemels
mr. K. Verburg	Misbruik van recht, schijnhandeling en fiscaalrechtelijke (her)kwalificatie in de indirecte belastingen	prof. dr. M.M.W.D. Merx prof. dr. G.J.M.E. de Bont
J. Wang LL.M.	Haalbaarheid van winstbelastinghervorming in China in de vorm van een formulary systeem dat winst aan landen toebedeelt aan de hand van omzetverhoudingen	prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf prof. mr. dr. M.F. de Wilde

4 Georganiseerde seminars en bijeenkomsten

Binnen het onderzoeksprogramma zijn in 2022 diverse bijeenkomsten georganiseerd onder de vlag van EFS, Erasmus University Rotterdam.

4.1 Seminars en andere activiteiten in het kader van EFS

EFS, Erasmus University Rotterdam (EFS)⁸⁰, is een samenwerkingsverband van de sectie belastingrecht van de Erasmus School of Law (ESL) en het aan de Erasmus School of Economics (ESE) verbonden Fiscaal Economisch Instituut B.V. (FEI). EFS is al ruim 30 jaar een toonaangevend onderwijs- en onderzoeksinstituut op het gebied van de internationale en Europese fiscaliteit, met een bijzondere focus op de Europese en internationale aspecten van de btw, het douanerecht en de inkomsten-, dividend- en vennootschapsbelasting. Een aantal leden van het onderzoeksprogramma vervult een rol als bestuurslid, coördinator en/of docent in een of meer programma's van EFS.

Na een jaar van coronabeperkingen heeft het onderwijs van EFS voornamelijk fysiek plaats kunnen vinden. Zo heeft EFS in het jaar 2022 een viertal post-masteropleidingen verzorgd, waaronder twee Nederlands- en twee Engelstalig.⁸¹ Alle cursisten sluiten hun post-masteropleiding af met het schrijven van een verhandeling over een van de cursusthema's. Een selectie van deze verhandelingen wordt op de EFS-website gepubliceerd.⁸² Sommige deelnemers werken hun verhandeling om tot een artikel voor een fiscaal tijdschrift. Zo bewerkte Esther Geersheuvels haar verhandeling voor de Post Master Indirecte Belastingen tot een artikel dat in 2022 in Btw-bulletin is gepubliceerd.⁸³ Felicia Dekker, die de Post Master in EU Customs heeft gevolgd, publiceerde haar verhandeling in NLF-W.⁸⁴ Bert Floren en Liza Oleynikova, deelnemers aan de Post Master Internationaal en Europees Belastingrecht verwerkten hun verhandelingen beiden tot een publicatie in MBB.⁸⁵

Naast deze post-masteropleidingen hebben in 2022 ook twee Top-Level Seminars plaatsgevonden. De tweede editie van het *Top-Level Seminar Transfer Pricing: 'Current State of Play and Outlook'* vond plaats van 6 t/m 8 april 2022. Daarnaast vond van 28 tot en met 30 september 2022 wederom een editie van het internationale *Top-Level Seminar EU VAT: 'Recent Developments and Outlook'* plaats.

⁸⁰ EFS staat voor Erasmus Fiscal Studies B.V. Meer informatie kan worden gevonden op de website van EFS, Erasmus Universiteit Rotterdam: <https://www.europesefiscalestudies.nl/>

⁸¹ De Post-Master Internationaal en Europees Belastingrecht (25 deelnemers), de Post-Master Indirecte Belastingen (25 deelnemers), de Post-Master in EU Customs Law (26 deelnemers) & de Post-Master EU VAT (17 deelnemers)

⁸² <https://www.europesefiscalestudies.nl/papers/theses/>

⁸³ E.A.M. Geersheuvels, 'Elektrische auto's en de btw: get charged up!', BTW-bulletin 2022/27.

⁸⁴ F.E. Dekker, 'Hoera, de douaneschuld is verjaard', NLF-W 2022/28.

⁸⁵ B. Floren, Papillon- en zuster-fiscale eenheden na Brexit en de Handelsovereenkomst EU-VK, a done deal? MBB 2022/nr. 4 – 12 en E.V. Oleynikova, GAAR: the last State aid capstone? MBB 2022/nr. 5 – 15.

Tijdens het tweede Top-Level Seminar Transfer Pricing: 'Current State of Play and Outlook' stonden de belangrijkste ontwikkelingen en actualiteiten op het gebied van Transfer Pricing centraal, waarbij middels verschillende invalshoeken van diverse specialisten, op het terrein van de Transfer Pricing, de actualiteiten werden bediscussieerd. Tijdens deze editie van de Top-Level Seminar trad naast Maarten de Wilde, Clive Jie-A-Joen en Barend Broen ook een groot aantal internationaal vermaarde sprekers op: Manuel de Los Santos (OECD), Luc Hautvast (Nederlandse belastingdienst), Leendert Jan van Wijnen (Nederlandse belastingdienst), Raymond Luja (Universiteit Maastricht), Lucia Sahin (Deloitte), Isabel Verlinden (Partner, PwC), Liu Lu (Prologis), Jeroen Kuppens (KPMG), Erik Jan van Sten (Shell), Sebastiaan Kuijper (EY), Jan-Paul Vestering (Nestlé), Önder Albayrak (Sanofi), Monique van Herksen (Simmons & Simmons), Antonio Russo (Baker & McKenzie) en Suhas Sagar (Baker McKenzie). Het Top-Level Seminar Transfer Pricing had 16 deelnemers.

In september 2022 heeft wederom een editie van het Top-Level Seminar EU VAT: 'Recent developments and Outlook' plaatsgevonden in Rotterdam. In deze driedaagse opleiding werden alle ontwikkelingen en actualiteiten behandeld die zich voordeden op het gebied van de btw. Tijdens deze bijeenkomst traden naast Madeleine Merx en John Gruson ook een groot aantal internationaal vermaarde sprekers op: Patrice Pillet (Europese Commissie), Gert-Jan van Norden (Meijburg), Roland Ismer (Friedrich-Alexander Universiteit, Duitsland), Fernando Matesanz

(Spanish VAT Services), Andrea Parolini (Maisto e Associati), Stephen Dale (Hedeos), Marta Papis-Almansa (University of Copenhagen), Tamas Vekasi (EY), Mariken van Hilten (Hoge Raad der Nederlanden), Ronny Langer (KMLZ), Erwan Loquet (BDO), Marie Lamensch (Université Catholique de Louvain, Vrije Universiteit Brussel, Arteo) en David Hummel (Europese Hof van Justitie en Universiteit van Leipzig). Er namen 27 participanten deel aan dit Top-Level Seminar EU VAT en in september 2023 zal er wederom een editie gaan plaatsvinden.

EFS stimuleert onderzoek, de wetenschappelijke discussie daarover en de verspreiding van de resultaten daarvan door vrij toegankelijke conferenties te organiseren. Deze conferenties zijn toonaangevend binnen Nederland, maar weten ook buitenlandse deelnemers aan te trekken.⁸⁶ In tegenstelling tot 2021 hebben dit jaar de conferenties wel kunnen plaatsvinden, waarbij er een tweetal werd georganiseerd. De eerste conferentie vond plaats op 14 juni 2022 waarbij het thema 'Globalisation, Digitalisation and Sustainability' centraal stond. Deze conferentie werd georganiseerd ter ere van het 30-jarig jubileum van EFS. De tweede conferentie van EFS heeft op 2 november 2022 plaatsgevonden, waarbij het centrale thema van deze conferentie 'Similarities between artist/sportsman taxation and pillar 1 (and 2) and how to learn from VAT developments' was. Op dit congres kwamen enkele onderzoeken samen, namelijk de internationale belastingheffing van artiesten en sporters

⁸⁶ Voor meer informatie over de conferenties en webcast wordt verwezen naar: <https://www.europesefiscalestudies.nl/conferences/>

(sprekers Luis Dura (Universiteit Valencia) en Dick Molenaar (EUR)), de voorstellen voor Pillar 1 and 2 (sprekers Maarten de Wilde (EUR) en Stefaan de Baets (PwC België)) en de internationale verdeling van btw-opbrengsten en het verstrekken van informatie aan andere landen (sprekers: Anne Jansen (EUR) en Jurian Lock (Universiteit Leiden)). Na de presentaties was er een paneldiscussie onder leiding van dagvoorzitter Maarten de Wilde, waarin veel gelijkenissen tussen de drie zeer verschillende onderwerpen werden gevonden. Er waren 80 deelnemers aan het EFS-congres dat in de lounge van het Excelsior stadion werd gehouden.

5 Kennismaking van studenten met het onderzoek

De meeste onderzoekers die verbonden zijn aan het onderzoeksprogramma geven ook onderwijs in de bachelor- en/of masteropleiding Fiscaal Recht en Fiscale Economie. Het onderzoeksprogramma vindt het belangrijk dat onze studenten in aanraking komen met het binnen het programma verrichte onderzoek. Dit wordt op een aantal wijzen bewerkstelligd. Daarnaast verwerken diverse docenten hun onderzoeksresultaten ook in het (gast)onderwijs dat ze in andere ESL-opleidingen en op andere EUR-faculteiten (RSM, ESE, ESHCC) geven.

5.1 Inbedding onderzoek in het onderwijs

In de meeste vakken komt het in het programma verrichte onderzoek terug. Zo komt het binnen het thema *Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht* verrichte onderzoek terug in de bachelorvakken Vennootschapsbelasting, Omzetbelasting en Internationaal en Europees belastingrecht, in de mastervariant indirecte belastingen en in de mastervakken van de directe belastingen mastervariant Verdieping vennootschapsbelasting, Verdieping internationaal belastingrecht, Verdieping Europees belastingrecht, Fiscaal confrontatievak en in de Capita Selecta Van eenmanszaak tot internationaal concern. In de mastervariant indirecte belastingen is het onderzoek op het gebied van btw en douane aan alle vakken te koppelen, maar het komt het meest prominent naar voren in de vakken internationale grondslagen van de indirecte belastingen, EU-douanerecht en accijnzen, internationale handel en werkcollege btw. De onderzoekslijn rechtsbescherming is ingebed in het bachelorvak Formeel belastingrecht en in de directe belastingen master in de Capita Selecta Formeel belastingrecht. Maarten de Wilde gaf in de master Ondernemingsrecht van ESL het nauw aan zijn onderzoek gerelateerde gastcollege Ontwikkelingen internationale winstbelastingheffing. Die nauwe verbondenheid gold eveneens voor zijn gastcollege BEPS 2.0 developments; Two-pillar approach by the OECD in de fiscaal economische master van de ESE. Het onderzoek van Walter de Wit komt tevens terug in zijn vakken Customs Fundamentals I en II van de multidisciplinaire opleiding Customs & Supply Chain Compliance van Rotterdam School of Management (RSM).

Het onderzoek binnen het thema *Lokale belastingheffing in de 21e eeuw* komt terug in het bachelorvak Heffingen lokale overheden. Dit vak sluit af met een integratiecollege waarin de fiscale beleidsmogelijkheden voor lokale overheden met verduurzaming aan de orde komen. Vanwege de onderzoekservaring op dit terrein leidt Arjen Schep met Veerle Drok (EY) in de master directe belastingen de Capita Selecta *Sustainability & Tax*. In deze collegereeks worden de Sustainable Development Goals in brede zin in verbinding gebracht met belastingen. Het onderzoek over duurzaamheid, dat zowel deel uitmaakt van het onderzoeksthema *Doorwerking Unierecht en internationaal (belasting)recht* als *Lokale belastingheffing in de 21e eeuw* komt duidelijk terug in dit vak, waar ook Sigrid Hemels een gastcollege in geeft dat is gebaseerd op haar Zweedse onderzoek naar taxation and gender equality en waarin Martijn Schippers en Madeleine Merx een college geven over duurzaamheid en indirecte belastingen en Martijn ook over CBAM een college verzorgt. Sustainability is ook een belangrijk thema in de minor SMART perspectives on diversity and inclusion, een samenwerkingsverband tussen ESL (Emese von Bóné) en ESHCC (Paul van de Laar), tijdens welke Sigrid Hemels het op haar Zweedse onderzoek gebaseerde gastcollege *Inclusive taxation or gender bias* gaf. In het vak Openbare Financiën wordt eveneens veel aandacht aan het thema duurzaamheid en de SDGs besteed, niet alleen in de reguliere colleges van Sigrid Hemels, maar ook in het jaarlijkse gastcollege van Han Kogels over Klimaatverandering, energietransitie en belastinginstrumenten. Daarnaast komt het thema duurzaamheid en deeleconomie terug als deelonderwerp binnen het vak werkcollege btw.

De onderzoekslijn Fiscale autonomie en kunst, cultuur en goede doelen komt terug in het bachelorvak Openbare Financiën en het mastervak Schenk-, Erf-, Overdrachtsbelasting en Estate planning. Ook gaf Dick Molenaar een gastcollege tijdens de minor Sport & Recht.

In het Fiscaal confrontatievak (FCV) komt van alle deelthema's onderzoek aan de orde. Bovendien maken studenten in dit vak ook kennis met het onderzoek van onderzoekers uit andere ESL-onderzoeksprogramma's. Dit vak laat studenten kennis maken met wat (fiscale) wetenschapsbeoefening betekent. Sigrid Hemels en Wibren van der Burg zijn de voor dit vak verantwoordelijke hoogleraren, Erik Ros coördineerde in 2022 het vak. Studenten krijgen inzicht in wetenschappelijke onderzoeksmethoden en dilemma's.

Wetenschappers (gepromoveerden en promovendi van binnen en buiten de ESL) vertellen in het vak over hun onderzoek en de dilemma's waar ze mee te maken krijgen. Menno van Werkhoven gaf met Bas Jansen van de TU Delft een gastcollege over de IT-uitdagingen van de hedendaagse fiscalist, zijn onderzoeksobject.

Marcel Jakobsen en Joop Kluft spraken over Tax & Technology. Wibren van der Burg en Esther Huiskers-Stoop (Universiteit Leiden, gepromoveerd op de EUR) spraken over het doen van empirisch en interdisciplinair onderzoek. Arjen Schep gaf college over het doen van onderzoek in opdracht: hoe zorg je ervoor dat je wetenschappelijk en onafhankelijk blijft? Onno Ydema ging in op het thema historisch onderzoek over belastingen. Karin van Wingerde

sprak over het onderzoeksgebied van de criminologie en belastingen. In het kader van het Fiscaal confrontatievak moeten studenten ook zelf wetenschappelijke activiteiten verrichten rondom hun eigen scriptie, zoals peer reviews en het maken van een poster waarin de studenten hun scriptieonderzoek presenteren. Daarnaast presenteren de studenten hun poster ook ten overstaan van elkaar en docenten van de sectie Fiscaal recht. Voor de beste posters is er een prijs. Dit jaar waren Amrita Sewmangal met haar poster over de invloed van verrekenprijsaanpassing op de douanewaarde en Joar Duvekot met zijn poster over de omkering van de bewijslast de winnaars.

Bij het mastervak Verdieping Europees belastingrecht leveren studenten wekelijks een creatieve schrijfofdracht in over een actueel onderwerp op het terrein van het Europees belastingrecht. In de bachelor wordt aandacht besteed aan schrijf- en onderzoeksvaardigheden in het vak Juridisch Academische Vaardigheden.

Ook buiten het reguliere onderwijsprogramma laten leden van het onderzoeksprogramma studenten met hun onderzoek kennismaken. Zo sprak Sigrid Hemels op uitnodiging van de Juridische Faculteitsvereniging Rotterdam (JFR) en R.F.V. Christiaanse-Taxateur over de hervorming van het Nederlandse belastingstelsel, waarbij ze betoogde dat een gezinsbelasting niet in het belang van vrouwen, jongeren en lagere inkomens is. Peter Kavelaars, Maarten de Wilde en Madeleine Merckx spraken 8 december 2022 op een door R.F.V.

Christiaanse-Taxateur georganiseerde actualiteitenlezing. Ook nam Peter Kavelaars deel aan een debat ter opening van de Landelijke Aangifte Dag op 5 maart 2022 georganiseerd door Stichting Belastingwinkel Rotterdam (SBR) en sprak

Madeleine Merx op de Landelijke Aangifte Dag Den Haag op 26 maart 2022 over het verloop van haar carrière.

Jaarlijks nodigt IBFD wereldwijd talentvolle studenten uit om in teamverband een Working Paper te schrijven over een door IBFD vooraf gegeven onderwerp gerelateerd aan het fiscaal verdragsbeleid van hun land. Samen met Maarten de Wilde en Reinout Kok heeft Erik Ros talentvolle studenten Fiscaal recht van het Departement Law & Tax hierbij begeleid. Het team bestond uit Ramzi Abdulkadir-Ahmed, Harm van Dongen, Jules Smeets en Ruben Tober. Het onderwerp van de Working Paper voor 2022 was niet-winstgerelateerd arbeidsinkomen van natuurlijke personen onder belastingverdragen. De bijdrage van het team werd met een verdienstelijke zevende plaats gewaardeerd door de jury.

Daarnaast is Sigrid Hemels sinds 2017 betrokken bij Studiegezelschap Lothgenoten, een geselecteerde groep excellente studenten van alle ESL-opleidingen die op zoek zijn naar meer diepgang in hun studie en onder meer zesmaal per jaar een gastsprekersbijeenkomst organiseren waarin ze juristen, fiscalisten en criminologen die op verschillende plekken werkzaam zijn vragen te spreken over hun bezieling in het recht.⁸⁷

5.2 Scripties van studenten in relatie tot het onderzoeksprogramma

De meest directe link die studenten hebben met het onderzoek uit het onderzoeksprogramma is als zij hun bachelorwerkstuk of masterscriptie binnen een van deze thema's schrijven. Dit gebeurt regelmatig en wordt ook aangemoedigd. Veel studenten schrijven scripties op het gebied van de vennootschapsbelasting en het Europees en internationaal belastingrecht, waarbij BEPS en de invloed van het Unierecht regelmatig terugkomende thema's zijn. In de master indirecte belastingen gaan de scripties over het algemeen over de omzetbelasting en het douanerecht.

Studenten kunnen bovendien ook scripties schrijven op specifieke onderzoeksonderwerpen van aan het onderzoeksprogramma verbonden onderzoekers, zoals duurzaamheid, lokale belastingen, IT & Tax en fiscaliteit en kunst/goede doelen. Vanuit de onderzoekslijn indirecte belastingen en internationale handel werd in 2022 een scriptieproject duurzaamheid georganiseerd, in navolging van een vergelijkbaar project in 2021. Deelnemers waren dit jaar Shana van der Woerd, Wouter den Hoed en Isabella Hagenaar. Shana schreef haar scriptie over de vliegbelasting en onderzocht hierbij op welke wijze een effectieve en rechtvaardige vliegbelasting kan worden vormgegeven. Wouter den Hoed schreef zijn scriptie over de privacyaspecten van verschillende vormen van rekening rijden. De scriptie van Isabella Hagenaar ging over de suikerbelasting en de verschillende wijzen waarop deze vorm gegeven kon worden. Shana en Isabella presenteerden hun scripties aan de nieuwe masterstudenten van de master indirecte belastingen tijdens de masterstartdag op 5 september 2022 en zijn momenteel bezig met het verwerken van hun scriptie in een artikel voor MBB.

Arjen Schep streeft ernaar studenten die hij bij hun bachelorwerkstuk of masterscriptie begeleidt te koppelen aan concrete fiscale projecten van lokale overheden of onderzoeksprojecten die binnen het ESBL plaatsvinden. Daarvoor benadert hij zijn netwerk in september via LinkedIn. Studenten kunnen solliciteren op de bachelorwerkstukprojecten die vooraf zijn bepaald. Er is vast contact met de gemeente Amsterdam en met het Ministerie van BZK waar geregeld studenten het schrijven van een bachelorwerkstuk of masterscriptie koppelen aan een stageperiode. Menno van Werkhoven begeleidt jaarlijks masterstudenten bij scripties op het gebied van tax technology.

---

⁸⁷ <http://lothgenoten.nl>

NOB/LOF-SCRIPTIEPRIJS 2022
**EN DE WINNAAR IS...
 CARMEN NOORLANDER**
 Carmen Noorlander kreeg afgelopen september de NOB/LOF-scriptieprijs 2022
 uitgegeven voor haar onderzoek 'Tractie rondom de Unierechtelijke platformeconomie'

Sommige studenten lukt het om, vaak met hulp van leden van het onderzoeksprogramma, onderzoek dat ze voor hun scriptie hebben moeten doen, om te zetten in een artikel. Binnen de master indirecte belastingen schreef student Carmen Noorlander haar scriptie over de btw-gevolgen binnen de platformeconomie. De scriptie is in 2022 in bewerkte vorm gepubliceerd in het MBB.⁸⁸ Ook won Carmen met haar scriptie de NOB/LOF scriptieprijs en is haar scriptie in boekvorm door de NOB uitgegeven.

Door studenten te begeleiden in het omwerken van goede scripties tot een artikel, hopen de leden van het onderzoeksprogramma deze studenten ook enthousiast te maken voor het doen van onderzoek. Een eerste selectiestap hierbij is de prijs voor het beste bachelorwerkstuk. De prijswinnaars worden tijdens de feestelijke B3 buluitreiking

bekend gemaakt door de jury die dit jaar bestond uit Han Kogels, Redmar Wolf en Allard Lubbers. In 2022 was de prijswinnaar Simone Versteeg met haar bachelorwerkstuk 'Verduurzamen van vervoer'. Er was een eervolle vermelding voor Daniel van de Sande voor zijn bachelorwerkstuk 'Accijns op brandstof'.

⁸⁸ Noorlander, C. (2022) De btw-regeling voor overbrenging van eigen goederen 'toekomstproef?', *MBB* 2022/47.

6 Zichtbaarheid van het programma

In 2022 was het programma op diverse wijzen zichtbaar, onder meer via wetenschappelijke en vaktechnische publicaties, bijdragen aan (online) conferenties en seminars en optredens in de media. Voor een volledig overzicht van alle activiteiten verwijzen wij naar de annex, waarin alle kwantitatieve gegevens en een overzicht van de onderzoeksoutput zijn opgenomen. In deze paragraaf wordt een aantal activiteiten nader belicht.

6.1 Kernpublicaties

Publicaties zijn een belangrijk middel om te communiceren over de resultaten die binnen het onderzoeksprogramma worden behaald. In 2022 publiceerden deelnemers aan het onderzoeksprogramma in totaal 65 wetenschappelijke publicaties, waarvan 27 internationaal en 38 nationaal waren. Een aantal wetenschappelijke kernpublicaties van 2022 zijn:

Internationaal:

1. Hemels, S.J.C. (2022). Tax presumptions in the Netherlands. *Revue européenne et internationale de droit fiscal*, 2022(2), 225-232.
2. Hornig, J., & Schippers, M.L. (2022). Compensation for cargo claims in reverse supply chains. *World Customs Journal*, 16 (1), 61-86.
3. Merx, M.M.W.D., Janssen, A.D.M., & Leenders, M. (2022). Platforms, a Convenient Source of Information Under DAC7 and the VAT Directive: A Proposal for More Alignment and Efficiency. *EC Tax Review*, 31(4), 202-218.
4. Ros, E. (2022). Free Movement of Persons Between the EU and Switzerland: Quo Vadis? *EC Tax Review*, 31(2022-5), 238-250.
5. De Wilde, M.F. (2022) International company tax developments and some reflections on ways forward for the African continent. *Intertax* 2022(50).

Nationaal:

1. Albers, M., & Grundmann-van de Krol, C. (2022). Overdrachtsbelasting bij de verkrijging van rechten van deelneming in abi- en icbe-fondsen: Waar de WBR en de Wft elkaar ontmoeten. *Weekblad Fiscaal Recht*, 2022(7438), [130].
2. Boei, W. (2022). Bijzonder (corona)uitstel van betaling: een vloek of een zegen? *Weekblad Fiscaal Recht*, 2022(139), 896-902. [139].
3. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). Observaties ten aanzien van het nieuwe Nederlandse verrekenprijsbesluit: Transfer pricing. *MBB*, 2022(13), 23. [44].
4. Kavelaars, P. (2022). Het enige alternatief: een vermogensmutatiebelasting. *MBB*, 26, 2131.
5. Ros, E., & Bruin, A.H.E. (2022). Smeerkuil 2.0: als je begrijpt wat ik bedoelde... *MBB*, 2022(13), 16-22. [43].

Voor de valorisatie van het wetenschappelijk onderzoek dat in het onderzoeksprogramma plaatsvindt, zijn ook vaktechnische publicaties van belang. In 2022 publiceerden deelnemers aan het onderzoeksprogramma 66 vaktechnische artikelen, boeken en boekhoofdstukken. Bij vaktechnische publicaties ligt de nadruk op communicatie met Nederlandse fiscale beleidsmakers, uitvoerders, rechters en praktijkfiscalisten. Het is daarom logisch dat 55 van deze publicaties in het Nederlands waren. Een aantal kernvakpublicaties van het onderzoeksprogramma waren in 2022:

Internationaal:

1. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). New Dutch Transfer Pricing Guidance Focuses on Financial Transactions.
2. Schippers, M.L. (30 september 2022), Customs Duty in independent of transfer price, German court says, op Tax Note.

Nationaal:

1. Arzini, N.P. (2022). Btw-aftrek bij inbreng om niet. *BtwBrief* 2022(24).
2. de Bont, G.J.M.E. (2022). Integriteit: de sleutel tot de beteugeling van de belastingadviseur?! *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(1904), [1904].
3. Kastelein, R.H. (2022). Bouwterrein: OZB voor gebruikers? *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(24), [449].
4. Molenaar, D. (2022). Opinie: Liever een freelancer dan een bureaucraat. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 5 (482), 1-3. [482].
5. de Wilde, M.F., & Wisman, C. (2022) Ook EA-Hof omarmt na HvJ in Lexel arm's length standaard als baken, wat nu?, *NLFiscaal Opinie* 2022 (21).

Vele leden van het onderzoeksprogramma leveren een belangrijke bedrage aan de duiding van fiscale jurisprudentie, beleid en wetsvoorstellen via hun annotaties in fiscale vaktijdschriften. In totaal zijn in 2022 145 annotaties verschenen van leden van het onderzoeksprogramma. Een aantal voorbeelden van annotaties die een duidelijke link met het onderzoeksprogramma hebben:

1. Arzini, N.P. (2022). Vaststelling criteria begrip 'verbouwing' nodig voor btw-heffing bij levering verbouwd gebouw? (prej.vr. zaak Promo 54). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(2666).
2. de Bont, G.J.M.E. (2022). Vermoedelijke schending verschoningsrecht advocaten in strafrechtelijk onderzoek. 194. Case note on: Rechtbank Den Bosch, 22/03/22, ECLI:NLRBOBR:2022:1035 *Jurisprudentie Onderneming & Recht (JOR)*, 2022(07/08), 2475-2498.
3. Boomsluiters, E. (2022). Besluit juridische fusie: Toepassing artikel 14b, lid 3, Wet VpB 1969, MvF 12 augustus 2022. *NLFiscaal* 2022 (1750)
4. Gruson, J. & Mediratta, N. (2022), Hauptzollamt Hamburg. Place of importation. Import of vehicle into EU territory in breach of customs legislation. Annotation Court of Justice 08/09/2022, C-368/21. *Highlights & Insights on European Taxation* 2022(368)
5. Merckx, M.M.W.D. (2022). Zaak Berlin Chemie. Kleindochtervennootschap in EU-lidstaat is i.c. niet vaste inrichting van grootmoedervernootschap uit andere EU-lidstaat. 67. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 7/04/22 (Berlin Chemie). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(12).
6. Neve, L.E.C. (2022). Het verzamelen van informatie die een aanzienlijke hoeveelheid persoonsgegevens inhoudt waartoe de belastingautoriteit van een lidstaat overgaat bij een marktdeelnemer is onderworpen aan de vereisten van de AVG, in het bij zon der die van artikel 5, lid 1. 173. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Unie, 24/02/22, C-175/20 AB *Rechtspraak Bestuursrecht*, 2022(21), 1461-1476. Rechtbank Den Haag, 22/03/22, 21/308, ECLI:NL:RBDHA:2022:2434 *NLFiscaal*, 2022(0830).
7. van Poppel, J. (2022). Belgische extra administratieve last strijdig met artikel 56 VWEU. 0543. Case note on: Hof van Justitie (HvJ), 24/02/22, ECLI:EU:C:2022:127 *NLFiscaal*, 2022(11), 27-29.
8. Schippers, M.L. (2022). Begrip verbonden personen Communautaire Douanewetboek; vaststelling douanewaarde. Case note on: Conclusie Advocaat-Generaal Hof van Justitie, 20/01/22 (Baltic Masters). *NLFiscaal*, 7(4), 39-41.
9. de Wilde, M.F. (2022) EU-akkoord richtlijnvoorstel minimumbelasting (Pijler 2). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3907).

6.2 Valorisatie door conferenties en lezingen

Door middel van conferenties en lezingen delen we de bevindingen die we in het kader van het onderzoeksprogramma hebben verworven met andere wetenschappers, praktijkfiscalisten of een breder publiek. Diverse leden van de onderzoeksgroep hebben (online) lezingen gegeven en deelgenomen aan al dan niet digitale conferenties, vaak met een interdisciplinair of internationaal karakter. Deze onderzoeksoutput is opgenomen in tabel 5 van de annex en is ook deels aan de orde gekomen in paragraaf 2.

6.3 Invloed op overheidsbeleid

Leden van het onderzoeksprogramma worden regelmatig op grond van hun expertise en onderzoeksoutput geconsulteerd door overheidsorganen, zowel lokaal, nationaal als internationaal. Het onderzoek dat plaatsvindt binnen het programma sluit dan ook perfect aan bij actuele thema's waar overheden mee worden geconfronteerd. We noemen een aantal in het oog springende voorbeelden uit het jaar 2022.

De erkenning van het ESBL als wetenschappelijk expertisecentrum blijkt onder meer uit de uitnodigingen om als wetenschappelijk expert deel te nemen aan departementale werkgroepen. In 2022 deed het ESBL tevens onder andere onderzoek in opdracht van de gemeente Amsterdam en Stichting CLOK (evaluatie Wet op de bedrijveninvesteringszones), de provincie Utrecht (ondersteund door de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland naar de gemeentelijke verduurzamingsregeling) en de Belastingamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (gevolgen voor de WOZ-waardering en lokale belastingheffing). Arjen Schep is tevens namens het ESBL projectpartner bij het initiatief Circulaw van de gemeente Amsterdam.

Ook andere onderzoekers doen onderzoek in opdracht van overheidsorganen waarmee zij langs die weg invloed uitoefenen op het overheidsbeleid. Zo werken Madeleine Merckx en Anne Janssen samen met Ecorys en Tax Justice Network aan een studie in opdracht van DG Taxud van de Europese Commissie en Walter de Wit en Martijn Schippers aan een project over onderwaardering in opdracht van OLAF. In 2022 werd Sigrid Hemels benoemd tot Statenraad in de Raad van State.

Reinout Kok en Madeleine Merckx waren in 2022 lid van de Commissie wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB). Deze commissie geeft technisch commentaar op wetsvoorstellen, concept beleidsbesluiten, voorgestelde Europese richtlijnen met grote fiscale relevantie en op fiscale internetconsultaties. Clive Jie-A-Joen is lid van de sectie Transfer Pricing van de NOB. Madeleine Merckx en Walter de Wit zijn lid van de sectie Omzetbelasting van de NOB. Walter de Wit en Martijn Schippers zijn lid van de sectie Douane van de NOB. Veerle Drok is secretaris van de sectie Lokale- en Milieuheffingen van de NOB. Deze secties geven ook input op wetscommentaren van de Commissie wetsvoorstellen op hun terrein. Anneke Monsma neemt deel aan de commissie Lange Termijn Agenda Belastingen van de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen (LVLB) en het vakinhoudelijke (wetgevings)overleg van de NOB. Zowel Anneke als Arjen Schep zijn lid van de werkgroep regelgeving en actualiteiten van de LVLB.

6.4 Optredens in de media

Diverse leden van het onderzoeksprogramma worden door de media als deskundigen op hun vakgebied beschouwd. Zij worden dan ook regelmatig benaderd door de media. Wij zien het ook als onderdeel van ons taak als publiek gefinancierde wetenschappers om met deze journalisten in gesprek te gaan. Soms hebben journalisten alleen behoefte aan achtergrondinformatie en een inhoudelijke check en leidt het contact niet tot een media-uiting of niet tot een quote en wordt het dus ook niet gerapporteerd in onze onderzoeksoutput. Wij zien dit echter als onderdeel van onze maatschappelijke taak en als een wijze om bij te dragen aan sociale impact van ons wetenschappelijke werk.

Regelmatig leiden contacten met journalisten wel tot concrete output. In 2022 hebben diverse leden van het onderzoeksprogramma via uitingen in de populaire media de binnen het onderzoeksprogramma opgedane kennis kunnen delen met een breed publiek. Het betrof interviews op televisie, de radio en in kranten en opinies in landelijke dagbladen.

Maarten de Wilde was in 2022 weer uitgebreid in de media, zijn onderzoek is uitermate actueel en journalisten hebben veel behoefte aan duiding van alle internationale ontwikkelingen, onder meer op het gebied van de internationale afspraken over winstbelastingen (Pillar 1 en Pillar 2).

Vanuit de indirecte belastingen sprak Martijn Schippers bij BNR de Ochtendspits over het oordeel van het Hof van Justitie dat het Verenigd Koninkrijk 2,7 miljard moet nabetalen aan gemiste douane-inkomsten.⁸⁹ Madeleine Merx werd door KRO Pointer geïnterviewd over waarom Nederland zo aantrekkelijk is voor de internationale opslag van goederen.⁹⁰ Ilona van den Eijnde sprak op 9 februari 2022 op NPO Radio 1 over de introductie van een suikertaks.

Ook het onderzoeksgebied van Arjen Schep, de lokale belastingen, mocht in 2022 weer op veel belangstelling van de media rekenen. Zo legde hij aan Nu.nl uit waarom de stijging van gemeentelijke belastingen voor burgers zo merkbaar is en wat de redenen kunnen zijn voor de stijgende belastingen.⁹¹

Ook kwam hij aan het woord in een artikel van Nu.nl over no cure, no pay-bureaus die huiseigenaren bijstaan bij het maken van bezwaar tegen de vastgestelde WOZ-waarde van hun woning en daarvoor veelvuldig reclame maken. Hij legde uit waarom deze reclames frustrerend zijn voor gemeenten en huiseigenaren in geval van een foute taxatie hetzelfde resultaat kunnen bereiken door zelf contact te zoeken met hun gemeente.⁹²

Op Omroep Gelderland vertelde Arjen Schep over de gevolgen van de afschaffing van hondenbelasting.⁹³ Het item werd later ook door NPO Radio 1 opgepikt.

Follow the money besteedde in 2022 aandacht aan de cultuurgrondvrijstelling.⁹⁴ Het artikel is mede gebaseerd op eerder onderzoek van het ESBL en een interview met Arjen Schep.

Peter Kavelaars werd ook in 2022 regelmatig geïnterviewd door diverse media over diverse onderwerpen, waaronder box 3, de kinderopvangtoeslag en het belastingplan (AD, BNR, EenVandaag, Radio 1, Telegraaf, RTL Z) en schreef weer een groot aantal columns in het Antilliaans Dagblad.

⁸⁹ M.L. Schippers (10 maart 2022). HvJ oordeelt dat VK 2,7 miljard euro moet nabetalen - HvJ oordeelt dat VK 2,7 miljard moet nabetalen. Radio-interview in BNR Ochtendspits. BNR Nieuwsradio.

⁹⁰ <https://pointer.kro-ncrv.nl/nederland-staat-vol-pakhuizen-en-bevoorraadt-ook-europa-waarom-eigenlijk>

⁹¹ <https://www.nu.nl/geldzaken/6183359/stijgen-ze-weer-en-waarom-wat-je-moet-weten-over-gemeentelijke-belastingen.html> en

⁹² <https://www.nu.nl/wonen/6187604/toezichthouder-heeft-dubbel-gevoel-bij-reclames-woz-aanslag.html>

⁹³ <https://www.gld.nl/nieuws/7776541/een-leuk-gesprek-aan-de-borreltafel-begin-over-hondenpoep>

⁹⁴ <https://www.ftm.nl/artikelen/boeren-profileren-vrijstelling-ozb-cultuurgrond?share=BztpMUMITeQC0s4K79G%2F0Ayk4ATohvVBrLcc%2BGot%2B5UUi8xXIYz8PLKTwrHfeA%3D>

Sigrid Hemels was op 3 januari 2022 als deskundige aan het woord in het BNNVARA televisieprogramma Scheefgroei in pensioen met Jeroen Pauw dat op NPO1 werd uitgezonden. Een quote van haar uit dat programma werd uitgezonden in het Radio1 Journaal van 4 januari 2022.⁹⁵

Sigrid Hemels was ook nog tot maart 2022 als vaste columnist aan het Financieel Dagblad verbonden. In die hoedanigheid schreef ze in 2022 drie expert opinies. De onderwerpen van deze opinies zijn nauw verbonden met haar onderzoek. Doordat de faculteit en zij ook op LinkedIn en de ESL/EUR-website aandacht gaven aan deze publicaties, kon een nog breder publiek worden bereikt. Haar laatste expert opinie ging over de verplichting die veel universiteiten hun werknemers opleggen om open access te publiceren, terwijl niet alle (fiscale) uitgevers dit toestaan.⁹⁶ Deze opinie was gebaseerd op een wetenschappelijk tweeluik dat ze in 2022 over dit onderwerp in het Weekblad fiscaal recht schreef.⁹⁷ Wolters-Kluwer maakte deze artikelen open access toegankelijk. Niet alleen werden de wetenschappelijke artikelen gedeeld op ministeries en in uitgeverijen, ook leidde de expert opinie tot negen Kamervragen van de VVD die Minister Dijkgraaf (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) op 29 april 2022 heeft beantwoord.⁹⁸

In maart 2022 moest Sigrid Hemels met haar vierwekelijkse FD expertopinie stoppen vanwege haar benoeming tot staatsraad in de Raad van State. Deze benoeming leidde tot diverse meer op haar persoon gerichte interviews in onder meer De Gelderlander, Orde en de Wolters Kluwer auteursnieuwsbrief.⁹⁹

FISCAAL EN ACCOUNTING, JURIDISCH 15 DECEMBER, 2022

Sigrid Hemels: "Je schrijft om gelezen te worden"

Wolters Kluwer heeft veel topprofessionals aan zich weten te binden. Professionals die toonaangevende publicaties op hun naam hebben staan en dit weten te combineren met andere (maatschappelijke) functies en hun privéleven. Wat zijn hun drijfveren en hoe weten zij deze rollen te combineren. Deze keer een vraaggesprek met Sigrid Hemels, staatsraad in de Afdeling advisering van de Raad van State, hoogleraar belastingrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

6.5 Lidmaatschappen van redacties, vaste medewerkerschappen

Diverse leden van de onderzoeksgroep zijn als redactielid, vaste annotator of bewerkster verbonden aan een groot aantal publicaties op fiscaal terrein. Voor de onderzoeksgroep is dit een goede manier om naar buiten te treden en de contacten met andere fiscale wetenschappers en met de fiscale praktijk te onderhouden.

⁹⁵ https://www.npostart.nl/scheefgroei/03-01-2022/BV_101407387 en <https://www.nporadio1.nl/programmas/nos-radio-1-journaal/fragmenten?date=04-01-2022>.

⁹⁶ Hemels, S.J.C., 'Geen open wetenschap over de rug van werknemers', *Opinie in Het Financieel Dagblad* 21 februari 2022, p. 25 <https://fd.nl/opinie/1427365/maak-belasting-betalen-met-kunst-transparant-ija2caDJwzRl>.

⁹⁷ S.J.C. Hemels, 'Open Access publiceren en de fiscale wetenschap – Deel 1: Wat is het en wat is er mogelijk voor fiscalisten?', *Weekblad fiscaal recht*, nr. 7424, 31 maart 2022, WFR 2022/63, p. 413-420 en S.J.C. Hemels, 'Open Access publiceren en de fiscale wetenschap – Deel 2: Juridische aspecten', *Weekblad fiscaal recht*, nr. 7425, 7 april 2022, WFR 2022/67, p. 435-443.

⁹⁸ Kamerstukken II, 2021-2022, Aanhangsel van de handelingen, 2606.

⁹⁹ Onder meer quotes in Daan Rieken, 'Maldense wordt belangrijke adviseur van regering: Sigrid Hemels (49) treedt toe tot Raad van State', *De Gelderlander* 2 februari 2022 <https://www.gelderlander.nl/heumen/maldense-wordt-belangrijke-adviseur-van-regering-sigrid-hemels-49-treedt-toe-tot-raad-van-state~afaeac95/>; Interview Wilma van Hoeflaken, Sigrid Hemels: "Je schrijft om gelezen te worden" *Kluwer auteursnieuwsbrief* 15 december 2022, https://www.wolterskluwer.com/nl-nl/expert-insights/hemels-je-schrijft-om-gelezen-te-words?utm_source=Floqua&utm_content=WKNL_GEN_NSL_Auteursnieuw_PSH_OTH%2FNLBRA-22-0000-18-01-02_EM1&utm_campaign=futm_econtactid=CWOLTO00025809487&utm_medium=futm_crmid=; Interview Flóri Homan, Sigrid Hemels: 'Na vijf minuten was ik verkocht', *Orde* November 2022.

Bovendien weerspiegelt dit de waardering van vakgenoten voor de fiscale expertise van de leden van de onderzoeksgroep.

- N.P. Arzini LL.M: annotator NTFR.
- W. Boei LL.M: vaste medewerker Vakstudie Nieuws Vandaag, annotator NLFiscaal en annotator NDFR.
- A.H.E. Bruin LL.M: annotator NLFiscaal.
- prof. mr. G.J.M.E. de Bont: vaste medewerker Weekblad Fiscaal Recht, lid van de redactieraad van Het Register, redacteur MBB, annotator Beslissingen in Nederlandse Belastingrechtspraak en NJ.
- mr. dr. E. Boomsluiters: annotator NLFiscaal,
- S. Chen LL.M: editor van de nieuwsbrief van de China-Europe Commercial Collaboration Association (CECCA, gevestigd in Londen).
- V.F. Drok LL.M: annotator NLFiscaal.
- I. van den Eijnde LL.M: annotator Fiscaal Weekblad FED, annotator NLFiscaal.
- prof. dr. M.W.C. Feteris: lid van de redactie van Fiscaal Weekblad FED en van de reeks Fiscale Monografieën, vaste medewerker Weekblad Fiscaal Recht.
- M.D.C. Gomes Vale Viga MSc: annotator Vakstudie Nieuws, Fiscaal Weekblad FED, vaste medewerker Fiscale Berichten voor het Notariaat.
- mr. drs. J. Gruson: annotator NLFiscaal.
- prof. dr. S.J.C. Hemels: lid van de redactie van het Weekblad Fiscaal Recht, vaste medewerker Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN), peer reviewer Intertax en Erasmus Law Review.
- mr. dr. C. Hofman: annotator Vakstudie Nieuws.
- dr. L.C. van Hulten: annotator NLFiscaal.
- R.H. Kastelein LL.M: annotator FED en Belastingblad
- prof. dr. P. Kavelaars: eindredacteur NLFiscaal, eindredacteur Pensioenbrief, redacteur Tijdschrift voor Pensioenvraagstukken, MBB en Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht, vaste medewerker Weekblad Fiscaal Recht, annotator Beslissingen in Nederlandse Belastingrechtspraak.
- prof. dr. Q.W.J.C.H. Kok: vaste medewerker Weekblad Fiscaal recht, eindredacteur NLFiscaal (Dividendbelasting).
- prof. dr. H.A. Kogels: lid van de editorial board van EC Tax Review.
- mr. F.J.H.L. Makkinga: vaste medewerker Belastingblad.
- prof. dr. M.M.W.D. Merckx: redacteur MBB, Fiscaal Weekblad FED en BTW-bulletin, vaste medewerker Weekblad fiscaal recht en Taxvisions, annotator BNB, NLFiscaal, lid editorial board Erasmus Law Review.
- dr. D. Molenaar: annotator NTFR, Sport & Recht en NLFiscaal, member editorial board Sports Law & Taxation.
- mr. A.P. Monsma: annotator Belastingblad.
- prof. dr. J.A. Monsma: redacteur Belastingblad, annotator BNB.
- dr. E.W. Ros: redacteur en redactiesecretaris MBB.
- prof. mr. dr. A.W. Schep: vaste medewerker Belastingblad en deelredacteur Vakstudie Nieuws, annotator BNB en Fiscaal Weekblad FED.
- dr. M.L. Schippers LL.M: lid redactieraad MBB, annotator NLFiscaal.
- A. Schoneveld LL.M: annotator NLFiscaal.
- mr. E.J.M. Roosendaal: annotator NLFiscaal.
- prof. mr. dr. M.F. de Wilde: clusterredacteur NDFR en NLFiscaal, annotator Highlights & Insights on European Taxation en NTFR, vaste medewerker Ars Aequi en Fiscaal Weekblad FED, peer reviewer Intertax, World Tax Journal en MDPI.
- prof. dr. W. de Wit: annotator NLFiscaal en redacteur Douane Update.

6.6 Onderzoek voor derden

Het Erasmus Studiecentrum Belastingen Lokale overheden (ESBL) heeft in 2022 naast de zelf geïnitieerde onderzoeken en activiteiten ook diverse onderzoeken in opdracht verricht. We verwijzen hiervoor naar paragraaf 2.2.

Daarnaast verrichten Madeleine Merx en Anne Janssen samen met Ecorys en Tax Justice Network in opdracht van de Europese Commissie een onderzoek naar de werking van Verordening 904/2010 inzake administratieve samenwerking en wederzijdse bijstand op het gebied van de btw. Het onderzoek wordt begin 2023 afgerond.

6.7 Contacten met de fiscale praktijk

Leden van het onderzoeksprogramma houden op verschillende wijzen contact met de fiscale praktijk. Een groot aantal deelnemers is werkzaam bij een belastingadvieskantoor, advocatenkantoor of de Belastingdienst. Hierdoor vindt zowel kruisbestuiving van de wetenschap naar de praktijk als van de praktijk naar de wetenschap plaats, waarbij de wetenschappelijke integriteit door de onderzoekers steeds nadrukkelijk in het oog wordt gehouden. De nevenfuncties van deelnemers aan het onderzoeksprogramma zijn raadpleegbaar via het nevenfunctieregister van de EUR.¹⁰⁰

Ook met de rechterlijke macht onderhoudt het onderzoeksprogramma nauwe banden. Maarten Feteris is raadsheer in de Belastingkamer van de Hoge Raad. Willem Boei werkt voor het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad. Madeleine Merx is rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Noord-Holland voor zaken op het gebied van de indirecte belastingen. Rechtbanken hebben veel te maken met procedures over lokale belastingen, in het bijzonder op het gebied van de WOZ. De expertise van de onderzoekers op het gebied van de lokale belastingen is dan ook zeer gezocht. Jan Monsma is raadsheer-plaatsvervanger bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden en de Rechtbank Rotterdam. Ferry Makkinga is rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbanken Noord-Nederland en Oost-Brabant en geeft cursussen bij de SSR, het opleidingsinstituut van De Rechtspraak. Anneke Monsma is rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Rotterdam.

Contact met de praktijk wordt ook gehouden door het geven van lezingen en cursussen aan praktijkfiscalisten. Dit gebeurt niet alleen via EFS, maar ook op andere wijze. Zo gaven Walter de Wit, Madeleine Merx, Martijn Schippers, Clive Jie-A-Joen, Guido de Bont en Maarten de Wilde cursussen in de door de Stichting Opleiding Belastingadviseurs georganiseerde beroepsopleiding voor aspirant-leden van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) en traden Maarten de Wilde, Martijn Schippers, Madeleine Merx en Walter de Wit op in PE-bijeenkomsten van de NOB. Guido de Bont en Eva Boomsluiters traden ook op bij het Register Belastingadviseurs (RB).

6.8 Colleges op andere universiteiten en overige wetenschappelijke activiteiten

Verschillende deelnemers aan het onderzoeksprogramma hebben in 2022 gastcolleges op buitenlandse universiteiten verzorgd. Sigrid Hemels was tot juni 2022 visiting professor in tax law aan de Lund University School of Economics and Management (LUSEM) en bleef daarna voor gastactiviteiten aan deze universiteit verbonden, onder meer voor het geven van gastcolleges op haar onderzoeksgebied. Zij begeleidt met dr. Axel Hilling ook een promovendus in Lund, Christian Schwarz. Hij behaalde in 2022 zijn licentiaat, een tussenstap op weg naar het doctoraat. Maarten Feteris is Adjunct Professor aan de Universitas Indonesia in Jakarta. Hij richt zich in deze aanstelling op de betekenis van rechtspraak voor de vorming van het recht. Han Kogels geeft ieder jaar gastcollege op de Universiteit Hamburg.

Maarten de Wilde gaf gastcollege aan Lund University over Taxation of MNEs: Company Tax Policy Responses. is al geruime tijd actief op het gebied van capacity building. Martijn Schippers gaf diverse colleges aan de Universiteit van Curaçao en daarnaast ook bij Lund University en Maastricht University. Dick Molenaar gaf college aan de Universiteit van Belgrado.

---

¹⁰⁰ <https://www.eur.nl/over-de-eur/beleid-en-reglementen/reglementen-en-regelingen/regeling-nevenwerk>

2022 stond ook weer in het teken van het debat over Dubbele Petten, hoogleraren fiscaal recht en fiscale economie die tevens in de adviespraktijk werkzaam zijn. Maarten de Wilde gaf hierop een reflectie in een artikel voor Erasmus Magazine.¹⁰¹ Ook de EUR zelf gaf informatie over de financiering van bijzondere leerstoelen bij het departement Law & Tax in de periode 2012-2022, waarin naar deze reflectie werd verwezen.¹⁰² Fiscale ethiek is overigens een integraal onderdeel van ons onderwijsprogramma, zo verzorgt Claire Hofman met Margreet Luth Morgan (STEM) ieder jaar een ethiekmodule in de master directe belastingen en wordt ook in de master indirecte belastingen een ethiekmodule aangeboden in het vak Indirect Tax Assurance & Technology.

Leden van het onderzoeksprogramma worden vanwege hun deskundigheid ook gevraagd voor andere wetenschappelijke activiteiten. Zo was Sigrid Hemels lid van de evaluatiecommissie voor de benoeming van een kandidaat tot hoogleraar rechten aan de Norwegian Business School (Oslo), lid van het scriptiepanel voor de heraccreditatie van de opleidingen van de Tilburg School of Economics and Management (TISEM) en TIAS School for Business and Society (TIAS) door de Nederlandse NVAO en door AACSB, de accreditatieorganisatie voor business schools wereldwijd, en jurylid van de European Academic Tax Thesis Award, een prijs toegekend door de EATLP en de Europese Commissie. Daarnaast was ze beoordelaar van diverse beroepschriften in de door de KU Leuven en IBFD georganiseerde International and European Tax Moot Court Competition en had ze als voorzitter van de beoordelingscommissie zitting in een tweetal promotiecommissies in Rotterdam.

Ook namen diverse leden van het onderzoeksprogramma deel aan beoordelings-, promotie- en oppositiecommissies. Een volledig overzicht hiervan is opgenomen in tabel 3 van de Annex.

Peter Kavelaars is secretaris/penningmeester van de Vereniging voor Belastingwetenschap. Madeleine Merx is bestuurslid van deze vereniging. Maarten en Sigrid zijn lid van de IBR-brainstromgroep, waarin wetenschappers van verschillende universiteiten en praktijkfiscalisten een aantal maal per jaar samen komen om een onderwerp op het gebied van Europees of internationaal belastingrecht diepgravend te bespreken. Sigrid is tevens namens Nederland lid van het academic committee van de European Association of Tax Law Professors (EATLP). Madeleine Merx is lid van de Academic Committee van EANOVAT (European Academic Network of VAT).¹⁰³

---

¹⁰¹ M.F. De Wilde, 'Kijk naar onze publicaties, transparanter dan dat wordt het niet' Erasmus Magazine 22 juni 2022,

<https://www.erasmusmagazine.nl/2022/06/22/kijk-naar-onze-publicaties-transparanter-dan-dat-wordt-het-niet/>.

¹⁰² 'Financieringen bijzondere leerstoelen Department Law & Tax Erasmus School of Law (2012-2022); Transparantie leerstoelen Law & Tax ESL', 29 juni 2022, <https://www.eur.nl/nieuws/financieringen-bijzondere-leerstoelen-department-law-tax-erasmus-school-law-2012-2022>

¹⁰³ <http://eanovat.org/>.

7 Tot slot

2022 was voor het departement Law & Tax een jaar van verandering. Niet alleen werd de nieuwe departementsstructuur een feit, maar ook droeg Sigrid Hemels als programmaleider medio februari het stokje over aan Madeleine Merckx. De inzet en toewijding van de leden van ons onderzoeksprogramma hebben samen met een goede overdracht van werkzaamheden gezorgd voor een soepele overgang. Dit maakte het opstellen van dit jaarverslag een omvangrijke, maar geen zware klus. Het departementsbestuur en de leden van het onderzoeksprogramma zijn Sigrid Hemels zeer erkentelijk voor de rol die zij tot begin 2022 heeft vervuld als programmaleider van het onderzoeksprogramma van thans het departement Law & Tax. Wij zijn verheugd dat zij nog aan ons onderzoeksprogramma verbonden blijft.

2022 was tegelijkertijd een jaar waarin we aan het begin weer werden geconfronteerd met een lockdown vanwege corona. Dit bood de nodige uitdagingen, maar gelukkig werd gedurende het jaar steeds meer mogelijk waardoor we ook onze internationale contacten weer konden ontmoeten en tevens nieuwe contacten konden leggen. Het is misschien cliché, maar het hebben van persoonlijk contact biedt toch meer mogelijkheden tot samenwerking en ontmoeting dan het digitale contact. We hebben dan ook in 2022 weer actief bijgedragen aan het internationale academische debat en we hopen dat 2023 weer voldoende mogelijkheden biedt tot dergelijke ontmoetingen en samenwerkingen.

Het programma mag in door de eerste geldstroom gefinancierde onderzoeks-fte klein zijn, maar in daadwerkelijk aantal betrokken onderzoekers en in onderzoeksoutput heeft het programma zich stevig op de wetenschappelijke en maatschappelijke kaart gepositioneerd. Dit blijkt ook uit de nationale en internationale waardering voor deelnemers aan het onderzoeksprogramma. Het programma heeft een duidelijke aantrekkingskracht op getalenteerde fiscaal onderzoekers. De sectie fiscaal recht van ESL en het Fiscaal Economisch Instituut van ESE geloven in het onderzoeksprogramma en de kracht en vergrote zichtbaarheid die uitgaat van het binnen een programma bundelen van het fiscale onderzoek op de EUR.

Belastingen zijn een integraal onderdeel van de samenleving. Internationaal, Europees, nationaal, en lokaal. Het belang neemt alleen maar toe. De fiscale vraagstukken waar het onderzoeksprogramma zich mee bezig houdt, zoals de verdeling van winstbelasting, digitalisering en duurzaamheid zijn onverminderd actueel. Zoals het belastingrecht zich steeds aan veranderende omstandigheden aanpast, doen de onderzoekers dat ook. Het onderzoeksprogramma is daarmee geen statisch vehikel, maar een dynamisch project dat zichzelf steeds blijft vernieuwen in aandachtspunten zonder het goede te behouden.

De vraagstukken waar de samenleving mee te maken heeft, vragen om gedegen fiscaal onderzoek, waarvan de resultaten worden vertaald naar de praktijk. Het onderzoeksprogramma levert deze wetenschappelijke en maatschappelijke bijdrage in volle overtuiging. Dat zullen we ook in 2023 blijven doen. Wij zien de toekomst enthousiast en met vol vertrouwen tegemoet!

Annex

Tabel 1: Personele formatie in fte's onderzoek per ultimo van het jaar

	2018	2019	2020	2021	2022
Hoogleraren	0,83	0,96	1,7	1,46	1,52
Overig WP	2,24	2,28	1,46	1,55	2,33
Promovendi	1,87	1,12	1,28	1,00	0,18
<i>Totaal</i>	4,94	4,36	4,44	4,01	4,03

Tabel 2: Promoties per jaar

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal lopende promotieonderzoeken	22	26	23	21	18
Aantal afgeronde promoties	1	1	0	2	3
Waarvan medewerker van de ESL	1	0	0	2	0
Waarvan buitenpromovendi	0	1	0	0	3

Tabel 3: Lidmaatschappen van promotie- en oppositiecommissies

2022	Datum promotie	Promovendus	Boektitel	Universiteit	Promotor/ promotiecommissie/ oppositie
prof. dr. S.J.C. Hemels	3 feb	C. Schwarz	Cross-border taxation of workers – New ways of working,	Lund University	Promotor (betrof licentiate, tussenstap tot doctoraat)
prof. dr. S.J.C. Hemels	14 apr	M. Tydeman-Yousef	Op zoek naar de heilige graal. Een fiscaal en juridisch onderzoek naar de anbi-categorie religie, levensbeschouwing en spiritualiteit	Erasmus Universiteit Rotterdam	Promotor
prof. dr. S.J.C. Hemels	15 sep	S.-C. Chen	Toward A Neutral Formulary Apportionment System In Regional Integration	Erasmus Universiteit Rotterdam	Voorzitter beoordelingscommissie
prof. dr. S.J.C. Hemels	20 okt	L.C. van Hulten	Treaty application for companies in a group	Erasmus Universiteit Rotterdam	Voorzitter beoordelingscommissie
prof. dr. P. Kavelaars	15 sep	S.-C. Chen	Toward A Neutral Formulary Apportionment	Erasmus Universiteit Rotterdam	Beoordelingscommissie

			System In Regional Integration		
prof. dr. P. Kavelaars	28 sep	G. Rekwest	Een fiscaal verdragsbeleid voor Curacao	Universiteit Leiden	Promotor
prof. dr. P. Kavelaars	20 okt	L.C. van Hulten	Treaty application for companies in a group	Erasmus Universiteit Rotterdam	Promotor
dr. D. Molenaar	14 apr	M. Tydeman-Yousef	Op zoek naar de heilige graal. Een fiscaal en juridisch onderzoek naar de anbi-categorie religie, levensbeschouwing en spiritualiteit	Erasmus Universiteit Rotterdam	Promotor
prof. dr. M.M.W.D. Merkx	29 apr	F. Tromp	Misbruk van recht in de Europese btw	Tilburg University	Promotiecommissie
prof. dr. M.F. de Wilde	13 jun	A.J. van Herwaarden	Intra-group financial transactions and the arm's length principle: a comparative and normative analysis	Rijksuniversiteit Groningen	Oppositiecommissie
prof. dr. M.F. de Wilde	20 okt	L.C. van Hulten	Treaty application for companies in a group	Erasmus Universiteit Rotterdam	Promotor

Tabel 4: Kwantitatieve onderzoeksresultaten per jaar

Academic	2018	2019	2020	2021	2022
International					
Articles (incl. Online)	8	12	9	9	11
Books	-	-	1	-	-
Book Chapters	6	12	4	15	14
PhD Theses	1	-	-	-	2
<i>International Total</i>	<i>15</i>	<i>24</i>	<i>14</i>	<i>24</i>	<i>27</i>
Dutch					
Articles	19	29	37	38	31
Books	-	2	1	2	-
Book Chapters	4	5	1	1	6
PhD Theses	-	-	-	2	1
<i>Dutch Total</i>	<i>23</i>	<i>36</i>	<i>39</i>	<i>43</i>	<i>38</i>
Academic Total	38	60	53	67	65
Professional	2018	2019	2020	2021	2022
International					
Articles (incl. Online)	1	4	6	6	6
Books	1	-	-	2	-
Book Chapters (incl. online)	1	1	2	-	5
<i>International Total</i>	<i>3</i>	<i>5</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>11</i>
Dutch					
Articles	20	30	36	56	28
Books	2	2	4	4	1
Book Chapters (incl. online)	8	22	25	34	26
Annotations	79	127	118	154	145
<i>Dutch Total</i>	<i>109</i>	<i>181</i>	<i>183</i>	<i>248</i>	<i>200</i>
Professional Total	112	186	191	256	211
Academic & professional Total	150	246	244	323	276
Other	2018	2019	2020	2021	2022
Lectures	98	141	78	59	78
Other Output	66	89	87	92	89
<i>Other Total</i>	<i>164</i>	<i>230</i>	<i>165</i>	<i>151</i>	<i>167</i>
Total	314	476	409	474	443

Tabel 5: Onderzoeksoutput 2022

1 Wetenschappelijke publicaties

1.1 Artikelen

1.1.1 Internationaal

1. Chen, S-C. (2022). Discourses in the Tampon Tax Campaign. *Analyze: Journal of Gender and Feminist Studies*, 17(31), 114-130.
2. Hemels, S.J.C. (2022). Tax presumptions in the Netherlands. *Revue européenne et internationale de droit fiscal*, 2022(2), 225-232.
3. Hornig, J., & Schippers, M.L. (2022). Compensation for cargo claims in reverse supply chains. *World Customs Journal*, 16 (1), 61-86.
4. Hulten, L.C. van, Korving, J.J.A.M. Korving & Nolten, A. (2022). DEBRA: A Good Idea?. *Finance and Capital Markets (formerly Derivatives & Financial Instruments)*. 23(3).
5. Merx, M.M.W.D. (2022). Closing the Geelen Loophole and Creating New Issues. *International Vat Monitor. A Global Guide to Sales Taxation*, 33(4).
6. Merx, M.M.W.D., Janssen, A.D.M., & Leenders, M. (2022). Platforms, a Convenient Source of Information Under DAC7 and the VAT Directive: A Proposal for More Alignment and Efficiency. *EC Tax Review*, 31(4), 202-218.
7. Merx, M.M.W.D. (2022). Just a Formality!: Substance over Form in EU VAT and the Right to Deduct Input VAT. *Intertax*, 50 (6&7), 1-12.
8. Ros, E. (2022). Free Movement of Persons Between the EU and Switzerland: Quo Vadis? *EC Tax Review*, 31(2022-5), 238-250.
9. de Wilde, M.F. (2022). Towards a "2020s Compromise" in International Business Taxation: Reflections on an Emerging New Tax Paradigm. *Bulletin for International Taxation*, 76(4), 207-215.
10. De Wilde, M.F. (2022) International company tax developments and some reflections on ways forward for the African continent. *Intertax* 2022(50).
11. De Wilde, M.F. (2022) Towards a "2020s Compromise" in International Business Taxation: Reflections on an Emerging New Tax Paradigm. *Bulletin for International Taxation*. 2022(76).

1.1.2 Nationaal

1. Adriaans, S.H.J.P. & Hulten, L.C. van (2022). De PPT en het normvereiste, *Weekblad fiscaal recht* 2022(206)
2. Albers, M., & Grundmann-van de Krol, C. (2022). Overdrachtsbelasting bij de verkrijging van rechten van deelneming in abi- en icbe-fondsen: Waar de WBR en de Wft elkaar ontmoeten. *Weekblad Fiscaal Recht*, 2022(7438), [130].
3. Boei, W. (2022). Bijzonder (corona)uitstel van betaling: een vloek of een zegen? *Weekblad Fiscaal Recht*, 2022(139), 896-902. [139].
4. Boei, W. (2022). Fiscalist in de toekomst - samen of toch alleen? *Weekblad Fiscaal Recht*, 2022(212), 1345-1350. [212].
5. Boomsluiters, E. (2022). Bewijslastverdeling en misbruikindicatoren in het secundaire Unierecht. *MBB*, 12(39), 17-24.
6. Chen, S-C. (2022). Towards A Benefit-Based Market Neutral Formulary Apportionment System in the EU: Reflections for the BEFIT Proposal. *MBB*, 2022(15), [49].
7. de Graaf, A.C.G.A.C (2022). Telewerken vanuit de Caribische jurisdicties van het Koninkrijk: Kansen en bedreigingen vanuit fiscaal perspectief. *MBB*, 91(3), 4-11.
8. Den Hoed, W.M. (2022). Ambtshalve cassatie in belastingzaken. *MBB* 2022(16), 4-14
9. Hemels, S.J.C. (2022). Manels: niet van deze tijd, ook niet in de fiscaliteit. *Weekblad Fiscaal Recht*, 152(7444), 1014-1018.
10. Hemels, S.J.C. (2022). Open Access publiceren en de fiscale wetenschap – Deel 1: Wat is het en wat is er mogelijk voor fiscalisten? *Weekblad Fiscaal Recht*, 7424(63), 413-420.

11. Hemels, S.J.C. (2022). Open Access publiceren en de fiscale wetenschap – Deel 2: Juridische aspecten. *Weekblad Fiscaal Recht*, 7425(67), 435-443.
12. Hemels, S.J.C. (2022). Instrumenteel gebruik van belastingen revisited. *Weekblad Fiscaal Recht*, 151(7459), 1464-1469.
13. Hulten, L.C. van (2022), Promovendus aan het woord. *Weekblad Fiscaal Recht* 2022(185).
14. Hulten, L.C. van (2022), Het OESO-modelverdrag meer geschikt voor vennootschappen in een groep. *Maandblad Belasting Beschouwingen* 2022(15).
15. Hulten, L.C. van (2022), Een groepsbenadering in het OESO-Modelverdrag. *NLFiscaal-Wetenschappelijk* 2022(30).
16. Janssen, A.D.M., & N. Verbaan (2022) 'Terug naar de tekentafel met het definitieve btw-systeem', *MBB* 2022 (31)
17. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). De OESO-statistieken inzake onderlinge overlegprocedures, tekenen van vooruitgang. *MBB*, (4), 22-28. [13].
18. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). Observaties ten aanzien van het nieuwe Nederlandse verrekenprijsbesluit: Transfer pricing. *MBB*, 2022(13), 23. [44].
19. Kastelein, R.H. (2022). Groene parkeerbelastingen in binnen- en buitenland. *MBB*, 5(17).
20. Kavelaars, P. (2022). Bewegende bronstaatbelastingen. *Weekblad Fiscaal Recht*, 107-113.
21. Kavelaars, P. (2022). Glashelder. *Weekblad Fiscaal Recht*, 106, 696-697.
22. Kavelaars, P. (2022). Het enige alternatief: een vermogensmutatiebelasting. *MBB*, 26, 2131.
23. Merx, M.M.W.D. (2022). De tijden veranderen, maar het WFR blijft bij de tijd (en daardoor relevant voor onderwijs, wetenschap en praktijk). *Weekblad Fiscaal Recht*, (7430), 586-588. [2022/87].
24. Merx, M.M.W.D., & den Hoed, W.M. (2022). Sans frontieres en ohne Grenzen: tijd voor een grensoverschrijdende fiscale eenheid in de btw? *MBB*, 2022(12), 4-15. [38].
25. Merx, M.M.W.D., Janssen, A.D.M., & Leenders, M. (2022). Platforms, een nuttige bron van informatie onder DAC7 en de Btw-richtlijn – een voorstel voor meer afstemming en efficiëncy', *MBB* 2022/45
26. Ros, E. (2022). Over markttoegang en de zoektocht naar de dispariteit. *NLFiscaal Wetenschappelijk*, 2022(19), 1-20. [19].
27. Ros, E., & Bruin, A.H.E. (2022). Smeerkuil 2.0: als je begrijpt wat ik bedoelde... *MBB*, 2022(13), 16-22. [43].
28. Schippers, M.L. (2022). Handelsliberalisatie en multilateralisme op hun retour? Over handelspolitiek, globalisatie en mondiale belastingontwikkelingen. *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, 2022(178), 3. [1].
29. Yousef, M. (2022). De anbi-categorie religie, spiritualiteit en levensbeschouwing - Fiscale verschillen. *Tijdschrift voor Religie, Recht en Beleid*, 2022(3).
30. de Wilde, M.F. (2022). De digitaliserende economie als aanjager van mondiale winstbelastinghervormingen. *Ondernemingsrecht*, (2), 1-11. [14].
31. de Wilde, M.F. (2022). Naar een '2020s Compromise'; Reflecties op een ontwikkelend nieuw winstbelastingparadigma. *Fiscaal Weekblad FED*, 4(20), 1-9.

1.2 Boeken

1.2.1 Proefschriften

1. Chen, S-C. (2022). *Towards a Neutral Formulary Apportionment System in Regional Integration*. [Doctoral Thesis, Erasmus University Rotterdam]. Erasmus University Rotterdam (EUR).
2. Yousef, M. (2022). *Op zoek naar de heilige graal: Een juridisch en fiscaal onderzoek naar de anbi-categorie religie, spiritualiteit en levensbeschouwing*. [Doctoral Thesis, Erasmus University Rotterdam]. Erasmus University Rotterdam (EUR).
3. Hulten L.C. van (2022). *Treaty Application for Companies in a Group*. [Doctoral Thesis, Erasmus University Rotterdam]. Erasmus University Rotterdam (EUR).

1.3 Hoofdstukken in een boek

1.3.1 Internationaal

1. Hemels, S.J.C., del Federico, L., Rozas, J-A., & Giorgi, S. (2022). Introduction. In L. del Federico, S. Hemels, J-A. Rozas, & S. Giorgi (Eds.), *Taxation and Cultural Heritage* (pp. 1-6). *IBFD*.
2. Hemels, S.J.C. (2022). International tax treaties and cultural heritage. In L. del Federico, S. Hemels, J-A. Rozas, & S. Giorgi (Eds.), *Taxation and Cultural Heritage* (pp. 133-159). *IBFD*.
3. Hemels, S.J.C. (2022). Paying taxes with cultural heritage or rather an exemption upon inheritance? In L. del Federico, S. Hemels, J-A. Rozas, & S. Giorgi (Eds.), *Taxation and Cultural Heritage* (pp. 379-390). *IBFD*.
4. Hemels, S.J.C., & Rozas, J-A. (2022). Conclusion. In L. del Federico, S. Hemels, J-A. Rozas, & S. Giorgi (Eds.), *Taxation and Cultural Heritage* (pp. 417-434). *IBFD*.
5. Hemels, S.J.C. (2022). Exchange of information and recovery assistance: background, history and legal basis. In S. Douma, O. Marres, H. Vermeulen, & D. Weber (Eds.), *Terra/Wattel European Tax Law, vol. 1 General topics and direct taxation* (8 ed., pp. 823-833). Kluwer Law International.
6. Hemels, S.J.C. (2022). The Directive on Administrative Cooperation. In S. Douma, O. Marres, H. Vermeulen, & D. Weber (Eds.), *Terra/Wattel European Tax Law, vol. 1 General topics and direct taxation* (8 ed., pp. 835-889). Kluwer Law International.
7. Hemels, S.J.C. (2022). Concurrence rules. In S. Douma, O. Marres, H. Vermeulen, & D. Weber (Eds.), *Terra/Wattel European Tax Law, vol. 1 General topics and direct taxation* (8 ed., pp. 913-916). Kluwer Law International.
8. Hemels, S.J.C. (2022). No Vote, No Tax! Taxation and Women's Suffrage Movements. In P. Essers (Ed.), *History and Taxation*.
9. Jie-A-Joen, C.S.J., van Herksen, M. I. E., & Albayrak, O. (2022). Recent Developments on Transfer Pricing and Business Restructurings. In *Transfer Pricing Developments Around the World 2022* (pp. 213). Kluwer Law International.
10. Kavelaars, P. (2022). Bron- of woonstaatheffing: J. Korving e.a. (red), *Taxes Crossing Borders* (and ax Professors Too), Maastricht University Press, Maastricht, 2022., 139-156.
11. Merkx, M.M.W.D. (2022). Platform liability an efficient and fair collection model for VAT? In F. Matesanz (Ed.), *VAT Challenges and opportunities in the new digital economy* (pp. 15-29). Madrid VAT Forum Foundation.
12. Molenaar, D. (2022). Tax Incentives for Artists and Contemporary Art. In L. del Federico, S. Hemels, J-A. Rozas, & S. Giorgi (Eds.), *Taxation and Cultural Heritage* (pp. 405-415). *IBFD*.
13. Schippers, M.L, Scholten, J., Groenendijk, J., Wingerter, B., & Long, E. (2022). Netherlands - Transfer Pricing and Customs Valuation. In A. J. Bakker, & B. R. Obuoforibo (Eds.), *Transfer Pricing and Customs Valuation: two worlds to tax as one*, International Bureau of Fiscal Documentation (*IBFD*).
14. de Wilde, M.F. (2022) Company tax proposals and tax policy initiatives. In Douma, S., Marres, O., Vermeulen, H. & Weber, D. (eds.). *European Tax Law* (8 ed., p.771-799) Kluwer Law International

1.3.2 Nationaal

1. de Bont, G.J.M.E. (2022). Boetebewijsrecht. In *Verschuivende machtsverhoudingen in de fiscaliteit: Jubileumbundel ter gelegenheid van 150 jaar Weekblad Fiscaal Recht* (1 ed., Vol. 2022, pp. 17-22)
2. Hemels, S.J.C. (2022). Dutch Tax incentives for Private Patronage: Neither Thin Soup Nor Philanthrocapitalists Taking Over. In *Rara avis: Liber amicorum Peter J. Wattel* (pp. 119). Wolters Kluwer.
3. Hulten, L.C. van (2022). Het Nederlandse verdragsbeleid – de OESO aan zet?. in: P.H.J. Essers e.a. (red.), *Verschuivende machtsverhoudingen in de fiscaliteit. Jubileumbundel ter gelegenheid van 150 jaar Weekblad Fiscaal Recht*, Deventer: Wolters Kluwer 2022.
4. Merkx, M.M.W.D. (2022). Unanimiteit in de btw ... en nu is het afgelopen! In P. Essers, F. Herreveld, S. Jansen, L. Stevens, & W. Vennix (Eds.), *Verschuivende machtsverhoudingen in de fiscaliteit: 150 jaar Weekblad Fiscaal Recht* (pp. 139-146). Wolters Kluwer.

5. Schippers, M.L. (2022). The Union Customs Code. In *Terra/Wattel European Tax Volume II: Indirect Taxation (7 ed., Vol. 2, pp. 3-58)*. Wolters Kluwer. Fiscale handboeken Vol. 2 No. 7
6. de Wilde (2022) Dislocation refuted? In *Rara avis: Liber amicorum Peter J. Wattel* (pp. 119). Wolters Kluwer. (p. 197-205)

2 Vakpublicaties

2.1 Artikelen

2.1.1 Internationaal

1. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). Managing and resolving transfer pricing disputes. *Corporate disputes magazine*, April-June
2. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). New Dutch Transfer Pricing Guidance Focuses on Financial Transactions.
3. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). The Newly Updated Dutch Transfer Pricing Guidance, Part 2: Treatment of Intercompany Financial Transactions. *Tax Management International Journal*, 51(8).
4. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). The Newly Updated Dutch Transfer Pricing Guidance, Part 4: Intra-Group Services. *Tax Management International Journal*, 51(9).
5. Jie-A-Joen, C.S.J., & van Herksen, M.I.E. (2022). The Newly Updated Dutch Transfer Pricing Guidance, Part 5, Financial Service Entities. *Tax Management International Journal*, 51(10).
6. Schippers, M.L. (30 september 2022) Customs Duty in independent of transfer price, German court says, op Tax Note.

2.1.2 Nationaal

1. Arzini, N.P. (2022). Btw-aftrek bij inbreng om niet. *BtwBrief* 2022(24).
2. Albers, M. (2022). Een complexe benadering bij toepassing van de samenloopvrijstelling. *Fiscale Berichten voor het Notariaat (FBN)*, 2022(9), [35].
3. de Bont, G.J.M.E. (2022). Integriteit: de sleutel tot de beteugeling van de belastingadviseur?! *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(1904), [1904].
4. de Bont, G.J.M.E. (2022). Koester het knelpunt. *Het Register - Vaktijdschrift van het Register Belastingadviseurs*, 2022(4), 5.
5. Chen, S.-C. (2022). De Promovendus Aan Het Woord: Towards a Neutral Formulary Apportionment System in Regional Integration. *Weekblad Fiscaal Recht*, 7444, 1032-1033.
6. Gomes Vale Viga, M. (2022). Onverbreekelijk en toch gescheiden? *Vakstudie Nieuws* 2022/33.0
7. Gomes Vale Viga, M. (2022). Schrap bij verkoop vastgoed splitsing (als tussenstap) maar uit stappenplan. *Vakstudie Nieuws* 2022/9
8. Gomes Vale Viga, M. (2022). Over verduidelijking van 'in wezen nieuwbouw' en levering van bebouwde grond op basis van vertrouwen. *FBN*, 2022/52.
9. Gomes Vale Viga, M., van der Plank, P. (2022). WKO fiscaal en civiel beschouwd. *FBN* 2022/14
10. Gomes Vale Viga, M. (2022). Bouwen en slopen anno 2022: Is iets vervaardigd en, zo ja, wat dan? (III) *WPNR* 2022/7386.
11. Gomes Vale Viga, M. (2022). Bouwen en slopen anno 2022: Is iets vervaardigd en, zo ja, wat dan? (II) *WPNR* 2022/7385.
12. Gomes Vale Viga, M. (2022). Bouwen en slopen anno 2022: Is iets vervaardigd en, zo ja, wat dan? (I) *WPNR* 2022/7384
13. Gomes Vale Viga, M. (2022). Hoe 'om' te gaan met art. 37d Wet OB? *FBN* 2022/29.
14. Hemels, S.J.C. (2022). Anbi-verplichting publicatie namen bestuurders AVG-proof? *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 23(14), 1-5. [1410].
15. Kastelein, R.H. (2022). Bouwterrein: OZB voor gebruikers? *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(24), [449].
16. Kavelaars, P. (2022). De Wet minimum winstbelasting 2024. *NLFiscaal Opinie*, 2022/30.
17. Kavelaars, P. (2022). Van Codes, Principles en Trade Marks (opinie). *NTRF Beschouwingen*, 2960(31-32), 3-5.

18. Merkx, M.M.W.D. (2022). Aftrek en teruggaaf van btw zonder paarse krokodillen. *BTW-bulletin*, 3(19), [19].
19. Merkx, M.M.W.D. (2022). Nieuwe plaats-van-dienstregels voor gemakkelijheidsdiensten: vermaak voor de btw'er. *BTW-bulletin*, 2022(11), [80].
20. Merkx, M.M.W.D., & Leenders, M. (2022). Eindejaarstips en tips voor 2023. *BTW-bulletin*, 2022(12), [86].
21. Molenaar, D. (2022). Opinie: Liever een freelancer dan een bureaucraat. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 5 (482), 1-3. [482].
22. Merkx, M., & Janssen, A. (2022). Laat de OSS geen vrijplaats worden. *NLFiscaal Opinie*, 2022(17).
23. de Wilde, M.F. (2022) Waarom Pijler 2-bijheffing verdragsaanpassing verlangt. *NLFiscaal Opinie* 2022(4)
24. de Wilde, M.F. (2022) Over een dierenboerderij en gelijkheid volgens het Pijler 2-commentaar. *NLFiscaal Opinie* 2022(11)
25. de Wilde, M.F. (2022). Over een dierenboerderij en gelijkheid volgens het Pijler 2-commentaar. *NLFiscaal Opinie*, (11), 1-4
26. de Wilde, M.F. (2022). Waarom Pijler 2-bijheffing verdragsaanpassing verlangt. *NLFiscaal Opinie*, (4), 1-8.
27. de Wilde, M.F., & Wisman, C. (2022) Ook EA-Hof omarmt na HvJ in Lexel arm's length standaard als baken, wat nu?, *NLFiscaal Opinie* 2022 (21)
28. de Wilde, M.F. (2022). Een perspectief op rechtswetenschap, academische vrijheid, integriteit en onafhankelijkheid. *Ars Aequi*, (33), 33-35. [AA20220033].

2.2 Boeken

2.2.2 Nationaal

1. Gomes Vale Viga, M., van Straaten, J.C., Rozendal, A., Schoenmaker, F.A.M. (2022) *Wegwijs in de Overdrachtsbelasting* (27e druk/2022). SDU

2.3 Hoofdstukken in een boek

2.3.1 Internationaal

1. Molenaar, D. (2022). The Tax Implications of the International Disposition of Music Catalogs. In K. Abdo, & J. Abdo (Eds.), *The International Disposition of Music Catalogs* (pp. 112). International Association of Entertainment Lawyers.
2. Hemels, S.J.C. (2022). Exchange of information and recovery assistance: background, history and legal basis. In S. Douma, O. Marres, H. Vermeulen, & D. Weber (Eds.), *Terra/Wattel European Tax Law*, vol. 1 General topics and direct taxation, Student Edition (8 ed., pp. 661-667). Wolters Kluwer. FED Fiscale Studieresie
3. Hemels, S.J.C. (2022). The Directive on Administrative Cooperation. In S. Douma, O. Marres, H. Vermeulen, & D. Weber (Eds.), *Terra/Wattel European Tax Law*, vol. 1 General topics and direct taxation, Student Edition (8 ed., pp. 669-700). Wolters Kluwer. FED Fiscale Studieresie
4. Hemels, S.J.C. (2022). Concurrence rules. In S. Douma, O. Marres, H. Vermeulen, & D. Weber (Eds.), *Terra/Wattel European Tax Law*, vol. 1 General topics and direct taxation, Student Edition (8 ed., pp. 715-717). Wolters Kluwer. FED Fiscale Studieresie
5. de Wilde, M.F. (2022) Company tax proposals and tax policy initiatives. In Douma, S., Marres, O., Vermeulen, H. & Weber, D. (Eds.). *Terra/Wattel European Tax Law*, vol. 1 General topics and direct taxation, Student Edition (8 ed. pp. 771-800). Wolters Kluwer. FED Fiscale Studieresie.

2.3.2 Nationaal

1. Kavelaars, P., Adeler, J., Beeks, D., & Lopez Ramirez, J. (2022). *Het fiscale stelsel in het Caribisch Koninkrijk*. (5e druk ed.) Sdu Uitgevers.
2. Kavelaars, P., Heithuis, E.J.W., & Schuver, B.S. (2022) *Inkomstenbelasting*. Uitgeverij Kluwer.

2.4 Bijdragen aan encyclopedische werken (online)

1. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 2b WIB, definitie grensoverschrijdende ruling
2. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 2c WIB, definitie grensoverschrijdende verrekenprijfsafpraak
3. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikelen 4a tot en met 4p en 6a WIB, spaarrenterichtlijn
4. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 6 WIB, automatische gegevensuitwisseling - algemeen
5. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 6b WIB, automatische gegevensuitwisseling - DAC 1
6. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 6c en de artikelen 10a tot en met 10fa WIB, automatische gegevensuitwisseling - CRS DAC 2
7. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 6d WIB, automatische gegevensuitwisseling - grensoverschrijdende rulings en verrekenprijfsafspraken DAC 3
8. Boei, W. (2022) Artikelsgewijs commentaar *NDFR* bij artikel 6e WIB, automatische gegevensuitwisseling verstrekking landenrapporten CbCR DAC 4
9. Boomsluit, E. (2022). Bedrijfsfusie, artikelsgewijs commentaar. In *NLFiscaal Kennisbank*: Artikelsgewijs commentaar Deel Vennootschapsbelasting
10. Boomsluit, E. (2022). Juridische splitsing, artikelsgewijs commentaar. In Artikelsgewijs commentaar Deel Vennootschapsbelasting *NLFiscaal Kennisbank*
11. Boomsluit, E. (2022). Juridische fusie, artikelsgewijs commentaar. In Artikelsgewijs commentaar Deel Vennootschapsbelasting *NLFiscaal Kennisbank*
12. Gruson, J. (2022). Commentaar *NLFiscaal* bij artikelen 5, 5a, 5b, 5d en 37e
13. Gruson, J. (2022). Commentaar *NDFR* bij artikelen 6, 6b, 6d, 6g, 6h, 6i, 6j, 6k en 37e Wet OB 1968.
14. Hemels, S.J.C. (2022). Commentaar artikel 5b AWR (definitie anbi). In *Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht, Deel Formeel belastingrecht (on-line naslagwerk)* Sdu Uitgevers.
15. Hemels, S.J.C. (2022). Commentaar artikel 6.32 tot en met 6.39a (giftenaftrek). In *Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht, Deel Inkomstenbelasting (on-line naslagwerk)* Sdu Uitgevers.
16. Hemels, S.J.C. (2022). Commentaar artikel 16 (giftenaftrek), 6 (vrijstelling algemeen belang lichamen), 9, lid 1, onderdeel (aftrek vrijwilligers), artikel 9.1.h (oud) en diens opvolger artikel 9a (aftrek fondswervende activiteiten). In *Nederlandse Documentatie Fiscaal Recht, Deel Vennootschapsbelasting (on-line naslagwerk)* Sdu Uitgevers.
17. Hulten., L.C. van (2022). Commentaar *NLFiscaal* bij artikelen 17, 17a, 18 en 19 Wet VpB 1969
18. Hulten., L.C. van (2022). Commentaar *NLFiscaal* bij artikelen 1.1 t/m 6.4, Wet BB 2021.
19. Hulten., L.C. van (2022). Commentaar *NLFiscaal* bij artikel 4 Wet DB 1965.
20. Makkinga, F.J.H.L. (2022). Artikelsgewijs commentaar bij art. 223 Gemeentewet, *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie, Deel Lokale Belastingen en Milieuheffingen*, Wolters Kluwer;
21. Makkinga, F.J.H.L. (2022). Artikelsgewijs commentaar bij art. 224 Gemeentewet, *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie, Deel Lokale Belastingen en Milieuheffingen*, Wolters Kluwer;
22. Makkinga, F.J.H.L. (2022). Artikelsgewijs commentaar bij art. 17 Wet WOZ, *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie, Deel Lokale Belastingen en Milieuheffingen*, Wolters Kluwer;
23. Monsma, A.P. (2022). Commentaar provinciale heffingen in *NDFR* online encyclopedie. Web publication/site, Sdu Uitgevers.
24. Monsma, A.P. (2022). Commentaar gemeentelijke heffingen in *NDFR*, online encyclopedie. Web publication/site, Sdu Uitgevers.

2.5 Annotaties

1. Arzini, N.P. (2022). Vaststelling criteria begrip 'verbouwing' nodig voor btw-heffing bij levering verbouwd gebouw? (prej.vr. zaak Promo 54). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(2666).

2. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Ter beschikking stellen van personeel. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(2866).
3. Arzini, N.P. (2022). Wat is plaats van dienst voor organisatie interactieve erotische sessies? (prej.vr. zaak Westside Unicat). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(3668).
4. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Lagere vergrijpboete in verband met niet melden rechtsbijstandsrecht; btw-fraude. Case note on: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 20/09/22, ECLI:NL:GHARL:2022:8130 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(3592).
5. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T.. (2022). Geen ondernemerschap dga bij transformatie kantoorruimte tot woningen en levering twee-onder-een-kap. Case note on: Rechtbank Gelderland, 29/08/22, ECLI:NL:RBGEL:2022:5070 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(3494).
6. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T.. (2022). Rechtbank stelt prejudiciële vragen met betrekking tot begrip 'in wezen nieuwbouw'. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 31/01/22, ECLI:NL:RBZWB:2022:378 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(998).
7. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T.. (2022). Verstrekking voucher om niet aan werknemer geen fictieve dienst (GE Aircraft Engine Services). Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 17/11/22, C-607/20 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(3799).
8. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). 8Levering van schoolgebouw door gemeente aan stichting is economische activiteit. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 4/02/22, 19/05968, ECLI:NL:HR:2022:131 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(616).
9. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Btw-vrijstelling vermogensbeheer niet van toepassing op aan ondernemingspensioenfondsen geleverde diensten. Case note on: Gerechtshof Amsterdam, 2/12/21, ECLI:NL:GHAMS:2021:4096 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(789).
10. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Diensten aan pensioenfondsen vallen onder beheer van beleggingsfondsen en zijn btwvrijgesteld. Case note on: Rechtbank Gelderland, 24/05/22, ECLI:NL:RBGEL:2022:2612, *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(3125).
11. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Doneren van MB's leidt niet tot meervoudig gebruik databundel smartphoneabonnement. Case note on: Rechtbank Gelderland, 1/07/21, ECLI:NL:RBGEL:2021:3377 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(47).
12. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Draagtassen niet onderworpen aan het verlaagde tarief I. Case note on: Rechtbank Noord-Holland, 8/07/21, ECLI:NL:RBNHO:2021:12724 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(1919).
13. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Geen aanspraak op bijdrage BTW-compensatiefonds voor gescheiden inzamelen I. Case note on: Rechtbank Den Haag, 30/12/21, ECLI:NL:RBDHA:2021:15979 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(1626).
14. Arzini, N.P., & Becks, J.P.W.H.T. (2022). Geen fiscale eenheid door ontbreken organisatorische verwevenheid stichting en joint venture. Case note on: Gerechtshof Amsterdam, 29/03/22, ECLI:NL:GHAMS:2022:1080 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(2863).
15. Boei, W. (2022). Evaluatie fbi en vbi en Kamerbrief over evaluatie fbi en vbi. Case note on: Ministerie van Financien, 7/07/22 *NLFiscaal*, 2022(1434).
16. Boei, W. (2022). Toepassing foutenleer bij buitenlandse ondernemingswinsten. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 28/01/22 (Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 28 januari 2022, nrs. 19/3122 en 19/3123, ECLI:NL:RBZWB:2022:393.). *NLFiscaal*, 2022(0666).
17. de Bont, G.J.M.E. (2022). Mogelijkheid tot oplegging strafrechtelijke ontnemingsmaatregel bij fiscale delicten. 35. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 23/11/21, ECLI:NL:HR:2021:1703 *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(7), 771-782.
18. de Bont, G.J.M.E. (2022). Motivering voor verlenging redelijke termijn ontbreekt. 29. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 24/09/21, ECLI:NL:HR:2021:1351 *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(6), 615640.
19. de Bont, G.J.M.E. (2022). Vermoedelijke schending verschoningsrecht advocaten in strafrechtelijk onderzoek. 194. Case note on: Rechtbank Den Bosch, 22/03/22, ECLI:NL:RBOBR:2022:1035 *Jurisprudentie Onderneming & Recht (JOR)*, 2022(07/08), 2475-2498.

20. de Bont, G.J.M.E. (2022). Volgens het Europeesrechtelijke verdedigingsbeginsel moet de Inspecteur belanghebbende expliciet op de hoogte stellen van zijn voornemen om naheffingsaanlagen omzetbelasting op te leggen. 109. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 24/06/22, ECLI:NL:HR:2022:934 *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(18).
21. Boomsluit, E. (2022). Beleidsbesluit omzetting rechtspersoon. *NLFiscaal*, 2022(0954).
22. Boomsluit, E. (2022). Aan splitsing kan geen terugwerkende kracht worden verleend: Noot bij RB Zeeland-West-Brabant 12 januari 2022, nr. 19/976. *NLFiscaal*, 2022(0355).
23. Boomsluit, E. (2022). Besluit bedrijfsfusie: Toepassing artikel 14, lid 2, Wet VpB 1969, MvF 12 augustus 2022. *NLFiscaal*, 2022(1752).
24. Boomsluit, E. (2022). Besluit juridische afsplitsing: Toepassing artikel 14a, lid 3, Wet VpB 1969, MvF 12 augustus 2022. *NLFiscaal*, 2022(1751).
25. Boomsluit, E. (2022). Besluit juridische fusie: Toepassing artikel 14b, lid 3, Wet VpB 1969, MvF 12 augustus 2022. *NLFiscaal* 2022 (1750).
26. Boomsluit, E. (2022). Besluit zuivere splitsing: Toepassing artikel 14a, lid 3, Wet VpB 1969, MvF 12 augustus 2022. *NLFiscaal*, 2022(1749).
27. Boomsluit, E. (2022). Geen synergiegoodwill op fiscale hoofdhuisbalans waarop kan worden afgeschreven. *NLFiscaal*, 2022(0665).
28. Boomsluit, E. (2022). Inbreng verhuurde onderneming in nieuw opgerichte bv; geruisloze-inbrengfaciliteit. *NLFiscaal*, 2022(2380).
29. Boomsluit, E. (2022). Keuze voor juridische splitsing niet zakelijk; hoofddoel belastingontwijking. Noot bij Hof Arnhem- Leeuwarden 27 september 2022, 20/01107. *NLFiscaal*, 2022(2081).
30. Gomes Vale Viga, M. (2022). Netwerkvrijstelling. Vrijstelling van overdrachtsbelasting voor verkrijging van het bronnet van een warmte-koude-opslaginstallaties (WKO). Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 3/12/21, ECLI:NL:HR:2021:1813. *Fiscaal tijdschrift FED* 2022/18
31. Gomes Vale Viga, M. (2022). Subparticipatie (synthetic securitization) kwalificeert als van btw vrijgestelde kredietverlening. *Fiscaal Tijdschrift FED*, 2022/124.
32. Gomes Vale Viga, M. (2022). Schadeafhandelingsdiensten zijn voor de btw geen diensten door raadgevende personen. *Fiscaal Tijdschrift FED*, 2022/100.
33. Gomes Vale Viga, M. (2022). Formele eis van btw-registratie afnemer bij optie voor belaste levering doorstaat Unierechtelijke toets. *Fiscaal Tijdschrift FED*, 2022/90
34. Gruson, J. (2022). Hoge Raad geeft aanwijzingen voor vereiste verwevenheid fiscale eenheid. Noot bij: Hoge Raad 18/02/2022, ECLI:NL:HR:2022:269. *NLFiscaal*, 2022(0457).
35. Gruson, J. (2022). Uitleg begrip 'voucher voor meervoudig gebruik'. Noot bij: Hof van Justitie 28/04/2022, C-637/20, ECLI:EU:C:2022:304. *NLFiscaal* 2022(0997).
36. Gruson, J. (2022). Toepassing laag btw-tarief voor Gladskin-producten? Noot bij: A-G Hoge Raad 30/06/2022, ECLI:NL:PHR:2022:645. *NLFiscaal* 2022(1585) .
37. Gruson, J. (2022). "Lithuanian condition for option to charge VAT on VAT-exempt supply only if buyer is VAT registered is compliant with VAT Directive: ARVI ir ko (c-56/21). Annotation Court of Justice 20/06/2022, C- 56/21, ECLI:EU:C:2022:509. *EU Law Live* 13/07/2022.
38. Gruson, J. (2022). Besluit WOB-verzoek risicoselectie omzetbelasting. Noot bij: MvF 27/07/2022. *NLFiscaal* 2022(1586).
39. Gruson, J. (2022), Wetsvoorstel 'Implementatie Richtlijn betalingsdienstaanbieders'. Noot bij MvF 24/06/2022. *NLFiscaal* 2022(2282).
40. Gruson, J. (2022), Correctie van btw-aangifte in geval van onjuist gehanteerd tarief. Noot bij: HvJ 08/12/2022, C-378/21, ECLI:EU:C:2022:968. *NLFiscaal* 2022(2443).
41. Gruson, J. & Mediratta, N. (2022), Hauptzollamt Hamburg. Place of importation. Import of vehicle into EU territory in breach of customs legislation. Annotation Court of Justice 08/09/2022, C-368/21. *Highlights & Insights on European Taxation* 2022(368).
42. Hulsten, L.C. van (2022), Geen deelnemingsvrijstelling voor dividend van Zuid-Koreaanse vastgoeddeelneming. Noot bij: Hof Amsterdam 5 april 2022, 20/00576, ECLI:NL:GHAMS:2022:1038. *NLFiscaal* 2022(0874).

43. Hulten, L.C. van (2022), Deelnemingsvrijstelling n.v.t. op valutawinst; voorfusieverliezen. Noot bij: A-G Wattel 24 mei 2022 met nummer 21/05123, ECLI:NL:PHR:2022:509. NLFiscaal 2022(1330).
44. Hulten, L.C. van (2022), Conceptwetsvoorstel 'Minimumbelasting 2024 (Pillar 2). NLFiscaal 2022(2223).
45. Hulten, L.C. van (2022), HvJ beantwoordt prejudiciële vraag over uitleg Moeder-dochterrichtlijn. Noot bij: HvJ 20 oktober 2022, C-295/21, ECLI:EU:C:2022:812. NLFiscaal 2022(2284).
46. Hulten, L.C. van (2022), Belgische regeling voor terugname waardeverminderingen niet strijdig met VWEU. Noot bij: HvJ 10 november 2022, C-414/21, ECLI:EU:C:2022:871. NLFiscaal 2022(2509).
47. Kastelein, R.H. (2022). Aanslag precariobelasting ten onrechte opgelegd. Verordening biedt geen grondslag voor heffing. Case note on: Rechtbank Noord-Nederland, 12/01/22, ECLI:NL:RBNNE:2022:33 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 8(149).
48. Kastelein, R.H. (2022). Aanslagen forensenbelasting ten onrechte opgelegd door schending vertrouwensbeginsel. 395. Case note on: Rechtbank Rotterdam, 14/09/22, ECLI:NL:RBROT:2022:7696 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(21).
49. Kastelein, R.H. (2022). Gemeente mag referentieobject met relatief behoorlijk lage m³-prijs niet zonder nadere motivering buiten beschouwing laten. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 29/04/22, ECLI:NL:HR:2022:664 *Fiscaal Weekblad FED*, 2022(70).
50. Kastelein, R.H. (2022). Naheffing van parkeerbelasting is geen black box. 76. Case note on: Rechtbank Rotterdam, 3/12/21, ROT 20/2124, ECLI:NL:RBROT:2021:12203 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 4(76).
51. Kastelein, R.H. (2022). Object met woonbestemming, waarbij de bouwwerkzaamheden nog niet zijn aangevangen, is geen woning. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 21/01/22, ECLI:NL:HR:2022:49 *Fiscaal Weekblad FED*, 2022(35).
52. Kastelein, R.H. (2022). Verhoging precariobelastingtarief woonboten leidt niet tot onverbindendverklaring verordening. *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(14), [262].belastingrechtspraak, 2022(..c* (X en Y)).
53. Kavelaars, P. (2022). Agents niet in fictieve dienstbetrekking. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 27/05/22, 21/03943 (Agents niet in fictieve dienstbetrekking). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(98c*).
54. Kavelaars, P. (2022). Artiest (dj) en verrekening van bronstaatbelasting. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 24/09/21, 20/01875 (Artiest (dj) en verrekening van bronstaatbelasting). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(7c*).
55. Kavelaars, P. (2022). Loondoorbetaling aan niet-inwoner belastbaar in Nederland. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 2/09/22, 21/00883 (Loondoorbetaling aan niet-inwoner belastbaar in Nederland). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(125c*).
56. Kavelaars, P. (2022). Onderbroken uitzendwerkzaamheden vormen geen continue werkzaamheden in loondienst. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 13/10/22, C-713/20 (Onderbroken uitzendwerkzaamheden vormen geen continue werkzaamheden in loondienst). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(..c* (X en Y)).
57. Kavelaars, P. (2022). Prijsgeven aanspraak op na-indexatie. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 11/03/22, 20/03684 (Prijsgeven aanspraak op na-indexatie). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(72c*).
58. Kavelaars, P. (2022). Verzekeringsplicht piloten. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 19/05/22, C-33/21 (Verzekeringsplicht piloten). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(88c* (Ryanair)).
59. Makkinga, F.J.H.L. (2022). Gecorrigeerde vervangingswaarde gezinsvervangend tehuis. Correctie wegens technische veroudering. Onterechte verlenging levensduur van de installaties. Heffingsambtenaar maakt niet aannemelijk dat de vastgestelde waarde niet te hoog is. Geschil over restwaarde en perceeloppervlakte behoeven daarom geen behandeling. Waardebepaling in

- goede justitie. 253. Case note on: Hof Arnhem-Leeuwarden, 12/04/22, ECLI:NL:GHARL:2022:2742 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(14).
60. Makkinga, F.J.H.L. (2022). Huurwaardekapitalisatiemethode opslagruimte. Eigen huurcijfer is bepalend voor de huurwaarde, omdat sprake is van een zakelijke huurtransactie. Dat er bijzondere voorwaarden in de huurovereenkomst zijn opgenomen (onder meer een recht van de huurder om het bedrijf van de verhuurder te kopen) maakt dit niet anders. 66. Case note on: Rechtbank Midden-Nederland, 9/12/21, ECLI:NL:RBMNE:2021:6019 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(4).
61. Makkinga, F.J.H.L. (2022). Huurwaardekapitalisatiemethode. Verkrijgingsfictie. Heffingsambtenaar maakt de waarde niet aannemelijk door slechts te stellen dat de waarde niet te hoog is vastgesteld gezien de hogere transactieprijs van het object zelf (verkocht in verhuurde staat). Ook belanghebbende maakt de waarde niet aannemelijk. Waardering in goede justitie. 369. Case note on: Rechtbank Amsterdam, 30/05/22, ECLI:NL:RBAMS:2022:2868 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(20).
62. Merx, M.M.W.D. (2022). Beantwoording prejudiciële vraag over plaats van dienst bij btw-fraude. 2222. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 27/10/22, C-641/21, ECLI:EU:C:2022:842 *NLFiscaal*, 7(46).
63. Merx, M.M.W.D. (2022). Bij ontbreken daadwerkelijke factuur kan overeenkomst als btw-factuur worden aangemerkt. 103. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 29/09/22, C-235/21, ECLI:EU:C:2022:739 (Raiffeisen Leasing). *Fiscaal Weekblad FED*, 2022(19/20).
64. Merx, M.M.W.D. (2022). Btw ook aftrekbaar bij advertentiediensten die duur zijn en niet leiden tot toename van de omzet. *Fiscaal Weekblad FED*, (7), [36].
65. Merx, M.M.W.D. (2022). Btw-wetgeving Litouwen over aftrek voorbelasting strijdig met Btw-richtlijn. 2022/1969. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 15/09/22, C-227/21 (HA.EN). *NLFiscaal*, 7(41), 11-13.
66. Merx, M.M.W.D. (2022). Geen btw-aftrek voor afnemer van vermeende vrijgestelde dienst. 28. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 13/01/22, ECLI:EU:C:2022:2 *Fiscaal Weekblad FED*, 5(28).
67. Merx, M.M.W.D. (2022). Herziening aftrek omdat koper niet voldeed aan voorwaarde van belast gebruik. 496. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 25/02/22, ECLI:NL:HR:2022:301 *NLFiscaal*, 7(10), 13.
68. Merx, M.M.W.D. (2022). Litouwse btw-regeling niet strijdig met Btw-richtlijn. 1382. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 30/06/22, C-56/21, ECLI:EU:C:2022:509 *NLFiscaal*, 7(29), 12-14.
69. Merx, M.M.W.D. (2022). Ook nummerverving bij gebruik btw-identificatienummer EU-land van vertrek. 93. Case note on: Hof van Justitie (HvJ), 7/07/22, C-696/20, ECLI:EU:C:2022:528 *Fiscaal Weekblad FED*, 2022(17/18).
70. Merx, M.M.W.D. (2022). Poolse btw-regeling voor landbouwers mogelijk strijdig met Btw-richtlijn. *NLFiscaal*, 7(15), 8. [0727].
71. Merx, M.M.W.D. (2022). Vermogensetikettering woning in gezamenlijk eigendom van echtgenoten/vennoten in vennootschap onder firma. 23. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 17/12/21, 19/05647, ECLI:NL:HR:2021:1836 *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 4(23).
72. Merx, M.M.W.D. (2022). Zaak Berlin Chemie. Kleindochtervennootschap in EU-lidstaat is i.c. niet vaste inrichting van grootmoedervernootschap uit andere EU-lidstaat. 67. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 7/04/22 (Berlin Chemie). *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(12).
73. Molenaar, D. (2022). Anbi-status terecht met terugwerkende kracht ingetrokken. 3622. Case note on: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 27/09/22, NL:GHARL:2022:8231 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(3622).

74. Molenaar, D. (2022). Artiest was ook tijdens haar werkzaamheden in Oostenrijk fiscaal inwoner van Nederland. 3563. Case note on: Rechtbank Noord-Holland, 15/09/22, RBNHO:2022:8256 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(43).
75. Molenaar, D. (2022). Fiscale Jurisprudentie: BTW/OB en bemiddeling van sporters naar buitenland. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 16/07/21, ECLI:NL:HR:2021:1156 *Tijdschrift voor Sport en Recht*, 2021(4).
76. Molenaar, D. (2022). Fiscale Jurisprudentie: Mountainbiker is in loondienst van wielerploeg. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 20/01/22, RBZWB:2022:152 *Tijdschrift voor Sport en Recht*, 2022(1), 31-32.
77. Molenaar, D. (2022). Kabinet wil schijnzelfstandigheid in samenhang aanpakken. 1327. Case note on: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 24/06/22, 2022-0000177660 *NLFiscaal*, 7(28).
78. Molenaar, D. (2022). Kamerbrief plannen voor toekomstbestendige arbeidsmarkt. 1328. Case note on: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 5/07/22, 2022-0000148422 *NLFiscaal*, 7(28).
79. Molenaar, D. (2022). Loonheffing over tekengelden profvoetballer die door Belgische club wordt uitgeleend aan Nederlandse club. 426. Case note on: Conclusie A-G Wattel, 8/12/21, NL:PHR:2021:1161 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 4(426).
80. Molenaar, D. (2022). Nederlandse DJ heeft recht op voorkoming dubbele belasting voor inkomsten uit Amerikaanse LLC. 2692. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 9/06/22, RBZWB:2022:3157 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(28).
81. Molenaar, D. (2022). Ontwikkeling lesmateriaal brengt te weinig ondernemersrisico voor ondernemerschap. 398. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 24/12/21, ECLI:NL:RBZWB:2021:6650 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 4(398).
82. Molenaar, D. (2022). Verkoopopbrengst van door dochter getraind paard is geen row. 2966. Case note on: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 5/07/22, NL:GHARL:2022:5840 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(31-32).
83. Molenaar, D. (2022). Wegens verkoop van paard ontvangen commissie is geen winst. 2964. Case note on: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 5/07/22, NL:GHARL:2022:5839 *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2022(31-32).
84. Monsma, A.P. (2022). Belanghebbende is door de gemachtigde overtuigd van voortzetting van de procedure, beroep is ontvankelijk. Geen informatiebeschikking nodig om bewijslast ten aanzien van objectkenmerken op belanghebbende te laten rusten. Pas ter zitting geuite grief over de grondstaffel is tardief. (nr. 20/3071). 73. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 21/12/21, ECLI:NL:RBOBR:2021:6804 (Belanghebbende is door de gemachtigde overtuigd van voortzetting van de procedure, beroep is ontvankelijk. Geen informatiebeschikking nodig om bewijslast ten aanzien van objectkenmerken op belanghebbende te laten rusten. Pas ter zitting geuite grief over de grondstaffel is tardief.). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 4(73).
85. Monsma, A.P. (2022). Door ontbreken discussie in gemeenteraad over gevolgen afschaffing maximumtarief voor verschillende groepen belastingplichtigen kan het hof niet beoordelen of (de wijziging van) het tarief van de precariobelasting voor standplaatsen in strijd is met de algemene rechtsbeginselen; verordening buiten toepassing en aanslagen voor twee opvolgende jaren vernietigd. 193. Case note on: Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 23/03/22, ECLI:NL:GHSHE:2022:936 (21/00246 tot en met 21/00248). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022.
86. Monsma, A.P. (2022). Forse tariefverhoging forensenbelasting is niet in strijd met de algemene rechtsbeginselen of het verbod op misbruik van bevoegdheid. Ook geen sprake van onevenredige gevolgen voor belanghebbende. Case note on: Rechtbank Limburg, 23/12/21, ECLI:NL:RBLIM:2021:9796 (Forse tariefverhoging forensenbelasting is niet in strijd met de algemene rechtsbeginselen of het verbod op misbruik van bevoegdheid. Ook geen sprake van onevenredige gevolgen voor belanghebbende. (nr. 21/652)). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 5(94).

87. Monsma, A.P. (2022). Geen rioolheffing mogelijk van unit in bedrijfsverzamelgebouw, omdat hemelwater op eigen terrein wordt verwerkt via een grindkoffer. 263. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 20/05/22, ECLI:NL:RBOBR:2022:2024 (nrs. 21/2480 en 22/726). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(14).
88. Monsma, A.P. (2022). Geraamde baten van de rioolheffing niet te herleiden tot de begroting. Herrekening van geraamde baten en lasten leidt tot overschrijding van de opbrengstlimiet met meer dan 10%: verordening onverbindend. 33. Case note on: Rechtbank Noord-Holland, 18/11/21, ECLI:NL:RBNHO:2021:10621 (nr. 20/632). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(2).
89. Monsma, A.P. (2022). Hoorplicht is geschonden omdat het taxatieverslag met REN-rekenmethode voor tankstations niet beschikbaar was tijdens de hoorzitting en ook later niet is verstrekt door de heffingsambtenaar. Terugwijzing naar de heffingsambtenaar. 211. Case note on: Rechtbank Gelderland, 16/02/22, ECLI:NL:RBGEL:2022:813 (AWB - 21 _ 5086). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(11).
90. Monsma, A.P. (2022). In beroep tegen de aanmaning kan de negatieve beslissing op een verzoek om kwijtschelding niet aan de orde komen (nr. 20/6009). Case note on: Rechtbank Amsterdam, 28/01/20, ECLI:NL:RBAMS:2022:240 (20/6009). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 7(137).
91. Monsma, A.P. (2022). Lager tarief havengeld voor emissievrije vaartuigen is niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Hof laat verordening niet buiten toepassing wegens onevenredige nadelige gevolgen voor belanghebbende. Terecht tarief voor recreatievaartuig gehanteerd in plaats van tarief voor sleepboot. Case note on: Hof Arnhem-Leeuwarden, 14/12/21, ECLI:NL:GHARL:2021:11527 (Lager tarief havengeld voor emissievrije vaartuigen is niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Hof laat verordening niet buiten toepassing wegens onevenredige nadelige gevolgen voor belanghebbende. Terecht tarief voor recreatievaartuig gehanteerd in plaats van tarief voor sleepboot. (nr. 21/00505)). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 5(95).
92. Monsma, A.P. (2022). Legessanctie niet van toepassing, omdat bestemmingsplan op moment van vergunningaanvraag elektronisch raadpleegbaar was (nr. 21/822). 463. Case note on: Rechtbank Midden-Nederland, 4/03/22, ECLI:NL:RBMNE:2022:1427 (Legessanctie niet van toepassing, omdat bestemmingsplan op moment van vergunningaanvraag elektronisch raadpleegbaar was (nr. 21/822)). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(24).
93. Monsma, A.P. (2022). Units in verzamelgebouw zijn, gelet op hun constructie, voor de rioolheffing geen afzonderlijke onroerende zaken in civielrechtelijke betekenis, maar zelfstandige gedeelten (nr. 21/00776). 400. Case note on: Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 31/08/22, ECLI:NL:GHSHE:2022:3024 (Units in verzamelgebouw zijn, gelet op hun constructie, voor de rioolheffing geen afzonderlijke onroerende zaken in civielrechtelijke betekenis, maar zelfstandige gedeelten (nr. 21/00776).). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(21).
94. Monsma, A.P. (2022). Verlenging van de redelijke termijn wegens corona alleen toegestaan indien een zitting was gepland in de periode dat gerechtsgebouwen gesloten waren. In dat geval standaard vier maanden verlenging. Lagere waarde per procespunt in het BPB voor WOZ- en BPM-zaken is onverbindend wegens strijd met het gelijkheidsbeginsel. 288. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 27/05/22, ECLI:NL:HR:2022:752 (nr. 21/02977). *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(15).
95. Monsma, A.P. (2022). Waardering woning. Beroep op de meerderheidsregel slaagt niet omdat de genoemde woningen niet identiek zijn. Incidentele fout in de waardering van de buurwoning leidt niet tot een lagere waarde. Klacht over uitstel van betaling kan niet aan de orde komen bij de rechtbank. (nr. 21/1755). 353. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 18/07/22, ECLI:NL:RBOBR:2022:2945. *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(19).

96. Monsma, J. (2022). Forensenbelasting. Aanslagen forensenbelasting blijven in stand. Beroepen zijn niettemin gegrond wegens gebrekkige motivering uitspraken op bezwaar. Heffingsambtenaar moet griffierecht en proceskosten voldoen. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 24/03/22, BRE 20/111, BRE 20/112, 20/128 FB, ECLI:NL:RBZWB:2022:1498 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(166).
97. Monsma, J. (2022). Leges. Voldoet de legesverordening aan de kenbaarheidseisen? Is een heffingskorting van 50 percent voor aanvragen voor een specifieke groep kleine projecten toegestaan? Is de tariefstelling onredelijk of willekeurig? Hoger beroep ongegrond. Case note on: Hof Den Haag, 14/06/22, BK-21/00697, ECLI:NL:GHDHA:2022:1043 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(315).
98. Monsma, J.A. (2022). Beroep ingesteld door gemachtigde van inmiddels overleden belanghebbende, die alleen machtiging had afgegeven voor bezwaar, wordt door rechtbank niet-ontvankelijk verklaard. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 19/04/22, SHE 20/3612, ECLI:NL:RBOBR:2022:1511 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(364).
99. Monsma, J.A. (2022). Leges. Bouw agrarische woning met schuur. Vergunning na aanwending rechtsmiddelen alsnog geweigerd. Nieuwe vergunning aangevraagd om bouw te legaliseren. Schuur moet lager omdat eigenaar het gebouw niet voor een (volwaardig) agrarisch bedrijf gebruikt. Leges voor nieuwe vergunning te hoog? Vertrouwensbeginsel geschonden? Matiging mogelijk?. Case note on: Gerechtshof Amsterdam, 26/10/21, 20/00282, ECLI:NL:GHAMS:2021:3221 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(34).
100. Monsma, J.A. (2022). Leges. Hof oordeelt in kader van procedure tegen legesaanslag niet alleen over fiscale vagen, maar ook over de vraag of voor de activiteit waarop de aanvraag ziet een vergunning vereist is. Uitleg ECLI:NL:HR:2017:3227. Case note on: Hof 's-Hertogenbosch, 3/08/22, 21/00699, ECLI:NL:GHSHE:2022:2723 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(339).
101. Monsma, J.A. (2022). Leges. Opbrengstlimiet is niet overschreden, ondanks dat de in 2019 ontvangen legesopbrengsten substantieel hoger waren dan voor dat jaar was geraamd. De van belanghebbende gevorderde leges zijn niet onevenredig hoog. Tweede legesvordering voor hetzelfde belastbare feit moet worden vernietigd. Case note on: Hof Den Haag, 28/04/22, BK-21/00232, ECLI:NL:GHDHA:2022:737 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(244).
102. Monsma, J.A. (2022). Parkeerbelasting. Op parkeerplaats voor betaald parkeren en het opladen van elektrische voertuigen geparkeerde elektrische auto is aangesloten op de laadpaal. De accu werd op het moment van controle niet (meer) opgeladen. Parkeerbelasting is niet voldaan. Is terecht een naheffingsaanslag opgelegd of is sprake van parkeren met een ander doel dan het opladen van de accu?. 122. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 2/09/22, 21/03464, ECLI:NL:HR:2022:1127 *BNB: beslissingen in belastingzaken, Nederlandse belastingrechtspraak*, 2022(20).
103. Monsma, J.A. (2022). Toeristenbelasting. Aanslagen toeristenbelasting die tot behoud van recht zijn opgelegd aan hotel dat chalets verhuurt aan uitzendbureaus voor de huisvesting van arbeidsmigranten, houden stand. Van tweede primitieve aanslagen voor dezelfde belastbare feiten is geen sprake. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 15/11/21, SHE 20/1968, SHE 20/1969, ECLI:NL:RBOBR:2021:5989 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(128).
104. Monsma, J.A. (2022). Vermakelijkhedenretributie. Of sprake is van een vermakelijkheid moet worden beoordeeld aan de hand van de wezenlijke kenmerken van een activiteit of een inrichting. Het hoofdkenmerk van de Beverwijkse Bazaar is dat gelegenheid wordt gegeven tot winkelen en het nuttigen van voedsel. Van een vermakelijkheid is geen sprake. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 24/12/21, 20/03886, ECLI:NL:HR:2021:1846 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(35).

105. Monsma, J.A. (2022). Wet WOZ. Hoge Raad geeft, in antwoord op prejudiciële vragen van de kantonrechter, handvatten voor de toepassing van het woningwaarderingssysteem in gevallen waarin de WOZ-waarde van het gehuurde niet bekend is of geen goed beeld geeft van de waarde van het gehuurde. Minimumwaarde ingevolge het Besluit huurprijzen woonruimte is alleen bedoeld voor specifieke gevallen. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 22/04/22, 21/03214, ECLI:NL:HR:2022:633 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(199).
106. Monsma, J.A. (2022). Wet WOZ. Woning op erfpachtgrond. Vergelijking met verkoopprijzen van woningen die eveneens op erfpachtgrond staan. Berekening van de erfpachtcorrectie met (analoge) toepassing van de correctie die is voorgeschreven in het kader van de erf- en schenkbelasting. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 7/09/22, nr. BRE 20/6994, ECLI:NL:RBZWB:2022:4877 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(414).
107. Monsma, J.A. (2022). Wet WOZ/Bestuursprocesrecht. Argumenten heffingsambtenaar ter onderbouwing van zijn beroep op beperkte kennisneming van marktgegevens die moeten dienen ter onderbouwing van indexcijfers, schieten tekort. De rechtbank hekelt de aanmatigende houding van de heffingsambtenaar jegens de rechtbank. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 24/01/22, HE 20/3096, ECLI:NL:RBOBR:2022:692 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(142).
108. Monsma, J.A. (2022). Wet WOZ/Bestuursprocesrecht. Waardering waterleidingstation met behulp van de Taxatiewijzer Nutsvoorzieningen. De rechtbank plaatst, mede in het licht van het relatief geringe financiële belang, kanttekeningen bij het voeren van deze procedure tussen overheidsinstellingen. Case note on: Rechtbank Oost-Brabant, 24/12/21, SHE 21/240, ECLI:NL:RBOBR:2021:6638 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(71).
109. Monsma, J.A. (2022). Woningbegrip en woondelenvrijstelling OZB. Woonzorgcentrum. In hoofdzaak tot woning dienen. 91. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 27/05/22, 21/00693, ECLI:NL:HR:2022:770 *BNB : beslissingen in belastingzaken*, Nederlandse belastingrechtspraak, 2022(15).
110. Monsma, J.A. (2022). Woondelenvrijstelling OZB. De waarde van de woondelen kan niet hoger zijn dan de in de vastgestelde WOZ-waarde begrepen waarde van die delen. Dat in een door de heffingsambtenaar overgelegd taxatierapport, waarin tot een hogere waarde voor de onroerende zaak werd geconcludeerd, een hoger bedrag wordt genoemd voor de woondelen, doet daaraan niet af. 29. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 26/11/21, 20/02917, ECLI:NL:HR:2021:1667 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(2).
111. Monsma, J.A. (2022). Woonforensenbelasting. Aan 90-dagencriterium is niet voldaan. Belastingaanslag vernietigd. Case note on: Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 20/09/22, nr. BRE 20/9297, ECLI:NL:RBZWB:2022:5470 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(419).
112. Monsma, J.A. (2022). Woonforensenbelasting. Een tweede woning is gemeenschappelijk eigendom van twee eigenaren. Case note on: Rechtbank Noord-Holland, 18/08/22, nr. HAA 21/1087, ECLI:NL:RBNHO:2022:7759 *Belastingblad. Tijdschrift voor Provinciale, Gemeentelijke en Waterschapsbelastingen*, 2022(375).
113. Neve, L.E.C. (2022). De persoon die over de inlichtingen beschikt en aan wie een administratieve geldboete is opgelegd wegens niet-naleving van het bevel welk volgens nationaal recht niet vatbaar is voor beroep, moet over de mogelijkheid beschikken, nadat de rechtmatigheid van het bevel is vastgesteld, alsnog gevolg te geven aan het bevel zolang dat hem een sanctie wordt opgelegd. 100. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Unie, 25/11/21, C-437/19 AB *Rechtspraak Bestuursrecht*, 2022(12), 931-947.
114. Neve, L.E.C. (2022). Het verzamelen van informatie die een aanzienlijke hoeveelheid persoonsgegevens inhoudt waartoe de belastingautoriteit van een lidstaat overgaat bij een marktdeelnemer is onderworpen aan de vereisten van de AVG, in het bijzonder die van artikel 5,

- lid 1. 173. Case note on: Hof van Justitie van de Europese Unie, 24/02/22, C-175/20 AB Rechtspraak Bestuursrecht, 2022(21), 1461-1476. Rechtbank Den Haag, 22/03/22, 21/308, ECLI:NL:RBDHA:2022:2434 *NLFiscaal*, 2022(0830).
115. van Poppel, J. (2022). Aftrek eigenwoningrente inwoner België op grond van Schumacker-doctrine. 1244. Case note on: Hof 's-Hertogenbosch, 18/05/22, ECLI:NL:GHSHE:2022:1571 *NLFiscaal*, 2022(26), 24-26.
116. van Poppel, J. (2022). Belgische extra administratieve last strijdig met artikel 56 VWEU. 0543. Case note on: Hof van Justitie (HvJ), 24/02/22, ECLI:EU:C:2022:127 *NLFiscaal*, 2022(11), 27-29.
117. Roosendaal, E.J.M.(2022). Besluit over inzageverzoek verwerkte persoonsgegevens onvoldoende gemotiveerd. Case note on: Rechtbank Den Haag, 22/03/22, 21/308, ECLI:NL:RBDHA:2022:2434 *NLFiscaal*, 2022(0830).
118. Roosendaal, E.J.M.(2022). De Staat kan misgelopen belasting niet als schadevergoeding van derden vorderen. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 4/11/22, ECLI:NL:HR:2022:1579, 21/01169 *NLFiscaal*, 2022(2339).
119. Roosendaal, E.J.M.(2022). E-mail voldeed aan voorwaarden ingebrekestelling. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 9/12/22, 22/02513, ECLI:NL:HR:2022:1835 *NLFiscaal*, 2022(2506).
120. Roosendaal, E.J.M.(2022). Herbeoordelingsverzoek kinderopvangtoeslag; besluit binnen twee weken. Case note on: Rechtbank Noord-Holland, 10/10/22, ECLI:NL:RBNHO:2022:8884, 22/3769 *NLFiscaal*, 2022(2226).
121. Roosendaal, E.J.M.(2022). Kamerbrief verzuimboetebeleid Belastingdienst. Case note on: Ministerie van Financien, 4/10/22, 20220000215034 *NLFiscaal*, 2022(2086).
122. Roosendaal, E.J.M.(2022). Rechtbank onbevoegd inzake uitspraak 'Hoge Raad van de Kinderen'. Case note on: Rechtbank Midden-Nederland, 11/02/22, ECLI:NL:RBMNE:2022:577 *NLFiscaal*, 2022(498).
123. Roosendaal, E.J.M.(2022). Staat kan misgelopen belasting niet als schadevergoeding van derden vorderen. Case note on: A.G., 4/02/22, 21/01169, ECLI:NL:PHR:2022:102 *NLFiscaal*, 2022(0623).
124. Roosendaal, E.J.M.(2022). Talmende Inspecteur verbeurt dwangsom pas na 20 maanden. Case note on: Rechtbank Overijssel, 4/07/22, ECLI:NL:RBOVE:2022:1929, 22/862 *NLFiscaal*, 2022(1809).
125. Roosendaal, E.J.M.(2022). Verstrekking inkomensverklaringen aan verhuurders; onrechtmatig handelen. Case note on: A.G., 1/04/22, ECLI:NL:PHR:2022:346, 21/01249 *NLFiscaal*, 2022(1042).
126. Roosendaal, E.J.M.(2022). Verzoek schadevergoeding bij procedure over verliesvaststellingsbeschikking. Case note on: A.G., 7/04/22, ECLI:NL:PHR:2022:345, 21/01709 *NLFiscaal*, 2022(0957).
127. Schippers, M.L (2022). Begrip verbonden personen Communautair Douanewetboek; vaststelling douanewaarde. Case note on: Conclusie Advocaat-Generaal Hof van Justitie, 20/01/22 (Baltic Masters). *NLFiscaal*, 7(4), 39-41.
128. Schippers, M.L (2022). Douanerechten en antidumpingrechten; wijziging van persoon van de aangever. 885. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 29/04/22, ECLI:NL:HR:2022:658 (Douanerechten en antidumpingrechten; wijziging van persoon van de aangever). *NLFiscaal*, 7(18), 28-29.
129. de Wilde, M.F. (2022). OESO lanceert publieke consultatie modelregels. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 7, 1-7. [677].
130. de Wilde, M.F. (2022). OESO lanceert publieke consultatie modelregels 'tax base determinations' (Pijler 1). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 9(884), 1-4.
131. de Wilde, M.F. (2022). OESO publiceert modelregels 15%-minimum
132. de Wilde, M.F. (2022). Europese Commissie publiceert richtlijnvoorstellen ATAD3 en Pijler 2 en Own Resources Package. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2(244), 1-13.
133. mniveau winstbelastingheffing (Pijler 2). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 1(83), 1-7.
134. de Wilde, M.F. (2022) Antwoorden op Kamervragen over mogelijk loslaten EU-unanimitiebeginsel/ *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3689) 1-3
135. de Wilde, M.F. (2022) Kabinet start internetconsultatie conceptwetsvoorstel Wet minimumbelasting 2024 (Pijler 2). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3686).

136. de Wilde, M.F. (2022) OESO publiceert commentaar 15%-minimumniveau winstbelastingheffing (Pijler 2) *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(1326).
137. de Wilde, M.F. (2022) Publieke consultaties OESO inzake modelmaatregelen 'Scope' en 'Extractives Exclusion' (Pijler 1) *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(1928).
138. de Wilde, M.F. (2022) Antwoorden op Kamervragen over de monitoring van belastingontwijking. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3688).
139. de Wilde, M.F. (2022) Kamerbrief bij gezamenlijke verklaring Pijler 2. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3375).
140. de Wilde, M.F. (2022) Kamerbrief bij terugkoppeling IF-vergadering 6 en 7 oktober 2022. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3687).
141. de Wilde, M.F. (2022) EU-akkoord richtlijnvoorstel minimumbelasting (Pijler 2). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3907).
142. de Wilde, M.F. (2022) Europese Commissie publiceert richtlijnvoorstel Debt Equity Bias Reduction Allowance (Debra). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(2128).
143. de Wilde, M.F. (2022) Aanbiedingsbrief antwoorden Kamervragen over BNC-fiche minimumniveau aan belastingheffing (Pijler 2). *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3907).
144. de Wilde, M.F. (2022) Europese Commissie publiceert richtlijnvoorstellen ATAD3 en Pijler 2 en Own Resources Package. *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(244).
145. de Wilde, M.F. (2022) OESO – Pillar One & Pillar Two (BEPS 2.0) . *Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal recht*, 2022(3907).

2.6 Internetartikelen en digitale producten

1. Arzini, N.P. (2022). Vastgoedsector snakt naar concreter vervaardigingsbegrip. Web publication/site, Tax Live.
2. Hemels, S.J.C. (2022). Diversity in Tax Panels: not a Nice to Have, but a Need to Have!. Web publication/site, Kluwer Law International.
3. Merx, M.M.W.D. (2022). Verlaagd BTW-tarief voor herstel liften in woongebouw. Digital or Visual Products,
4. Merx, M.M.W.D. (2022). Vervaardiging: eindelijk een duidelijk beoordelingskader of blijven we zitten met een vage open norm?. Web publication/site, Erasmus School of Law (ESL).
5. Merx, M.M.W.D. (2022). 'Citycard' voor toeristen is multi-purpose voucher voor BTW. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer.
6. Merx, M.M.W.D. (2022). Aftrek BTW-voorbelasting bij toepassing kasstelsel op moment van betaling. Digital or Visual Products, *Taxvisions*: Online.
7. Merx, M.M.W.D. (2022). Belastbaar feit, rechtstreeks verband en rechtsbetrekking in de btw. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer.
8. Merx, M.M.W.D. (2022). Door insolventie niet-afgedragen BTW toch aftrekbaar. Digital or Visual Products, *Kluwer Tax Visions*.
9. Merx, M.M.W.D. (2022). Dubbele BTW-heffing bij in keten opeenvolgende transacties in strijd met evenredigheidsbeginsel. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer.
10. Merx, M.M.W.D. (2022). Duitse benadering fiscale eenheid volgens A-G strijdig met Btw-richtlijn. Digital or Visual Products, *Taxvisions*: Online.
11. Merx, M.M.W.D. (2022). Inbreng economische eigendom en stemrecht onvoldoende voor fiscale eenheid-BTW tussen BV en maatschap. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer - *Taxvisions*.
12. Merx, M.M.W.D. (2022). Niet in aftrek gebrachte BTW kan niet via herziening alsnog in aftrek worden gebracht. Digital or Visual Products, *Kluwer Tax Visions*.
13. Merx, M.M.W.D. (2022). Ook managementdiensten Medisch Specialistisch Bedrijf vrijgesteld van BTW. Digital or Visual Products, *Kluwer Tax Visions*
14. Merx, M.M.W.D. (2022). Prejudiciële vragen aan Hoge Raad over invulling BTW-begrip vervaardiging. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer.
15. Merx, M.M.W.D. (2022). Prejudiciële vragen over toepassing BTW-vrijstelling collectief vermogensbeheer bij pensioenfonds. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer - *Taxvisions*.

16. Merx, M.M.W.D. (2022). Roemeense kleindochter Duitse farmaceut geen vaste inrichting voor BTW. Digital or Visual Products, *Taxvisions*: Online.
17. Merx, M.M.W.D. (2022). Storting op derdengeldenrekening notaris kwalificeert als ontvangen vergoeding voor BTW. Digital or Visual Products, *Wolters Kluwer*
18. Merx, M.M.W.D. (2022). *Taxvisions*: Ook BTW-heffing over boete bij overtreding parkeerregels. Digital or Visual Products, Wolters Kluwer.
19. Schippers, M.L (2022). Eindarrest Hamamatsu eindelijk gewezen. Nu is de Europese Commissie aan zet!. Web publication/site, *Erasmus School of Law (ESL)*.
20. Schippers, M.L (2022). Wat is jouw e-commerce pakketje waard?. Web publication/site, Erasmus School of Law (ESL).
21. de Wilde, M.F. (2022). On an animal farm and 'equality, however' according to the Pillar 2 Commentary. Web publication/site, Kluwer Law International
22. de Wilde, M.F. (2022) Why Pillar Two Top-Up Taxation Requires Tax Treaty Modification. Kluwer International Tax Blog
23. de Wilde, M.F., & Wisman, C. (2022) After CJEU now EFTA court too embraces arm's length standard as a beacon; what's next?, Kluwer International Tax Blog.

3 Populariserende publicaties en media optredens

3.1 Bijdrage week- of dagblad

1. De Bont, G.M.J.E. (26 juli 2022) Advocaat mag geen dubbele pet meer op: tuchtrechter legt lucratieve onderzoeken aan banden, NRC
2. Hemels, S.J.C. (2022). Geen open wetenschap over de rug van werknemers. *Het Financieele Dagblad*, 25.
3. Hemels, S.J.C. (2022). Informatie-uitwisseling moet wel wat opleveren, *Opinie in Het Financieele Dagblad* 3 januari 2022, p.25.
4. Hemels, S.J.C. (2022). Maak belasting betalen met kunst transparant. *Het Financieele Dagblad*, 226(19).
5. Hemels, S.J.C. (2 februari 2022) Maldense wordt belangrijke adviseur van regering: Sigrid Hemels (49) treedt toe tot Raad van State, *De Gelderlander*.
6. Hemels, S.J.C. (22 maart 2022) Waarom krijgt de kerk subsidie voor haatzaaien?, *Pointer*.
7. Hemels, S.J.C. (15 september 2022) Patagonia-oprichter geeft honderden miljoenen winst weg voor het klimaat, *RTL-nieuws*.
8. Hemels, S.J.C. (15 december 2022) "Na vijf minuten was ik verkocht", Interview door Flori Homan in *Orde* November 2022.
9. Hemels, S.J.C. (15 december 2022) "Je schrijft om gelezen te worden", Interview door Wilma van Hoeflaken in *Kluwer auteursnieuwsbrief*.
10. Kavelaars, P. (1 januari 2022) *Box 3, AD*.
11. Kavelaars, P. (13 januari 2022) *Shell companies, AD*.
12. Kavelaars, P. (25 januari 2022) *Noodverband box 3, FS*.
13. Kavelaars, P. (5 februari 2022) *Minimum tax, AD*.
14. Kavelaars, P. (1 maart 2022) *Belastingherziening, AD*.
15. Kavelaars, P. (24 maart 2022) *AB-heffing, AD*.
16. Kavelaars, P. (14 april 2022) *VN en belastingen, AD*.
17. Kavelaars, P. (26 april 2022) *Belastingontwijking bedrijf, Red Pers*.
18. Kavelaars, P. (24 mei 2022) *Afkoopsom loon, AD*.
19. Kavelaars, P. (7 juni 2022) *Compensatie spaartaks dreigt fiscus te overspoelen, De Telegraaf*.
20. Kavelaars, P. (11 juni 2022) *Digitale diensten, AD*.
21. Kavelaars, P. (17 juni 2022) *Ministerie invloed op hoogleraarsplek Erasmus Universiteit, NOS*.
22. Kavelaars, P. (27 juni 2022) *Formeelboetes, AD*.
23. Kavelaars, P. (14 juli 2022) *Uber, Het Financieele Dagblad*.
24. Kavelaars, P. (30 augustus 2022) *Tax Governance, AD*.

25. Kavelaars, P. (24 september 2022) Prinsjesdag en de belastingen, *AD*.
26. Kavelaars, P. (15 oktober 2022) Belastingverdragen, *AD*
27. Kavelaars, P. (5 november 2022) Landsbesluit voorkoming, *AD*
28. Kavelaars, P. (28 november 2022) Vermogensinkomsten, *AD*
29. Kavelaars, P. (17 december 2022) Pillar 2, *AD*
30. Kavelaars, P. (2022). Aanpak box 2. *Antilliaans Dagblad*.
31. Kavelaars, P. (2022). Afkoopsommen/gouden handdrukken. *Antilliaans Dagblad*.
32. Kavelaars, P. (2022). Art. 12A VN-MV. *Antilliaans Dagblad*.
33. Kavelaars, P. (2022). Boetes en belastingen. *Antilliaans Dagblad*.
34. Kavelaars, P. (2022). Bofbelasting. *Antilliaans Dagblad*.
35. Kavelaars, P. (2022). BP 2023. *Antilliaans Dagblad*.
36. Kavelaars, P. (2022). Digitale economie/art. 12B VN-MV. *Antilliaans Dagblad*.
37. Kavelaars, P. (2022). Fiscaal verdragsbeleid. *Antilliaans Dagblad*.
38. Kavelaars, P. (2022). Herzieningsvoorstellen. *Antilliaans Dagblad*.
39. Kavelaars, P. (2022). Pillar 2. *Antilliaans Dagblad*.
40. Kavelaars, P. (2022). Richtlijn shellcompanies. *Antilliaans Dagblad*.
41. Kavelaars, P. (2022). Tax governance. *Antilliaans Dagblad*.
42. Kavelaars, P. (2022). Vermogens(inkomsten)en UBO. *Antilliaans Dagblad*.

3.2 Media optredens

1. Hemels, S.J.C (3 januari 2022) Commentaar in televisieprogramma Scheefgroei in pensioen, BNNVARA NPO 1.
2. Hemels, S.J.C. (19 februari 2022) Oud Maldense inwoner benoemd tot adviseur bij de Raad van State, GL8 Radio
3. Kavelaars, P. (5 januari 2022) Plannen EC inzake brievenbusvennootschappen en minimum winstbelastingtarief, *BNR Nieuwsradio*.
4. Kavelaars, P. (17 januari 2022) Interview over internationale fiscale ontwikkelingen, *VMN Media*.
5. Kavelaars, P. (24 januari 2022) Box 3, *BNR Nieuwsradio*.
6. Kavelaars, P. (9 februari 2022) Kinderopvangtoeslag, *EenVandaag*.
7. Kavelaars, P. (9 februari 2022) Kinderopvangtoeslag, *NPO Radio 1*.
8. Kavelaars, P. (17 februari 2022) Nederland vestigingsland voor buitenlandse bedrijven, *BNR Nieuwsradio*.
9. Kavelaars, P. (14 april 2022) Box 3, *EenVandaag*
10. Kavelaars, P. (20 april 2022) Box 3, *NPO Radio 1*.
11. Kavelaars, P. (20 april 2022) Box 3. *BNR Nieuwsradio*.
12. Kavelaars, P. (8 juli 2022) Rapport Laura van Geest vermogensgelijkheid, *RTL Z*.
13. Kavelaars, P. (12 juli 2022) Uber, *NPO Radio 1*.
14. Kavelaars, P. (22 augustus 2022) Winstbelastingtarief, *BNR Nieuwsradio*.
15. Kavelaars, P. (31 augustus 2022) Koopkrachtsteun, *BNR Nieuwsradio*.
16. Kavelaars, P. (6 september 2022) Invoering nieuwe box 3, *BNR Nieuwsradio*.
17. Kavelaars, P. (17 oktober 2022) Belastingverlaging vermogenden en bedrijven, *BNR Nieuwsradio*
18. Kavelaars, P. (26 oktober 2022) Box 3-problematiek, *BNR Nieuwsradio*
19. Kavelaars, P. (31 oktober 2022) Kamerdebat belastingplan 2023, *BNR Nieuwsradio*
20. Schippers, M.L. (10 maart 2022) HvJ oordeelt dat VK 2,7 miljard moet nabetalen, *BNR De Ochtendspits*.
21. De Wilde, M.F. (17 mei 2022) Verdienen we de plek op de ranglijst, *BNR*
22. De Wilde, M.F. (5 april 2022) Polen blokkeert minimumtarief winstbelasting voor bedrijven, *NOS*

4 Lezingen, expertmeetings, paneldebatten

4.1 Internationaal

1. Gruson, J. (15 maart 2022). EU VAT and MTIC fraud, Middlesex University Dubai.

2. Hemels, S.J.C. (25 februari 2022) Discussant during the online MeeTax event organized by scholars of Copenhagen Business School, Oxford University and the University of Antwerp linking senior tax researchers with early career tax researchers, Kopenhagen Denemarken.
3. Hemels, S.J.C. (15 april 2022) Tax presumptions in The Netherlands. Presentation during the online seminar Les presumptions en droit fiscal. Larcier, Frankrijk.
4. Hemels, S.J.C. (9 juni 2022) Financing social entrepreneurship: the role of tax incentives presentation during the conference Social entrepreneurship and philanthropy, Geneva Centra for Philanthropy, University of Geneva
5. Hemels, S.J.C. (18 juni 2022) Tax effects of impairments and waivers: overall view. Spreker bij Annual Congress of the European Association of Tax Law Professors (EATLP) Taxation of companies in economic and financial distress, Wenen Oostenrijk.
6. Hemels, S.J.C (4 november 2022) Future of European Business Taxation: With or Without You. Spreker bij ACTL conference Pressing issues in tax law
7. Kastelein, R.H. (23 juni 2022) Interaction between Sustainable Adaptation of Buildings and Value and Property Tax. Spreker bij Mass Appraisal Valuation Symposium 2022: Applications and challenges.
8. Kastelein, R.H. (8 december 2022) From Black Box to Glass Box – The importance of effective communication. Spreker bij Conference of Valuation Agencies, Oxford Verenigd Koninkrijk.
9. Merkx, M.M.W.D. en Bormann-Bakker, M (11 maart 2022) International trade – goods. Spreker bij Erasmus Fiscal Studies.
10. Merkx, M.M.W.D. (11 maart 2022) International trade – services. Spreker bij Erasmus Fiscal Studies
11. Merkx, M.M.W.D. (18 mei 2022) Tax Challenges and opportunities of a centralized sales business model – interactions between VAT fixed establishment, direct tax permanent establishment and transfer pricing. Spreker bij Tax Executives Institute, Verenigde Staten.
12. Merkx, M.M.W.D. (2 juni 2022) VAT in a digital environment. Spreker bij Erasmus Fiscal Studies.
13. Merkx, M.M.W.D. (14 juni 2022) VAT and digitalisation. Spreker bij Erasmus Fiscal Studies.
14. Merkx, M.M.W.D (1 juli 2022) Marketplaces and VAT – complications of current legislation & reform options. Spreker bij EANO VAT.
15. Merkx, M.M.W.D. (7 juli 2022) Summer Course European Tax Law. Spreker bij European Law Academy, Duitsland.
16. Merkx, M.M.W.D. (20 september 2022) Recent and Pending CJEU decisions. Spreker bij EFS Top Level Seminar EU VAT 2022.
17. Merkx, M.M.W.D. (8 november 2022) VAT and customs. Spreker bij Erasmus Fiscal Studies.
18. Merkx, M.M.W.D. (18 november 2022) Recent and pending case law CJEU. Spreker bij Academy of European Law, Trier Duitsland.
19. Molenaar, D. (6 oktober 2022) Taxing the income of influencers. Spreker bij University of Belgrade Faculty of Law, Belgrado Servië.
20. Molenaar, D. (17 november 2022) Artist Taxation. Spreker bij congres Pearle, Parijs Frankrijk.
21. Schippers, M.L. en Jansen, C. (28 februari 2022) Introduction to EU Customs Law & EU Excises. Spreker bij Lund University (online).
22. Schippers, M.L. (28 april 2022) Brexit, impact on business and trade. Spreker bij International Forum on Customs and trade Law, Bogota Colombia (online).
23. Schippers, M.L. (14 juni 2022). Customs, Carbon border adjustment mechanism. Spreker bij EFS-conference Globalisation, Digitalisation and Sustainability.
24. Schippers, M.L. en de Wit, W. (2022) Addition of Royalties to the Customs Value. Sprekers bij 3rd ECCE-conference: Actual value of imported goods: Actual price, additions, deductions. University of Muenster.
25. Schippers, M.L. (4 oktober 2022) Customs Valuation. Spreker bij EIPA – EU Customs Law course for EC officials. Erasmus University Rotterdam (online).
26. Schippers, M.L. (4 oktober 2022) Formal customs law. Spreker bij EIPA – EU Customs Law course for EC officials. Erasmus University Rotterdam (online).
27. Schippers, M.L. (7 oktober 2022) Findings – Dutch report. Spreker bij 4th ECCE-conference: Findings of the ECCE-project. University of Bologna.

28. Schippers, M.L. (10 oktober 2022) Suspension regimes. Spreker bij EIPA – EU Customs Law course for EC officials. Erasmus University Rotterdam (online).
29. Schippers, M.L. (11 oktober 2022) SDG and customs. Spreker bij EIPA – EU Customs Law course for EC officials. Erasmus University Rotterdam (online).
30. Schippers, M.L., van den Eijnde I en de Wit, W. (30 mei 2022) Supply and VAT (and more...) College als onderdeel van de Post-Master in EU VAT.
31. Schippers, M.L. en de Wit, W. (31 maart 2022). ECJ cases on undervaluation (EURO 2004, Oribalt Riga, Baltic Masters, Flawkes, LGO Foods, European Commission vs UK. Sprekers bij 2nd ECCE-conference: Undervaluation in Customs Law of the Erasmus University Rotterdam.
32. Schippers, M.L. en de Wit, W. (9 december 2022) The use of statistical values to combat undervaluation in the EU. Spreker bij 17th WCO PICARD Conference, Brussel België.

4.2 Nationaal

1. de Bont, G.M.J.E. (15 maart 2022) Formeel belastingrecht. Spreker bij SOB.
2. de Bont, G.M.J.E. (11 april 2022) Fiscale informatieverplichtingen. Spreker bij Stichting RB Studiekring Leiden
3. de Bont, G.M.J.E. (19 mei 2022) PE-cursus Fiscaal boete- en strafrecht. Spreker bij SOB.
4. de Bont, G.M.J.E. (16 juni 2022) Procederen. Spreker bij Training Register Belastingadviseurs.
5. de Bont, G.M.J.E. (21 jun 2022) Fiscaal Strafrecht. Spreker bij Stolwijk Kennisnetwerk.
6. de Bont, G.M.J.E. (30 september 2022) Introductie. Spreker bij NVAB Specialisatieopleiding.
7. de Bont, G.M.J.E. (4 oktober 2022) Formeel Belastingrecht. Spreker bij SOB.
8. de Bont, G.M.J.E. (1 november 2022) Formeel Belastingrecht. Spreker bij Studiekring Rechtbank West-Brabant.
9. de Bont, G.M.J.E. (22 november 2022) Fiscaal strafrecht. College Leergang Financieel-economisch strafrecht, Vrije Universiteit Amsterdam.
10. de Bont, G.M.J.E. (1 december 2022) Eerst de zaak op scherp zetten en dan praten, VFM-lustrumcongres: Relatieproblemen met de fiscus.
11. de Graaf, A.C.G.A.C. (1 september 2022) Curaçao te midden van internationale fiscale ontwikkelingen, Willemstad Curaçao.
12. Boomsluit, E. (8 februari 2022) Zakelijke overwegingen bij fusie en splitsing. Spreker bij Register Belastingadviseurs.
13. de Graaf, A.C.G.A.C. (10 oktober 2022) Internationale fiscale geschilbeslechting. Spreker bij Apertas Permanent Education.
14. Gruson, J. (14 juni 2022). 'Btw en douane bij e-commerce - een adviseursmes snijdt aan twee kanten' JOB-lezing.
15. Gruson, J. (6 oktober 2022). Inleider 'DAC7 – nieuwe rapportageverplichting voor digitale platformexploitanten', SOB PE-seminar.
16. Hemels, S.J.C. (8 februari 2022) Hervorming van het Nederlandse belastingstelsel: gezinsbelasting niet in belang van vrouwen, jongeren en lagere inkomens. Lezing voor de Juridische Faculteitsvereniging Rotterdam en RFV Christiaanse-Taxateur.
17. Hemels, S.J.C. (10 februari 2022) Hervorming van het Nederlandse belastingstelsel: gezinsbelasting niet in belang van vrouwen, jongeren en lagere inkomens. Lezing voor JOVD Nederland.
18. Hemels, S.J.C. (11 mei 2022) Vermogensongelijkheid, vermogensbelasting, schenk- en erfbelasting. Lezing bij JOVD Rijnmond.
19. Jie-a-Joen, C.S.J. (1 maart 2022) Inleiding Transfer Pricing 2022-1. Spreker bij SOB.
20. Jie-a-Joen, C.S.J. (7 april 2022). Transfer pricing aspects of financial transactions. Spreker bij Top-Lever Seminar.
21. Jie-a-Joen, C.S.J. (19 april 2022) Valuation en waarderingen 2022-1. Spreker bij SOB.
22. Kastelein, R.H. (7 juli 2022) Van jong, voor jong en oud. Spreker bij LVLB-Lustrumcongres.
23. Kastelein, R.H. (13 oktober 2022) Van bouwterrein naar woning. Spreker bij Landelijke Vereniging Lokale Belastingen.

24. Kastelein, R.H. (1 november 2022) WOZ: waardering in geval een eigen aankoopcijfer beschikbaar is. Spreker bij GBD-studiemiddag.
25. Kastelein, R.H. (1 november 2022) Actualiteiten jurisprudentie lokale belastingen. Spreker bij GBD-studiemiddag.
26. Merkx, M.M.W.D. (24 mei 2022) Tax Talks – Trending topics. Spreker bij SDU licent academy.
27. Merkx, M.M.W.D. (16 juni 2022) Vaste inrichting in de btw. Spreker bij Nyenrode Business University.
28. Merkx, M.M.W.D. (31 oktober 2022) Btw-jamsessie Hertoghs Advocaten. Spreker bij Hertoghs advocaten.
29. Merkx, M.M.W.D. (8 december 2022) Actualiteitenlezing – indirecte belastingen bij Studievereniging Christiaanse-Taxateur.
30. D. Molenaar (19 mei 2022). Masterclass fiscale spelregels sporters & artiesten. Spreker bij SDU Licent academy.
31. Molenaar, D. (23 juni 2022) Congres InJazz: Foreign Performances and avoiding Double Taxation. Spreker bij Buma Cultuur.
32. Molenaar, D. (19 september 2022) Werken met ZZP'ers: Wat kan er straks nog met de nieuwe kabinetsplannen. Spreker bij Vereniging Nederlandse Poppodia- en Festivals.
33. Molenaar, D. (20 oktober 2022) IAEL – Legal Update – Foreign tax credit problems for Dutch DJ's. Speker bij International Association of Entertainment Lawyers.
34. Molenaar, D. (2 november 2022) Introduction Artist and Sportsman Taxation. Spreker bij Law and Tax.
35. Monsma, A.P. (19 april 2022) Actualiteiten lokale belastingen. Spreker bij Spitsuursessie ABAB Belastingadviseurs.
36. Monsma, A.P. en Schep, A.W. (20 mei 2022) How taxes can contribute to climate change policies of local governments. Spreker bij Seminar Erasmus Law Review.
37. Monsma, A.P. en Kastelein, R.H. (20 oktober 2022) ESBL_research connected to other research fields within sustainability. Spreker bij ESL-workshop Law & Sustainability.
38. Monsma, A.P. en Kastelein, R.H. (1 november 2022) Studiemiddag actualiteiten lokale belastingen. Spreker bij Gemeentebelastingen Drechtsteden.
39. Monsma, A.P. (8 november 2022) Actualiteiten Lokale Belastingen. Spreker bij Studiedag afdeling Bestuursrecht Rechtbank Rotterdam.
40. Schippers, M.L. (26 januari 2022) Handelspolitieke ontwikkelingen: Multilateralisme en handelliberalisatie op zijn retour? Spreker bij Tax Jurisprudence Program
41. Schippers, M.L. (16 februari 2022) Customs valuation. Spreker bij Maastricht University.
42. Schippers, M.L. (8 maart 2022) Groene belastingen vanuit internationaal en Europees perspectief. Spreker bij SOB.
43. Schippers, M.L. (13 juni 2022). Douanewaarden in een globaliserende wereld. Spreker bij de Algemene ledenvergadering – Vereniging voor belastingwetenschap.
44. Schippers, M.L. (20 september 2022) Btw bij in- en uitvoer. Spreker bij Nederlandse Orde van Belastingadviseurs.
45. Schippers, M. L. (6 september 2022). Internationale handel anno 2022. Spreker bij Nederlandse Orde van Belastingadviseurs.
46. Schippers, M.L. en Boevé, R. (1 september 2022) Douanetrends and indirect taxes at the horizon?! Spreker bij het seminar: Curaçao te midden van internationale fiscale geschillen, Willemstad Curaçao.

5 Rapporten

1. Kastelein, R.H. (2022). *Van bouwterrein naar woning*.
2. Monsma, A.J., Schep, A.W., Kastelein, R.H., & Kats, B.S. (2022). *De gemeentelijke verduurzamingsregeling getoetst*.

